

**T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

**ŞANLIURFA BÖLGESEL TURİST REHBERLER
ODASINA BAĞLI REHBERLERİN ÖZELLİKLERİNİN
TURİZM COĞRAFYASI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Fırat ÖZBERK

ŞANLIURFA - 2019

**T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

**ŞANLIURFA BÖLGESEL TURİST REHBERLER
ODASINA BAĞLI REHBERLERİN ÖZELLİKLERİNİN
TURİZM COĞRAFYASI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Fırat ÖZBERK

**Danışman
Prof. Dr. Veysi GÜNAL**

ŞANLIURFA - 2019

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Coğrafya Anabilim Dalı 155225001 numaralı **Fırat ÖZBERK**'in hazırladığı “Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberler Odasına Bağlı Rehberlerin Özelliklerinin Turizm Coğrafyası Açısından Değerlendirilmesi” konulu **yüksek lisans** tezi ile ilgili tez savunması, 24 / 06 / 2019 tarihinde, saat 11’de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

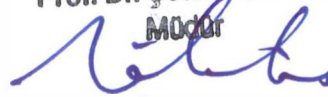
24 / 06 / 2019

Sınav Jürisi	Unvan, Adı Soyadı	Kanaati	İmzası
Danışman	Prof. Dr. Veysi GÜNAL	Kabul	
Üye	Doç. Dr. Serhat HARMAN	Kabul	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet AKBIYIK	Kabul	

Bu tezin Coğrafya Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

24.06.2019

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN
Müdür

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek Almıştır Almamıştır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı Fırat ÖZBERK
Öğrenci Numarası 155225001
Enstitü Anabilim Dalı Coğrafya Anabilim Dalı
Programı
Başlık (Türkçe) Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberler Odasına
Bağlı Rehberlerin Özelliklerinin Turizm
Coğrafyası Açısından Değerlendirilmesi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberler Odasına Bağlı Rehberlerin Özelliklerinin Turizm Coğrafyası Açısından Değerlendirilmesi çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 112 sayfalık kısmına ilişkin, 22/07/2019 tarihinde danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % .27'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları dahil,
- 2- Kaynakça dahil
- 3- Alıntılar dâhil
- 4- 6 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınması uygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntıların bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

22/07/2019
Hazırlayan Öğrencinin
İmzası

FIRAT ÖZBERK

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 22/07/2019

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Veysi GÜNAL

ÖZET

ŞANLIURFA BÖLGESEL TURİST REHBERLER ODASINA BAĞLI REHBERLERİN ÖZELLİKLERİNİN TURİZM COĞRAFYASI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZBERK, Fırat

Yüksek Lisans Tezi

Coğrafya Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Veysi GÜNAL

Haziran, 2019, 112 sayfa

Bir bölgenin kalkınmasında turizm önemli bir etkidir. Turizm ve turistler için turist rehberleri önemli köprülerdir. Turist rehberliği, bir bölgenin temsili, turistik deneyimin kalitesi, kalış süresinin uzunluğu ve dolayısıyla ziyaret edilen bölgedeki yerel halkın ekonomik çıkarları gibi konularında stratejik bir etkidir. Bu bağlamda bu araştırmada Şanlıurfa turist rehberlerinin özelliklerinin turizm coğrafyası açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu nedenle, bu çalışmada Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odasına bağlı aktif çalışan eylemli rehberlerin bazı demografik özellikleri ile tur deneyimlerini ortaya koymak, rehberlerin çalışma koşulları ve deneyimleri yanı sıra turistlerin yeme-içme, konaklama ve sıra gecesi eğilimleri, güzergâh tercihleri belirlenerek, uygulamada yer alan sorunlar ve çözüm önerileri ile sektöre güncel bilgi sağlamak amaçlanmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi turizm açısından kendine özgü değerleri ve zengin bir kültür ve tarihe sahip olup, geçmişten günümüze birçok uygarlığı barındırmış, son yıllarda tarihi-turistik-mistik dokusu, doğal yapısı ve farklı seçenekleriyle ülke turizminde bir alternatif olmaya başlamıştır. Bu araştırmanın kapsamını Şanlıurfa bölgesel turist rehberleri odasına bağlı rehberler oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında ŞURO'ya kayıtlı 129 rehberle anket uygulanmıştır. Uygulanan anket 70 maddeden oluşmuştur. Bazı soruların alt maddeleri bulunmaktadır. Veriler betimsel analizlerden sonra yorumlanmıştır. İlgili analiz sonuçları haritalandırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre rehberlerin %79,8'u erkek ve ancak %20,2'si kadındır. Katılımcıların farklı eğitim seviyelerinde olduğu ve

erkek katılımcıların yaş ortalamalarının 40,6, kadın katılımcıların yaş ortalamalarının ise 37,3 çıktığı görülmektedir. Bulgulara göre rehberlerin çoğunluğu (%95) serbest olarak çalışmaktadır ve rehberlik ek meslek olarak yapılmaktadır. İki dil bilen rehber sayısı 12'dir (%9,3). Bulgulara göre rehberler genelde kültür ve tarih alanında kendilerini uzman olarak görürken ekoturizm ve gastronomi gibi alanlarda uzmanlık sınırlı olmuştur. Bu araştırmanın sonuçlarının başta bölgede olmak üzere ülke genelinde rehberlik mesleğinin daha iyi yapılması için ön ayak olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, ŞURO, Turist Rehberi, Destinasyon

ABSTRACT

AN ASSESSMENT ONTO CHARACTERISTICS OF TOURIST GUIDES REFERRING TOURISM GEOGRAPHY REGISTERED ‘REGIONAL TOURIST GUIDE CHAMBER’ IN SANLIURFA

ÖZBERK, Fırat

Master’s Thesis

Department of Geography

Advisor: Prof. Dr. Veysi GÜNAL

June, 2019, 112 pages

Tourism is an important factor in the development of any region. Tourist guides are important bridges for tourism and tourists. Tourist guidance is a strategic factor for the representation of a region, the quality of the touristic experience, the length of the stay, and the economic interests of the local people in the area visited. In this study, the characteristics of Sanliurfa tourist guides were evaluated in terms of tourism geography. Therefore, in this study, it is aimed to determine some demographic characteristics and tour experiences of active working active guides registered to Sanliurfa Regional Tourist Guides Chamber, in addition to working conditions and experiences of the guides, to provide up-to-date information to the sector by identifying the trends of eating-drinking, accommodation and sira night, route preferences of the tourists and the problems and solution suggestions in practice. Southeastern Anatolia region has its own values, rich culture and history in terms of tourism. The region hosted many civilizations from past to present. Southeastern Anatolia with its naturel beauties, historical, touristic, mystic texture and various options became an alternative route in national tourism. The scope of this research consists of tourist guides registered to the Sanliurfa regional tourist guides chamber.

A questionnaire was applied to 129 tourist guides registered to SURO. The questionnaire consisted of 70 items. Some of the questions have sub-items. The data were interpreted after descriptive analysis. The related analysis results were mapped. According to the findings, 79,8% of the guides are male and only 20,2% are female.

It is seen that the participants have different education levels and the average age of male participants is 40,6 years and the average age of female participants is 37,3 years. The results also showed that the majority of the guides (95%) worked freely and guidance was provided as an additional profession. The number of bilingual guides was 12 (9,3%). The results revealed that guides were generally considered being experts in the field of culture and history, while expertise in fields such as ecotourism and gastronomy has been limited. It was thought that the results of this study can be the first step for better guidance in the region, especially in the Sanliurfa.

Keywords: Tourism, SURO, Tourist Guide, Destination

**ŞANLIURFA BÖLGESEL TURİST REHBERLERİ ODASINA BAĞLI
REHBERLERİN ÖZELLİKLERİNİN TURİZM COĞRAFYASI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	II
ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR	X
TABLolar LİSTESİ	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIII
EKLER LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1
1.ARAŞTIRMANIN YAPISI	3
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
3. YÖNTEM	8
4. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	9
5. TURİZM COĞRAFYASI	11

**BİRİNCİ BÖLÜM
TURİST REHBERLİĞİ**

1.1 REHBERLİK MESLEĞİ	24
1.1.1 Tanımı	24
1.1.2 Turist Rehberliği Yasal Altyapısı	24
1.1.3 Turist Rehberliğinin Geçmişi	27
1.1.4 Turist Rehberliğinde Temel Kavramlar	28
1.1.5 Rehber Olmanın Şartları	30
1.1.6 Üniversitelerin Turist/Turizm Rehberliği Bölümü Mezunları Nasıl Rehber Olabilirler?	30
1.1.7 Birlik Tarafından Açılan Sertifika Programı İle Nasıl Rehber Olunur?	31
1.2 TÜRKİYE TURİST REHBERLERİ BİRLİĞİNE (TUREB) BAĞLI ODALAR	31
1.2.1 Kuruluş Tarihleri	31
1.2.2 Odalara Bağlı İller	33
1.2.3 Odaların Üye Sayıları	35

İKİNCİ BÖLÜM

**ŞANLIURFA BÖLGESEL TURİST REHBERLERİ ODASINA (ŞURO)BAĞLI
REHBERLERİN ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

2.1 SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	37
2.1.1 Cinsiyet	37
2.1.2 Eğitim	39
2.1.3 Yaş	40
2.1.4 Doğum Yeri	41
2.1.5 Rehberlerin İkamet Yerleri	42
2.2 REHBERLİK İLE İLGİLİ ÖZELLİKLER	44

2.2.1	Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası (Şuro)	44
2.2.2	Turizm Ve Rehberlik Eğitimleri	47
2.2.3	Bakanlık Kursları ile Alınan Turizm ve Rehberlik Eğitiminin Yeri ve Tarihi	48
2.2.4	Rehberlik Odasına Üyelik Yılı	50
2.2.5	ŞURO'ya Üye Olmadan Önce Başka Bir Odaya Bağlı Olma Durumu	51
2.2.6	Kokart Türü	52
2.2.7	Görevde Aktiflik Durumları	54
2.2.8	Çalışılan Acentenin Bulunduğu İl ve Özelliği	54
2.2.9	Asıl Meslek	56
2.3	BİLİNEN VE KONUŞULAN YABANCI DİL SAYISI	57
2.4	TURİST REHBERLİĞİ YAPMA ŞEKLİ	60
2.5	REHBERLİĞİN TERCİH NEDENİ	61
2.6	REHBERLİKTE UZMANLIK ALANI	62
2.7	TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİNİN SORUNLARI VE OLUMLU YANLARI	64
2.7.1	Rehberlik Yaparken Yaşanan Sorunlar	64
2.7.2	Seyahat Acenteleri İle Yaşanan Sorunlar	65
2.7.3	İletişim Becerileri	67
2.7.4	Turist Rehberliği Mesleğinin Özendirici Yönleri	68
2.7.5	Turist Rehberliği Mesleğinin Zor Yönleri	69
2.7.6	Turist Rehberliği Mesleğinin Genel Sorunları	70
2.7.7	Ekonomik olarak turist rehberliğinden memnuniyet	72
2.8	TOPLANTI VE EĞİTİMLER	73
2.8.1	ŞURO Eğitim Komisyonunun Son 6 Ayda Yaptığı Eğitim, Toplantı, Gezive Kurslara Katılım Sayısı	73
2.8.2	Hizmet İçi Eğitim-Toplantı-Kursların Yeterliliği	74
2.9	GÜZERGÂH TERCİHLERİ VE ÖZELLİKLERİ	75
2.9.1	İllerin Tercih Edilme dereceleri	75
2.9.2	Rehberlerin İllerde Uzmanlığı	77
2.10	EN ÇOK KONAKLAMANIN YAPILDIĞI İLLER	78
2.10.1	Güzergâh Çeşitliliği	80
2.10.2	Son 5 Yılda Gezdirilen Turist Sayısı	80
2.10.3	Bir Yılda Ortalama Gezdirilen Turist Sayısı	81
2.10.4	Son Bir Rehberliğin Başlangıç-Orta ve Bitiş Noktaları	82
2.10.5	Tercih Edilen Varış Noktaları	82
2.10.6	Çalışılan Acenteler ve Çalışma Süresi	83
2.10.7	Çalışma Şekli	84
2.10.8	Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Durak Noktaları	85
2.10.9	Geldikleri Bölgeye Göre Turistlerin İl Tercihleri	93
2.10.10	Geldikleri Ülkeye Göre Turistlerin İl Tercihleri	94
2.10.11	En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon	96
2.10.12	En Uygun Destinasyonlar	101
	SONUÇ VE ÖNERİLER	103
	KAYNAKÇA	108
	EK	

KISALTMALAR

BMDTÖ Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü

ŞURO Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odası

TUREB Turist Rehberleri Birliği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: TUREB'e Bağlı Odaların Kuruluş Tarihleri	32
Tablo 2: TUREB'e Bağlı Odalar ve Bağlı İller	34
Tablo 3: TUREB'e Bağlı Odaların Üye Sayıları	35
Tablo 4: Rehberlerin İkamet Yerleri ve Cinsiyetleri	38
Tablo 5: Eğitim Durumları	39
Tablo 6: Rehberlerin İkamet Yerlerine Göre Yaş Aralıkları	40
Tablo 7: Rehberlerin Doğum Yerleri	42
Tablo 8: Rehberlerin İkamet Yerleri	42
Tablo 9: ŞURO'ya Bağlı İllerdeki Rehber Sayıları	44
Tablo 10: ŞURO Rehberlerinin Bildiği Dil Sayısı	46
Tablo 11: ŞURO Rehberlerinin Aktiflik Durumuna Göre Bildiği Yabancı Diller	46
Tablo 12: İkamet Yerine Göre Turizm ve Rehberlik Eğitimi	47
Tablo 13: Bakanlıkça Verilen Eğitimlerin Katılım Frekansları	49
Tablo 14: Rehberlerin İllere Göre Rehber Odasına Üyelik Yılları	50
Tablo 15: ŞURO'dan Önce Başka Odaya Kayıt Durumu	51
Tablo 16: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Taşadıkları Kokart Türü	53
Tablo 17: Rehberlerin Sosyal Güvence Durumları ve Görevdeki Aktiflikleri	54
Tablo 18: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Çalıştıkları Acentelerin Şekli	55
Tablo 19: Rehberlerin Asıl Meslekleri	56
Tablo 20: Rehberlerin Bildikleri Yabancı Dil Sayıları	57
Tablo 21: Rehberlerin Bildikleri Yabancı Diller ve Eylemli/Eylemsiz Durumları	57
Tablo 22: Rehberlerin Yabancı Dil Seviyeleri	59
Tablo 23: Turist Rehberliği Yapma Şekli	60
Tablo 24: Rehberlerin Bu Mesleği Tercih Nedenleri	61
Tablo 25: Rehberlerin Uzmanlık Alanları	63
Tablo 26: Rehberlerin Yaşadıkları Sorunlar	64
Tablo 27: Seyahat Acenteleri ile Yaşanan Sorunlar	66
Tablo 28: Katılımcıların İletişim Becerileri	67
Tablo 29: Turist Rehberliği Mesleğinin Özendirici Yönleri	69
Tablo 30: Turist Rehberliği Mesleğinin Zor Yönleri	70
Tablo 31: Turist Rehberliği Mesleğinin Genel Sorunları	71
Tablo 32: Katılımcıların Ekonomik Olarak Turist Rehberliğinden Memnuniyetleri	72

Tablo 33: Son 6 Ayda Yapılan ŞURO Eğitim, Toplantı, Gezi Ve Kurslara Katılım Sayısı	73
Tablo 34: Hizmet İçi Eğitim-Toplantı-Kursların Yeterliliği	74
Tablo 35: Rehberlerin Son 3 Yılda Toplam Katıldıkları Eğitim, Toplantı, Gezi veya Kurslar	75
Tablo 36: Rehberlerin İlleri Tercih Etme Dereceleri	76
Tablo 37: Rehberlerin İller Hakkındaki Uzmanlık Dereceleri	77
Tablo 38: İllerde Konaklama Frekansları	79
Tablo 39: Turist Gezdirme Güzergâhlarının Tek Veya Farklı Durumları	80
Tablo 40: Son 5 Yılda Gezdirilen Turist Sayısı Frekansları	81
Tablo 41: Bir Yılda Gezdirilen Ortalama Turist Sayısı	81
Tablo 42: Son Bir Rehberliğin Başlangıç, Orta ve Bitiş Noktaları	82
Tablo 43: Rehberlerin Tercih Ettikleri Varış Noktaları	83
Tablo 44: Çalışılan Acente Sayısı, Bir Turda Kaç Gün Çalışıldığı ve Bir Yılda Ortalama Kaç Tur Gezdirildiğinin Frekansları	84
Tablo 45: Rehberlerin ikamet yerlerine göre çalışma şekilleri	84
Tablo 46: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Mardin Durak Noktaları	86
Tablo 47: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Şanlıurfa Durak Noktaları	87
Tablo 48: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Diyarbakır Durak Noktaları	88
Tablo 49: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Adıyaman Durak Noktaları	89
Tablo 50: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Batman Durak Noktaları	89
Tablo 51: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Van Durak Noktaları	90
Tablo 52: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Gaziantep Durak Noktaları	91
Tablo 53: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Ağrı Durak Noktaları	92
Tablo 54: İllere Göre Bölge Turistlerinin Tercihleri	93
Tablo 55: Geldikleri Ülkeye Göre Turistlerin İl Tercihleri	95
Tablo 56: En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon	97
Tablo 57: ŞURO Rehberler Odasının Etki Alanına Giren En Uygun Destinasyonlar	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasına (ŞURO) Bağlı İller	6
Şekil 2: Nemrut'tan Bir Görüntü (Adıyaman)	14
Şekil 3: Hasankeyf'ten Bir Görüntü	15
Şekil 4: Harran'dan Görüntüler	19
Şekil 5: TUREB'e Bağlı Odalar ve Bağlı İller	35
Şekil 6: TUREB'e Bağlı Odaların Rehber Sayıları	36
Şekil 7: Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasına Bağlı İller	37
Şekil 8: Rehberlerin İkamet Yerleri ve Cinsiyetleri	38
Şekil 9: Katılımcıların Eğitim Durumlarının İllere Göre Dağılımı	40
Şekil 10: Rehberlerin İkamet Yerlerine Göre Yaş Aralıkları	41
Şekil 11: Rehberlerin İkamet Yerleri	43
Şekil 12: İllerdeki Rehber Sayıları	45
Şekil 13: Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasının Etki Alanı	45
Şekil 14: Yabancı Dillerin Eylemli ve Eylemsiz Olma Grafiği	47
Şekil 15: İkamet Yerine Göre Alınan Turizm ve Rehberlik Eğitimi	48
Şekil 16: Bakanlıkça Verilen Eğitimlerin Katılım Oranları	49
Şekil 17: Rehberlerin İllere Göre Rehber Odasına Üyelik Yılları Dağılımı	51
Şekil 18: ŞURO'dan Önce Başka Odaya Kayıt Durumunun İllere Göre Dağılımı	52
Şekil 19: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Taşıdıkları Kokart Türü	54
Şekil 20: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Çalıştıkları Acentelerin Şekli	55
Şekil 21: Rehberlerin Bildikleri Yabancı Diller ve Eylemli Eylemsiz Durumları	58
Şekil 22: Rehberlerin Yabancı Dil Seviyeleri	60
Şekil 23: Turist Rehberliği Yapma Şekli	61
Şekil 24: Rehberlerin Uzmanlık Alanları	63
Şekil 25: Rehberlerin Yaşadıkları Sorunlar	65
Şekil 26: Seyahat Acenteleri ile Yaşanan Sorunlar	67
Şekil 27: Katılımcıların İletişim Becerileri	68
Şekil 28: Turist Rehberliği Mesleğinin Özendirici Yönleri	69
Şekil 29: Turist Rehberliği Mesleğinin Zor Yönleri	70
Şekil 30: Turist Rehberliği Mesleğinin Genel Sorunları	71
Şekil 31: Katılımcıların Ekonomik Olarak Turist Rehberliğinden Memnuniyetleri	72

Şekil 32: Son 6 Ayda Yapılan ŞURO Eğitim,Toplantı, Gezi Ve Kurslara Katılım Oranları	74
Şekil 33: Rehberlerin İleri Tercih Etme Derece Oranları	77
Şekil 34: Rehberlerin İller Hakkındaki Uzmanlık Dereceleri	78
Şekil 35: İllerde Konaklama Frekansları	79
Şekil 36: İllerde Konaklama Tercihi	80
Şekil 37: Rehberlerin İkamet Yerlerine Göre Çalışma Şekilleri	85
Şekil 38: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Mardin Durak Noktaları Grafiği	86
Şekil 39: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Şanlıurfa Durak Noktaları Grafiği	87
Şekil 40: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Diyarbakır Durak Noktaları Grafiği	88
Şekil 41: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Adıyaman Durak Noktaları Grafiği	89
Şekil 42: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Batman Durak Noktaları Grafiği	90
Şekil 43: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Van Durak Noktaları Grafiği	91
Şekil 44: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün GaziantepDurak Noktaları Grafiği	92
Şekil 45: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Ağrı Durak Noktaları Grafiği	93
Şekil 46: İllere Göre Bölge Turistlerinin Tercihleri	94
Şekil 47: Geldikleri Ülkeye Göre Turistlerin İl Tercihleri	96
Şekil 48: Mardin’de En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon	98
Şekil 49: Şanlıurfa’da En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon	99
Şekil 50: Diyarbakır’da En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon	99
Şekil 51: Adıyaman’da En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon	100
Şekil 52: Gaziantep'te En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon	101
Şekil 53: ŞURO Rehberler Odasının Etki Alanına Giren En Uygun Destinasyonlar	102

EKLER LİSTESİ

Ek-1 AnketSoruları

GİRİŞ

Turizm evrensel bir terim olarak kabul görülmekle birlikte farklı anlam ve yorumlara sahip olabilmektedir(Williams, 2009, s. 56). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (BMDTÖ) 1994 yılında turizmi:

“Boş zaman, iş ve diğer amaçlarla arka arkaya bir yıldan fazla olmamak kaydıyla olağan ortamlarının dışında kalan ve seyahat eden kişilerin faaliyetleri.”

şeklinde tanımlamıştır (World Tourism Organization, 1994, s. 8).

Turizm diğer bir kaynakta “Sürekli yaşanan mekân dışına sürekli kalışa dönüşmemek şartıyla ticari kazanç amacı taşımayan nedenlerle 24 saati geçen ya da en az 1 gece konaklamadan oluşan kalıcı olmayan seyahat ve konaklama olgusu” olarak tanımlanmıştır (Deniz ve Kalem, 2018, s. 47).

Turizm ile ilgili gelişmeler antropoloji, arkeoloji, ekonomi, tarih, psikoloji, sosyoloji ve pazarlama gibi pek çok disiplinin ilgilendiği çalışma konuları arasında yer almaktadır. Coğrafya bilimi ise turizm coğrafyası alt disiplini ile turizmde en etkili bilimlerin başında gelmektedir. Turizm coğrafyası çalışmaları sayesinde coğrafyacılar turistik ürün ve hizmetlerin mekânsal dağılımlarının ortaya konması ve bu sayede destinasyonların tanınırlığının artmasında rol oynayarak turizmin gelişimine katkı sağlamaktadır. Ancak turizm ve turizm coğrafyasında gerek tanımlamadan kavramlar arası ilişkilerin kurulmasına gerekse de sınıflandırmalardan görselleştirme ve metalaştırmaya yaşanan bazı sorunlar, turizm coğrafyası çalışmaları açısından sıkıntılara sebep olabilmektedir(Deniz ve Kalem, 2018, s. 47).

Turizmin en önemli unsurlarında biri turist rehberleridir. Ülke turizmine hizmet vermesi, çeşitli ülkeden turistlerle yerel insanlar arasında diyalog, iletişim ve etkileşim sağlaması, rehberliği cazip bir meslek haline getirmiştir. Turist rehberinin mesleğini kabullenmesi, sevmesi, yaratıcı, aktif, araştırmacı, çalışkan, düzenli ve disiplinli olması, yeterli mesleki ve genel kültür birikimine sahip olması, en az iyi bir yabancı dil bilgisinin yanı sıra kendi ana dilini iyi kullanması, etkili ve güzel hitabet yeteneği olması, sorumluluğunu üstlendiği kişi veya grubu sıkmadan eşlik etmesi mesleğinin temel kurallarıdır. Turizm sektöründe ara iş gücü sağlayan rehberler, en ağır ve yorucu, yıpratıcı görevlerden birisini yerine getirmekte, ağır ve yorucu

olduğu kadar ülke turizminin gelişimi açısından son derece yararlı ve önemli olan rehberlik hizmeti verilirken, rehberler aynı zamanda kültür elçiliği görevi de yapmaktadır (Ahipaşaoğlu, Turizmde rehberlik, 2006). Günümüzde kendini iyi yetiştirmiş, eğitimi turist rehberleri ülke tanıtımına ve turizmine olumlu katkılar sağlamakta, tur organizasyonlarının başarılı geçmesinde önemli rol oynamaktadırlar (Krk, 2017, s. 270).

Turist rehberliği, bir bölgenin temsili, turistik deneyimin kalitesi, kalış süresinin uzunluğu ve dolayısıyla ziyaret edilen bölgedeki yerel halkın ekonomik çıkarları gibi konularında stratejik bir etkidir. Özellikle kültürel mirasa dayalı sürdürülen turizmde yeterli düzeyde bilgi birikimi ve yüksek kalitede tur rehberliği hizmetinin sağlanması gerekmektedir (Dahles, 2002, s. 784)(Pelit ve Katırcıoğlu, 2018, s. 76). Turizm sektörünün başarısı ile turist rehberlerinin profili, yetenekleri ve tercihleri arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır. Turist rehberlerinin ülke turizmine katkılarının artırılması, turizm-turist rehberi ilişkilerinin analiz edilmesini ve belirlenen problemlerin zmne dönük önlemlerin alınmasını gerektirmektedir.

Ülkemizin güney doğusunda bulunan, adını coğrafi konumundan alan, ova ve platolarla kaplı Güneydoğu Anadolu Bölgesi; kuzeyde Doğu Anadolu Bölgesi, batıda Akdeniz Bölgesi, güneyde Suriye ve güneydoğuda ise Irak ile komşudur. Ülkemizin gurur kaynağı Atatürk barajı ile Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) bu bölgede yer almaktadır (zberk, 2017, s. 15).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi turizm açısından kendine özgü değerleri ve zengin bir kültür ve tarihe sahip olup, geçmişten günümüze birçok uygarlığı barındırmış, son yıllarda tarihi-turistik-mistik dokusu, doğal yapısı ve farklı seçenekleriyle ülke turizmde bir alternatif olmaya başlamıştır. Yüksek turizm potansiyeli ve kültürel zenginliği ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi ekonomik tatil tercih eden ve yeni yerler görmek isteyen turistler tarafından tercih edilmektedir (zberk, 2017, s. 18).

Bölgede her ilin sınırları içerisinde, o ile özgü tarihi-turistik veya doğal bir simgesi mevcuttur. Zengin turizm potansiyeline sahip Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Adıyaman, Nemrut Dağı, peygamberler şehri şanlıurfa, tarihi Harran Üniversitesi, Harran evleri, Mardin evleri vb. gibi daha pek çok gezilip görülecek

turizm seçenek ve çeşitliliği vardır. Dünyada güneşin doğuşunun en güzel izlenebildiği Nemrut Dağında Kommagene Uygarlığı hem yerli hem de yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Kültür ve medeniyetin ilk başladığı, dünyaya yayıldığı bölge olarak kabul edilen, Dicle ve Fırat nehirleri arasında, Bereketli Hilal (Verimli Hilal) topraklarında yer alan, tarih boyunca farklı kültürlerle ev sahipliği yapmış olan Şanlıurfa ve Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye turizmi açısından büyük önem taşımaktadır (Erkol ve Zengin, 2005, s. 87). Bölge, tarihi çok eskilere dayanan köklü bir geçmişe sahip olmasına karşın, turizm yeterince gelişmemiş, bunun en önemli nedenleri olarak; doğal koşulların elverişsizliği, turizmle ilgili yeterince nitelikli eleman ve tesis olmaması ile turizm açısından yeterince tanıtımın yapılamaması belirtilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006, s. 9).

1.ARAŞTIRMANIN YAPISI

a. Tezin Konusu

Turist rehberleri, ülkelerin turizm coğrafyasında mevcut zenginliklerini, doğal, kültürel ve tarihsel varlıklarını turistlere en doğru şekilde tanıtan, turizm alanında deneyim ve bilgilerini turistlere eğlenceli biçimde aktaran, tur süresince ziyaretçilerin en iyi şekilde vakit geçirmesini sağlayan, ülkesini her yönde en iyi biçimde temsil eden kişilerdir. Bu çalışmada; Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odasına bağlı aktif çalışan eylemli rehberlerin mevcut durumuna ilişkin bir değerlendirme yapılarak bazı özellikleri ortaya konulmaktadır. Bu çerçevede, zengin tarih ve kültürel değerleri barındıran yörede turistlerin hangi güzergâhı tercih ettiklerini belirlemek, rehberlik mesleğini ne kadar sıklıkla icra ettikleri, anlaşmalı oldukları acente sayısı, Şanlıurfa yöresini tercih eden kesim ve hangi yörelerden geldikleri, turistlerin yöredeki konaklama, yeme-içme ve sıra gecesini tercihleri, turla gelen turistlerin bölgeye geldikleri ilk varış ve bitiş tercihleri ve rotaları ile son 3 tur güzergâhları detaylıca ele alınarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi Turizm coğrafyası açısından değerlendirilecektir.

b. Tezin Amacı

Turizm sektörü ve ekonomik kalkınma açısından önemli bir gelir kaynağı olan turist rehberleri; ülke turizmine hizmet eden, çeşitli ülke ve yörelerden turistik amaçla gelen insanlar ile ilk karşılaşan kişilerdir. Köklü geçmişe sahip kültürü, coğrafyası ve geleneksel öğeleriyle zengin bir bölge olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin turistik yönünün tanıtılmasında ve turistlerin tatil deneyimlerine artı değer sağlama açısından bölgede profesyonel turist rehberleri önemli bir konumdadır. Rehberlerin turistlerin sahip oldukları olumlu imajı güçlendirmeye ya da olumsuz imajı olumlu imaja çevirmedeki rolleri yadsınamaz. Turizm açısından olumlu imaj yaratmanın yöntemlerinden biri ise bölgeye gelen turistlerin, yöre hakkında ayrıntılı ve doğru bir şekilde bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleridir.

Bu nedenle, bu çalışmanın Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odasına bağlı aktif çalışan eylemli rehberlerin bazı demografik özellikleri ile tur deneyimlerini ortaya koymak, rehberlerin çalışma koşulları ve deneyimleri yanı sıra turistlerin yeme-içme, konaklama ve sıra gecesini eğilimleri, güzergâh tercihleri belirlenerek, uygulamada yer alan sorunlar ve çözüm önerileri ile sektöre güncel bilgi sağlama açısından katkı sunması beklenmektedir. Çalışmanın amacı, Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odasına bağlı aktif çalışan eylemli rehberlerin mevcut durumları ve güncel sorunlarını onların bakış açısı ile ele almak, mesleki sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirerek karar alıcılara ve diğer araştırmacılara veri oluşturmaktır.

c. Tezin Önemi

Profesyonel turist rehberleri, yönetmeliğe uygun olarak meslek icra etme yetkisi kazanmış, yerli ve yabancı turistlere, gezi öncesinde seçmiş oldukları dilde rehberlik eden, onlara tanıttıkları bölgenin kültürel ve doğal mirasını aktaran, tur operatörü veya seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımlanan gezi programının, tüketici tarafından satıldığı şekilde yürütülmesini sağlayan ve bu programı seyahat acentesi adına yöneten kişilerdir. Kokartlı rehberler birkaç cümle ile ana dilden çeviri

yapan kişiler değil de, turistlerin başka kültürlerle tecrübe kazanmasını sağlayan, turisti başka kültürleri görmeyi, duymayı, koklamayı, tatmayı ve hissetmeyi sağlayan kişilerdir. Bölgenin turizmden istenen düzeyde pay alması, o yöreye olan turist hareketine ve tanınırlığa bağlıdır.

Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odası (ŞURO) Meslek Kanunu gereğince 11.03.2013 tarih ve 49027 sayılı yazıları gereği kurulmuş, 2019 yılı verilerine göre Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasına kayıtlı 133turist rehberi mevcuttur. Aktif faaliyet gösteren rehberlerden tamamına anket uygulanacak, bire bir görüşmelerle desteklenen anket çalışması verileri tanımlayıcı istatistik yöntemler ile analiz edildikten sonra elde edilen bulgular, tablolar, grafikler ve haritalar halinde gösterilerek yorumlanacaktır. ŞURO'ya bağlı aktif rehberlerin bazı demografik özellikleri ile zengin tarih ve kültürel değerleri barındıran yörede turistlerin hangi güzergâhı tercih ettiklerini belirlemek, rehberlik mesleğini ne kadar sıklıkla icra ettikleri, anlaşmalı oldukları acente sayısı, Şanlıurfa yöresini tercih eden kesim ve hangi yörelerden geldikleri, turistlerin yöredeki konaklama, yeme-içme ve sıra gecesi tercihleri, turla gelen turistlerin bölgeye geldikleri ilk varış ve bitiş tercihleri ve rotaları ile son 3 tur güzergâhları detaylıca ele alınarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi turizm coğrafyası açısından değerlendirilecek, uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri geliştirilerek, kendilerinden daha etkin ve daha verimli yararlanma mümkün olabilecektir. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçlarla Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm sektöründe faaliyet gösteren profesyonel rehberler, turizmciler, turist rehberlik eğitimi alan öğrenciler ve bu konuya ilgi duyan herkes için farklı bir bakış açısı ve farkındalık yaratması beklenmektedir.

d. Araştırma Alanı ve Sınırları

Araştırmanın alanının ŞURO'ya bağlı illerde yer alan profesyonel kokartlı rehberler oluşturmaktadır. Bu illerin haritada gösterimi aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 1: Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasına (ŞURO) Bağlı İller

e. Tanımlar

Çalışmanın bu kısmında tezin kavramsal çerçevesini oluşturan olguların kısa bir tanımlaması yapılacaktır. Bu olgular veya kavramlar bazen farklı anlamlarda kullanılabilinmektedir. Anlam kargaşasının yaşanmaması için bu çalışmadaki anlamlar burada açıklanmıştır.

Turist Rehberi:Günümüzde rehberliğin önemi ve genişleyen kapsamını en iyi yansıtan tanım: "Rehber, turist, ziyaretçi ve konuklara eşlik ederek, sit alanları, müzeler, anıtlar, türbeler, mabetler, tarihi eserler ve kalıntılar, folklor, kültür, sanat eserleri, el sanatları, hatıra eşyaları, eğlence yer ve olanakları hakkında doğru bilgiler verip gezdiren, gerektiğinde yaylacılık, dağ ve doğa yürüyüşü, su sporları, avcılık, kayak, mağaracılık, ornitoloji, paraşütçülük, botanik, bisiklet ve at turlarını kapsayan çeşitli spor türlerinin uygulanmasına yardımcı olan kişidir" şeklindedir.

Destinasyon:Turizm sektörünün en önemli birleşimlerinden biridir. Kelime anlamı ile destinasyon, varış yeri, gidilecek yer anlamını taşımaktadır. Destinasyon kavramı ise içinde turistler için cazip kabul edilecek farklı doğal çekicilikleri ve özellikleri barındıran yerler olarak tanımlanmaktadır.

EylemliveEylemsiz Turist Rehberi:26/12/2014 tarih ve 29217 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliğinin "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde turist rehberliği ikiye ayrılarak “eylemli rehberler” ve “eylemsiz rehberler” olarak ayrı ayrı tanımlanmıştır. Buna göre “eylemli turist rehberi”, çalışma kartı sahibi olup fiilen turist rehberliği hizmeti sunma hak ve yetkisine sahip turist rehberlerini; “eylemsiz turist rehberi” ise, ruhsatname sahibi olup çalışma kartı olmayan turist rehberlerini ifade etmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Turizm, diğer sektörlerden farklı olan hizmete dayalıdır. Bu hizmetin ön koşulu ise, iyi yetişmiş, turizm konusunda bilinçli ve turizm sevgisi olan çalışanların varlığıdır (Ural ve Pelit, 2002, s. 56).

Çalışma kuramsal çerçevesinde ilk önce turist rehberliği tanımlanarak, mesleki açıdan profesyonel turist rehberi özellikleri ve turizm coğrafyası ile ilişkileri, eğitim, teknolojiden yararlanma, mesleğin özendirici yanı ve zor yönleriyle birlikte sorunları belirlenecektir. Çalışmada ŞURO üyesi profesyonel turist rehberlerine uygulanacak anket çalışması ile elde edilecek sonuçlar ve birebir görüşmelerde ortaya çıkacak bulgular analiz edilerek değerlendirilecektir.

Türkiye’de turizm eğitimi üzerine pek çok çalışma olmasına karşın, profesyonel turizm rehberliği eğitimi üzerine yapılmış çalışmalara daha az rastlanılmaktadır (Arslantürk, 2010, s. 58; Değirmencioğlu, 2001, s. 192; Nebioğlu, 2009, s. 72; Soykan, 2002, s. 13; Yarcın, 2007, s. 41; Yenen, 2002, s. 261).

Kokartlı profesyonel turist rehberlik mesleği de teknoloji ve yenilikten nasibini almaktadır. Gelişmiş internet ve küresel yer belirleme sistemi (GPS) destekli harita uygulamaları, müzeler ve sit alanlarına dair görsel anlatımlar sunan uygulamalar, turistlere artık ilk defa gittikleri güzergâhlarda bile isteğe göre rehber olmaksızın gezme alternatifi sunabilmektedir (İstanbullu ve Çakmak, 2015, s. 181).

Turizm rehberliği ve teknolojik gelişmeler arasındaki etkileşimi üzerine literatür incelendiğinde turist rehberliği ve teknolojik gelişmeleri konu alan doğrudan

bir yayına rastlanmamıştır. Rehberlik konularında yapılan çalışmaların yetersiz olduğunu (PrakashveChowdhary, 2010, s. 55) vurgulamıştır.

(Çetin ve Kızılırmak, 2012 , s. 309) tarafından yapılan ön bir araştırma niteliğinde çalışmada, ülkemizde kokartlı turist rehberliğinin mevcut durumunu incelemiştir. (PrakashveChowdhary, 2011, s. 65)Hindistan'da bölgesel rehberlik eğitimi programında mesleki eğitim alanlar üzerinde yaptıkları araştırmada rehberlik mesleğine yönelik algılanan altı önemli mesleki sorun tespit etmişlerdir. Araştırmada rehberlik mesleğine yönelik algılanan bu önemli boyutlar, mesleğin cazip olmaması, yetenek eksikliği, algılanan mesleki zorluklar, meslek kalitesi, turizm altyapısı ve dış tehditler olarak belirlenmiştir.

3. YÖNTEM

Bu çalışmada; Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberler Odasına kayıtlı rehberlerin mevcut durumuna ilişkin bir değerlendirme yapılacaktır. Araştırmada bire bir görüşmelerle desteklenen anket çalışması verileri tanımlayıcı istatistik yöntemler ile analiz edildikten sonra elde edilen bulgular, Tablolar halinde gösterilerek yorumlanacaktır.Çalışma sonucunda rehberlerin karşılaştıkları sorunlar değerlendirilerek çözüm önerileri sunulacaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılacak tez çalışması, Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberler Odasına kayıtlı bireylere yönelik olarak gerçekleştirilecektir. Araştırmada Şanlıurfa'nın tercih edilmesinde; ilin tarihsel, kültürel ve inanç turizm hareketliliğinin yoğun olarak yaşandığı bir yer olması ve rehberler odasının merkezi konumunda yer alması etkili olmuştur.

Çalışmanın ana kütlelerini, Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberler Odasına kayıtlı tüm turist rehberleri oluşturmaktadır. Başta Şanlıurfa olmak üzere, Mardin, Diyarbakır, Adıyaman vb. gibi coğrafik olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi kapsamına giren illerin yanı sıra Elazığ, Bingöl, Tunceli, Muş, Van, Bitlis, Ağrı vb. gibi Doğu Anadolu bölgesinde yer alan iller de Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasına bağlı olarak yetkilendirilmişlerdir.

Şanlıurfa bölgesel turist rehberler odasına kayıtlı rehberlerden 133adedi çalışmaya konu olmuştur. Her birine 70 sorulu anket uygulanmıştır.

4. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu çalışma gerek turizm coğrafyası gerekse turist rehberleriyle ilgili olduğundan, her iki konudaki çalışmalar da dikkate alınmış ve aşağıda özetlenmiştir.

Zoğalçalışmasında, Urla'da ikinci konutları turizm coğrafyası yaklaşımıyla değerlendirmektedir. Bu değerlendirme, Urla'da ikinci konutların tarihsel süreçte gelişimi ve coğrafi dağılışını, ikinci konutların Urla'ya olan olumlu ve olumsuz etkilerini, Urla'daki ikinci konutların günümüzde kullanım durumlarını ve Urla'daki ikinci konutların turizmde değerlendirilme potansiyelini ortaya koymayı amaçlamıştır (Zoğal, 2016, s. 27).

Uçkun, Niksar ilçesinde turizmi etkileyen doğal ve beşeri çevre özellikleri hakkında bilgi vermiştir. Araştırma sahasının kırsal kesiminde 110, kentsel alanında 140 katılımcıya ulaşılarak 19 sorudan oluşan bir anket çalışması yapılmış ve elde edilen bulgular ayrıntılı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak Niksar'ın doğal ve beşeri çevre özellikleri, zengin kültürü ve mevcut çekicilikleri ile zengin bir turistik potansiyele sahip olduğu belirtilmiş ayrıca bu potansiyelin turizme kazandırılmasının ilçenin kalkınması açısından doğru bir tercih olacağı ifade edilmiştir. (Uçkun, 2015, s. 28).

Avcı, Kütahya ilinin turizm kaynaklarını ortaya koymuş bölgedeki turistik değerleri tanıtmış, alternatif turizm önerileri belirlemiş ve kişileri turizm konusunda bilinçlendirerek, bu konuda bölgeye yapılacak yatırımların ilin kalkınmasında ne denli önemli olacağına dikkat çekmiştir (Avcı, 2012, s. 34).

Kürkçü'nün çalışmasında, turist rehberliği eğitimi veren kurumların ders programları ve içeriklerinin incelenmesi sonucu belirlenen yanlış uygulamalar, eksik ve aksayan yönler değerlendirilmekte, eğitim kalitesinin yükseltilerek nitelikli rehberler yetiştirilmesi ve bu bağlamda ülke turizmine katkı sağlanması için acilen

yapılması gereken değişiklikler ve alınması gereken önlemlere dair öneriler sunulmaktadır (Kürkçü, 2017, s. 271).

Pelit ve Katırcıoğlu rehberlerin eğitim aşamasından itibaren çok çeşitli meslek sorunları ile karşılaştıklarını; bu sorunların birçoğunun hem turist rehberleri açısından hem de bağlı buldukları oda ve birlikler açısından çözümsüz kaldığını belirlemişlerdir (Pelit ve Katırcıoğlu, 2018).

Deniz ve Kalem, turizm coğrafyası çalışmalarında yaşanan sorunlar ve öne sürülen yaklaşımlar eleştirel bakış açısı ile değerlendirmiştir. Bu doğrultuda çalışma konusu coğrafya, turizm, turizm coğrafyası, turizm coğrafyası çalışmalarında yaşanan sorunlar başlıkları altında ele alınmıştır (Deniz ve Kalem, 2018, s. 50).

Zengin ve Eker, Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve bu yasaya istinaden çıkarılan yönetmeliğin rehberler bakış açısıyla değerlendirmeye çalışmışlardır. Yapılan ön çalışmaların ardından bir tutum ölçeği oluşturulmuş ve İstanbul ilinde aktif olarak çalışan rehberlere uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda meslek kanununun rehberlik mesleğini yasal bir statüye kavuşturduğu, ancak rehberlerin sorunlarını gidermede yetersiz kaldığı belirtilmiştir (Zengin ve Eker, 2017, s. 145).

Alan yazında turizm coğrafyası ve turist rehberleri ile ilgili çalışmalar yukarıda özetlenen çalışmalar ile sınırlı değildir. Bunların yanında şu araştırmalarda yapılmıştır. Öngören İstanbul İlinin Fatih İlçesini turizm coğrafyası açısından irdelemiştir (Öngören, 2016, s. 39). Benzer bir şekilde, Yerleşmiş, şanlıurfa'ya coğrafik ve turistik olarak benzerlik gösteren Gaziantep İlini turizm coğrafyasını incelemiştir (Yerleşmiş, 2015, s. 23). Bir başka araştırmacı ise hem Türkiye'nin önemli nüfus merkezlerine yakınlığı hem de doğal güzellikleri ile turizm açısından önem arz eden tarihsel ve kültürel zenginliklere sahip Kızılcahamam'ı irdelemektedir (Usta, 2015, s. 33). Karadeniz Bölgesi'nin önemli cazibe merkezlerinden Trabzon'un turizm coğrafyası ayrıntılı bir şekilde başka bir araştırmada incelemiştir (Mor, 2006, s. 45). Tüm bu araştırmalar, şanlıurfa ve turizm bölgesinde benzer bir çalışmanın yapılmasının gereksinimini ortaya koymaktadır.

5. TURİZM COĞRAFYASI

Turizm coğrafyası, en basit anlamıyla dünya üzerindeki herhangi bir noktanın adres tarifi ve yerini bulabilmeyi sağlayan, farklı coğrafik alanlarda turizm alanları oluşumu, yayılışı, coğrafi konum faktörleri ile doğal zenginlikleri ve tarihi eserleri bünyesinde barındıran turistik alanların belirlenmesi konusıyla ilgilenen, beşeri coğrafyanın bir alt dalıdır. İyi bir turizmci olmanın en önemli koşullarından birisi coğrafya bilgisidir. Sorumluluk sahasında yer alan turistik bir yöreyi yerli ve yabancı turistlere doğru olarak tanıtabilmek için coğrafik turizm bilgilerinin iyi bilinmesi gereklidir.

Bir ülkenin dünya üzerinde bulunduğu yer, bir şehrin bölge içindeki yeri, onun coğrafi konumu ile açıklanır. Bir ülkenin veya bölgenin verimli toprakları olup olmaması, ikliminin ılıman ya da sert olması, sınırındaki komşu ülkelerle ilişki ve iletişimi, stratejik konuma sahip olması vb. gibi farklı kültürlerle etkileşimi tamamen coğrafi konumuna bağlıdır (Emekli, 2006, s. 54)(Özberk, 2017, s. 22).

a. Türkiye'nin Turizm Coğrafyası

Kuzey Yarım Küre'de 36°-42° kuzey paralelleri ve 26°-45° doğu meridyenleri arasındaki konumu ile Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunan Türkiye, Karadeniz Bölgesi, Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olarak yedi coğrafi bölgeye ayrılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 15; Özberk, 2017, s. 23).

b. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Turizm Coğrafyası

Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerinin yer aldığı, coğrafik konumu itibarıyla, geçmişten günümüze çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapan, bunu sahip

olduğu arkeolojik ve tarihsel kalıntılarla belgeleyen, bünyesinde doğal su kaynaklarını barındıran zengin turizm coğrafyasına sahip bir alandır.

c. Bölgenin Coğrafi Özellikleri

Yurdumuzun güney doğusunda bulunan bölge, adını coğrafi konumundan almaktadır. Bölgenin kuzeyinde Doğu Anadolu Bölgesinin batısında ise Akdeniz Bölgesi, güneyinde Suriye, güneydoğusunda ise Irak bulunmaktadır.

Karacadağ`ın batısında Harran, Suruç, Ceylanpınar ve Birecik ovaları yer alır. Dicle nehri ve kollarının toplandığı Diyarbakır Havzası geniş olmayan ancak çok verimli bir ovaya sahiptir. Karacadağ`ın batısındaki Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman platoları Fırat ve kolları tarafından derin bir şekilde yarılmıştır. Karacadağ`ın doğusu ise daha engebeli bir yapı gösterir. Bu bölümün güneyinde Mardin-Midyat eşiği yer alır. Bölgenin iki önemli akarsuyundan biri olan Fırat, kaynağını Doğu Anadolu Bölgesi`nden alır. Bölgede ise Toroslardan gelen Kahta ve Karacadağ`dan gelen küçük akarsularla beslenir. Güneydoğu Torosların güneye bakan yamaçlarından birçok kol halinde çıkan Dicle Nehri ise bölgenin diğer önemli akarsuyudur. Her iki akarsu da Basra Körfezi`ne sularını boşaltırlar. Bölgede doğal oluşumlu göl yoktur. Ancak Fırat ve Dicle üzerinde kurulmuş baraj gölleri bulunmaktadır. Bölgenin ve ülkenin 2. en büyük baraj gölü olan Atatürk Barajı bu bölge sınırları içinde yer alır. (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 21)

İklimi

Bölgenin batısında Akdeniz iklimin etkileri görölmektedir. Yazlar sıcak ve kurak; kışlar ise, ılıman ve yağışlı geçmektedir. Bölgede batıdan doğuya gidildikçe, alçak yerlerden yüksek yerlere çıkıldıkça deniz etkisinin azalması nedeniyle, karasal iklim etkileri görölmeye başlamaktadır. Bu kesimde kışlar soğuk ve kar yağışlı olup yazlar oldukça kurak geçmektedir. Yağış almasına rağmen bölgede yazların kurak geçmesinin sebebi bölgenin aşırı buharlaşması ve güneyden gelen sıcak hava kütlelerine açık olmasıdır.

Ulaşımı

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne ulaşım, kara, hava ve demir yolu ile sağlanmaktadır. Hava yolu ulaşımını sağlamak için Adıyaman, Gaziantep, Şanlı Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır ve Siirt hava alanları kullanılmaktadır. Bölge sınırları içinde yer alan Diyarbakır ve Gazi Antep, kara yolu ulaşımının kavşağında bulunmaktadır. Ayrıca, Diyarbakır'dan demir yolu ulaşımı da sağlanmaktadır.

Bölgenin Doğal ve Tarihi Güzellikleri

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin illeri şunlardır: Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak.

Adıyaman

İlk adı, "Mansur'un Hisarı" (Hısn-ı Mansur)'dır. Kent, 1516 yılında Osmanlı topraklarına katılmış ve 1923 yılında da il olmuştur. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Adıyaman Kalesi, Ulu Cami, Pirin Mağarası, Kâhta Kalesi, Perre Antik Kenti ve Kaya Mezarları, Turuş Kaya Mezarları, Haydaran Kaya Mezarları, Dolmenler, Zey Mağaraları, Gümüşkaya Mağaraları, Palanlı Mağarası, Derik Kutsal Alanı (Hereoon), Sofraz Tümülüs Mezarlar, Dikilitaş, Çarşı Camii, Eskisaray Camii, Kab Camii, Yenipınar Camii, St. Petros ve St Paul Kilisesi, Külhanönü Camii, Toktamış Camii, Abuzer Gaffari Türbesi, Mahmut Ensari Türbesi, Şeyh AbdurrahmaniErzincani Türbesi, Zeynel Abidin Türbesi, Hacı Yusuf Türbesi, Karakuş, Nemrut Dağı (Hısn-I Mansur) Kalesi, Yeni Kale, Gerger Kalesi (Fırat Arsameiası, Cendere Köprüsü (SeptimiusSeverus), Altınlı Köprü, Göksu Köprüsü, Değirmen Başı, Karadağ Ormanı, Ziyaret, Değirmen Çayı (Su gözü), Gölbaşı Gölü bulunmaktadır.

Nemrut Dağı Ören Yeri: Dünya harikası olan bu tümülüs, Kommagene Kralı I. Antiochos için yapılan anıt mezar üzerinde kırma ve çakıl taşları yığılarak bir

tümülüs oluşturulmuş ve tümülüsün etrafındaki teraslar üzerine ateş sunağı ve Greko-Pers üslubunda dev heykel ve kabartma steller yapılmıştır.

ArsameiaÖrenyeri (NymphaiosArsameiası): Kommagene Krallığının yazlık yönetim merkezi olan ARSAMEİ, Güneydeki tören yolu üzerinde bulunan çok sayıda kabartma heykel ve steller yanında Anadolu'nun bilinen en büyük Grekçe Kitabesi bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 22).

Şekil 2: Nemrut'tan Bir Görüntü (Adıyaman)

Batman

Adını Batman Çayından alan kent, 1990 yılında il olmuştur. İlerdeki başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Hasankeyf Kalesi, Dicle Nehri, Hızırbey Camii, Memikan Köprüsü, Malabadi Köprüsü, On Kemerli DDY Köprüsü, Mor Kiryakus Manastırı, Mor Aho Manastırı, Pertükân Kalesi, Beksi Kalesi, Beksi Kalesi, Kandil Kalesi, Rabat Kalesi, Bozikân Kalesi, Kozluk (Hezo) Kalesi, HallanÇemi Höyüğü, Seyyid Bilal Türbesi, İmam Abdullah Zaviyesi, Zeynel Bey Kümbeti bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 33).

Batman'nın önemli destinasyonundan olan Hasankeyf Kalesi, Dicle Nehri kenarından yüksek ve büyük bir kaya kütleli üzerine kurulmuştur. Burası MS IV. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nca askeri üs olarak kullanılmış olup yakın zamana kadar da yerleşim alanı olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Buradaki konutların

çoğu kayaya oyulmuş olmakla beraber birçok evin önünde kuyular bulunmaktadır.

Kalenin dikkat çeken bir özelliği de buraya gerek Eyyubiler, gerekse Artuklular döneminde kaynak suyu çıkarılmış olmasıdır. Kaleden daha yüksek mevkiilerde yer alan membalardan zaman zaman yerlere toprak künkler yerleştirilerek; zaman zaman da kayalar oyularak, kaleye su ulaştırılmıştır.

Şekil 3: Hasankef'ten Bir Görüntü

Diyarbakır

Eski adı “Amed” olan kentin Hititler döneminde kurulduğu sanılmaktadır. 1937 yılında da zengin bakır yataklarından dolayı “Diyarbakır” adını almıştır. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Ulu Camii, Diyarbakır Kalesi, Arkeoloji Müzesi, Zinciriye Medresesi, Behram Paşa Camii, Devegeçidi Barajı, Bırkıleyn Mağarası, Ziya Gökaltp Müze Evi, Tarancı Müze Evi, Diyarbakır Malabadi (Batmansu) Köprüsü, Dicle Köprüsü (On Gözlü Köprü), Haburman Köprüsü, Safa Camii, Ulu Camii, Behram Paşa Camii, Şeyh Mutahhar (Dört Ayaklı Minare) Camii, Kale Camii (Hz. Süleyman–Naziriye Camii), Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi, Saint Georgi (Kara Papaz) Kilisesi, Deliller Hanı, Hasan Paşa, Çiftehan, Yeni Han, Hasanpaşa Hanı, Çermik Kaplıcası Cahit Sıtkı Tarancı Müze Evi (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 43).

Diyarbakır'ın önemli tarihi mekanlarından olan Ulu Camii Selçuklu dönemine aittir. Ulu Camii 1115 yılındaki depremde tahrip olmuş ve içinde bulunan ahşap destekli bölümlerin yıkıldığı, daha sonra yeniden inşa edildiği bilinmektedir.

Yapı sonraki dönemlerde Selçuklu, Artuklu, Osmanlı, Akkoyunlu zamanında da onarım görmüş ve ilavelere maruz kalmıştır. Yapı çoğunlukla taş olmakla birlikte çok az tuğla malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Transept Planlı Ulu Cami, plan tipinde inşa edilen yapı, geniş bir avlu etrafında dizili mekânlardan oluşmaktadır.

Gaziantep

Kentin eski adı “Ayıntap”tır. 1923 yılında il olan Gaziyıntap, 1928 yılında da Gazi Antep adını almıştır. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Arkeoloji Müzesi, Gaziantep Kalesi, Hisar Anıt Mezarı, Yesemek Açık Hava Müzesi, Belkıs (Zeugma), Kargamış Harabeleri, Karasu ırmağı, Gedikli Höyük Sakcagözü (Coba Höyük), Cıncıklı Örenyeri, Tilmen Höyük, Zincirli (Sam`al) Örenyeri, Dülük Antik Kenti, Gaziantep Dolmen Mezarları, Barşavma manastırı, Anıt Mezarlar, Hisar Anıt Mezarı, Hasanoğlu Anıt Mezarı, Şıra Hanı, Tuz Hanı, Paşa Hanı (Lala Mustafa Paşa Hanı) Mecidiye Hanı, Emir Ali Hanı, Anadolu Hanı, Kürkcü Hanı, Belediye Hanı, Elbeyli Hanı, Yeni Yüzükçü Hanı, Tütün Hanı, Hacı Ömer Hanı, Büdeyri Hanı, Millet Hanı, Yeni Han,ŞeyhFethullahKasteli, İhsan Bey (Esen Beg) Mescidi ve Kasteli, Pişirici (beşinci) Mescidi ve Kasteli, İmam-ı Gazali Kasteli, Ahmet Çelebi Kasteli, Kozluca Kasteli, Nuribey Çeşmesi, Demirligane Çeşmesi, Arasta Çeşmesi, Hüseyin Paşa Çeşmesi, Kumandan Çeşmesi, Gümüş Kastel, Şhreküstü Çeşmesi, Osmaniye Kasteli, Ali Nacar Cami, Boyacı Cami, Şeyh Fethullah Cami ve Külliyesi, Tahtani (Tahtalı) Cami, Alaüddeve (Ali Dola) Cami, Tekke (Tekke Mevlevihane) Cami, KaratarlaCami,Kozanlı Cami, Nuri Mehmet Paşa Cami, Hüseyin Paşa Cami, Ağa Cami, Kurtuluş Cami,Şirvani (Şirvani Mehmet Efendi) Cami, Alaybey (Gami Bey) Cami, Ahmet Çelebi Cami, Hacı Nasır Cami, Handaniye (Handan Bey) Cami,Eyüpoğlu Cami, Kılınçoğlu Cami, Ömer Şeyh Cami, Bostancı Cami, Kabasakal Cami, İhsanbey (Esenbek) Cami, Ömeriye Cami, Kendirli Kilisesi, Nizip Fevkani Kilisesi, Sofdağı Yaylası, Hızır Yaylası bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 54).

Gaziantep'in gezilecek önemli yerlerinden biri olan Zeugma Mozaik Müzesi, 1700 m² mozaik içeren, dünyanın en büyük mozaik müzesidir. 9 Eylül 2011 tarihinde halka açılmıştır. Müzenin mozaikleri, Alexander'ın ordusunda bir general tarafından kurulduğu sanılan Zeugma'ya odaklanmıştır. Burası özellikle Roma döneminde,

sanat alanında çok ilerlemiş, zengin villaları süsleyen mozaik döşemeler dünya örnekleri ile yarışır hale gelmiştir.

Mardin

1923 yılında il olmuştur. İldeki başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Mardin Kalesi, Deyrulzafaran Manastırı, Mardin Müzesi, Anastasiapolis, Ulu Cami, Gırnavaz Höyüğü, Dara Ören Yeri, Fafih Kalesi, Rabbat Kalesi, Aznavur Kalesi, Marin - Merdis Kalesi, Emüniddin Medresesi, Zinciriye Medresesi, Kızıltepe Ulu Cami, Eminüddin Külliyesi, Şeyh Kasım Halveti Türbe ve Mescidi, Zinciriye Medresesi, SıttıRadviyye (Hatuniye) Medresesi, Şah Sultan Hatun Medresesi, Melik Mansur Medresesi, Altunboğa Medresesi, Kasımiye Medresesi, Şeyh Çabuk Camii, Hamit Camii, Şeyh Mahmud Türki (Şeyh Ali) Camii, Pamuk Camii, Reyhaniye Camii, Arap (Azap) Camii, Zairi (Şeyh Muhammed Ezzerar) Camii, Hacı Ömer (Halife) Camii, Ulu Cami (Cami-i Kebir), Abdüllatif (Latifiye) Camii, Melik Mahmut Camii, Şehidiye Camii ve Medresesi, Mor Behnam (Kırklar) Kilisesi, Mor Petrus ve Pavlus Kilisesi, Mor İliyo Kilisesi, Meryemana Kilisesi ve Patrikhanesi, Mor Mihayel Kilisesi ve Burç Manastırı, Mor Yusuf Kilisesi (SurpHovsep, İzozuel Kilisesi, Mor Stefanos Kilisesi, Hammara Manastırı, Mor Dimet Manastırı, Mor Evgin Manastırı, Meryem Ana Manastırı, Mor Cırcıs Manastırı, Mor Yakup Manastırı, Kayseriyye (Bezestan), Revaklı Çarşı, Radviyye Hamamı, Ulu Cami Hamamı, Firdevs Köşkü bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 45).

Mardin ilinde bulunan en dikkat çekici doğal gezi yerlerinden biri Beyazsu'dur. Burası Mardin'in Midyat ilçesinin yaklaşık 15-20 km güneyinde bulunur. Beyazsu, plato ve tepelerin eteğinden kaynağını alır ve Nusaybin'e doğru akar. Bu su sıcak topraklara kaynak olur. Bu su kaynağı üzerinde kurulan oturma alanları ile ziyaretçilerin sıcak iklimden kaçıp serinlemeleri sağlanmış olur.

Siirt

Kent tarihinin Urartularla başladığı sanılmaktadır. 1923 yılında il olmuştur. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

İrun Kalesi, İnce kaya (Kormas) Kalesi, Derzin Kalesi, Şirvan (Küfre) Kalesi, Ulu Cami, İsmail Fakirullah Türbesi, Cumhuriyet Camii, Veysel Karani Türbesi, Sağlarca Kaplıcası, Hista (Taruni), Billoris Kaplıcası, Sağlarca Kaplıcası, Erzen Ören Yeri, Çemikari, Cema ve Herekol yaylaları ile Baçova yaylası yöre halkı tarafından ilgi görmektedir. Yaz, kış bol yağışlı olan bu yüksek platolar, zengin çayırlarla kaplıdır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 39).

Siirt'in en çok ziyaretçi alan destinasyonlarından bir tanesi Veysel Karani Türbesidir. Bu türbe Siirt-Diyarbakır karayolu üzerinde Baykan ilçesine bağlı Veysel Karani beldesindedir. Buraya adını veren Veysel Karani, Yemen'in Karen Köyü'nde dünyaya gelir ve bu topraklara kadar gelir. Veysel Karani ana sevgisini iyi şekilde canlandırdığı için peygamber sevgisini kazandığı bilinmektedir.

Şanlıurfa

Peygamberler şehri olarak bilinen kentin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. 10 Nisan 1920 tarihinde Fransızlardan kurtarılan Şanlıurfa 1923 yılında il olmuştur. İlerdeki Başlıca Tarihî, Doğal Ve Turistik Yerler Şunlardır:

Şanlıurfa Kalesi, Arkeoloji Müzesi, Ulu Cami, Halil Rahman Camii, Harran, Sumatar, Hazreti İbrahim Mağarası, Hazreti Eyüp Mağarası, Ayn Zeliha Ve Halilürrahman Gölleri, Peygamber Camii, Balıklı Göl, Gümrük Hani, Millet Hanı, Hacı Kamil Hanı (Çukur Han), Mencek Hani, Barutçu Hani, Topçu Hani, Velibey Hamamı, Vezir Hamamı, Cincikli Hamam, Sultan Hamamı, Arasa Hamamı, Sipahi Pazarı, Hüseyiniye Çarşıları (Bakırcılar Çarşısı), KinaciPazarı, Pamukçu Pazarı, Mahmud Nedim Konağı (Şanlıurfa Kurtuluş Müzesi), Sakibin Köşkü, Meclis Evi (Şahap Bakır Evi – İsa Beden Evi), HacıHafiz Ahmet Efendi Evi (Devlet Güzel Sanatlar Galerisi), Şurkav Kültür Merkezi (Mehmet Bağmanci ve Malatyalı Halil Evi), Reji Kilisesi (Aziz Petrus Ve Aziz Paulus Kilisesi), Germuş Kilisesi, Nakibzade Medresesi, Halil-Ür Rahman Medresesi, DeyrYakub (Yakup Manastiri), Rizvaniye Medresesi, Hasan Padişah Camii, Halil-Ür Rahman Camii, Nimetullah Camii (Ak Camii), Rizvaniye Camii, Mevlid-İ Halil (Dergâh) Camii, Selahaddin Eyyubi Camii (Aziz JohannesProdromosAddai Kilisesi), Firfirli Camii (On İki Havari Kilisesi – Aziz Havariler Kilisesi), Mevlevihane Camii, Eyyub Peygamber Türbesi, Hz. Rahme Hatun Türbesi, Şeyh Mes`Ud Türbesi, Mustafa Kemal Paşa Anıt

Çeşmesi, Harb-I Umumî Şehitleri Anıtı, Samsat Kapısı, Saray Kapısı, Batı Kapısı, Sakıbin Kapısı, Harran Kapısı, Bey Kapısı, Su Kapısı, Hizmalı Köprü, Jüstinyensubendi, Millet Köprüsü, Karakoyun Su Kemeri (Jüstinyen Su Kemeri), bulunmaktadır. Şanlıurfa şehir surlarının; güneyde Harran Kapısı, doğuda; Bey Kapısı, Su Kapısı, kuzey batıda; Samsat Kapısı, Saray Kapısı, batıda; Batı Kapısı, Sakıbin Kapısı ve Su Kapısı olmak üzere sekiz kapısının bulunduğu anlaşılmaktadır. Deyr Yakub (Yakup Manastırı) : Manastırın kuzeybatısında bir anıt mezar yer alır. Bu mezar anıtında, doğuya bakan pencerenin altında iki satırlık kitabe mevcuttur (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 51). Şanlıurfa'nın son yıllardaki en önemli tarihi varlıklarından olan Göbekli Tepe arkeolojik sit alanı Şanlıurfa ilinin 15 km kuzeydoğusunda, Haliliye ilçesi, Örencik mahallesi sınırları içerisinde yerleşim alanının 2 km doğusunda bulunmaktadır (Şahinalp, 2006, s. 110).

Şanlıurfa'da bulunan Göbeklitepe, tarihin bilinen en eski ve en büyük tapınağı olmasından dolayı son yıllarda önemli destinasyon haline gelmiştir. Bu tarihi yerde dev sütunlardan ve üst üste dizilmiş ağır taşlardan oluşmaktadır. Buranın inşasının 10 bin yıl öncesine dayandığı düşünülmektedir. O döneme ait teknoloji ve araçların yoksunluğuna rağmen bu kadar görkemli yapıların oluşturulması hala gizemini korumaktadır. Türkiye'de 2019 yılı Göbeklitepe ilan edilmiş ve geniş tanıtımlar yapılmıştır.

Şekil 4: Harran'dan Görüntüler

Şırnak

Şırnak ili tarihsel olarak çok eski bir geçmişe sahiptir. Şırnak ili Kâtip Çelebi'nin 17. yüzyılda yazdığı "Seyahatname" ve tarihi rivayetlere göre Nuh

Tufanı öncesine dayanır. Şırnak, Nuh'un Gemisi kalıntılarının olduğu öne sürülen Cudi Dağı'nın Kuzeyinde Şehr-i Nuh adıyla kurulmuş, önceleri Şerneh, daha sonraki yıllarda ise Şırnak adını almıştır. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Kırmızı Medrese, Mir Abdal (Abdaliye Medresesi), Mecidiyye Medresesi (MedresetülMecdiyye), Cizre Kalesi, Çağlayan Kalesi (Şah Kalesi), Said Bey Kalesi, Finik Kalesi MemuZin Türbeleri, Abdurrahman Ağa Kasrı, Ağayısor Kasrı, Yafes Köprüsü (Bazıbd Köprüsü), Akabin, Kasrik (Han Mahmut) Köprüsü, Meryem Ana Kilisesi, Öğündük (Maryohanna) Kilisesi, Çağlayan Kilisesi, Dera Kilisesi, Cizre Ulucami, Nuh Peygamber Camii (Ş.Seyda Camii) Süleymaniye Cami, Bazebe Ören Yeri, Hista Kaplıcası, Zümrüt Dağı Kaplıcası, Besta Kaplıcası, Nasfaran Kaplıcası bulunmaktadır. Nuh Peygamber Türbesi: Nuh Peygamber Tufanı ile Cizreye yerleşen Hz. Nuh aleyhisselam vefatından sonra, Dağkapı Mahallesiinde gömülmüştür. Burası daha sonra Havraya, sonra kiliseye ve 639 yılında da camiye çevrilmiştir. Dünyanın en eski türbelerinden biridir. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 47)

Van

Van, geçmişten günümüze birçok medeniyetin izlerini üzerinde barındırmaktadır. Bölgede neolitik devirden itibaren kesintisiz devam eden kültürlerin varlığını Tilkitepe ve Dilkaya Höyükleri ve çeşitli kazılarda elde edilen buluntular göstermektedir. Urartulardan kalan birçok kale, tapınaklar, kaya mezarları, suyolları ile diğer toprak ve madeni eserler vardır. Van Kalesi Van il merkezinin sınırları içerisinde olup, merkeze 5 km mesafede bulunmaktadır. Van ovasındaki doğu-batı doğrultusunda uzanan kaya kütlesi üzerine kurulmuştur. Kayalık, 20-120 m arasında değişen genişlikte, 1800 m uzunluğunda ve 100 m. yüksekliğinde doğal bir kütleye sahiptir. Güneyden sarp ve dik, kuzeyden meyilli topografik bir özellik göstermektedir.

Akdamar Adası ve Kilisesi, Gevaş İlçesi'nin sınırları dahilinde Akdamar Adası'nda yer almaktadır. Adanın güneydoğusuna kurulmuş olan kilise, Kutsal Haç adına Vaspurakan Kralı I. Gagik tarafından 915-921 yılları arasında Keşiş Manuel'e yaptırılmıştır. Van'ın diğer değerleri; Hoşap Kalesi, Bartholomeus Kilisesi, Hüsrev Paşa Camii, Kaya Çelebi Camii, Yedi Kilise, İzzettin Şir Camii, Altınsaç Kilisesi,

Meher Kapı, Adır Adası Ve Lim Manastırı, Travertenler, Van Kedisi'dir(ŞURO, 2019).

Ağrı

İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

İshak Paşa Sarayı Cami (Doğubeyazıt): 1789' da vezir olan Hasan Paşa'nın oğlu İshak Paşa'nın Doğubeyazıt'da bir tepe üzerinde, yaptırdığı saray, 360'ı bulan oda ve salonları ile Osmanlı Saray teşkilatına uymaktadır. Ağrı Dağı: Türkiye'nin en yüksek dağı olan Ağrı Dağı (5165 m) eskiden beri bilginlerin, dağcılarının, serüvencilerin ilgisini çekmiş ve birçok hikaye, türkü ve efsaneye konu olmuştur. İncil ve Tevrat'a göre; Nuh Peygamber zamanında suların çekilmesi ile gemi, Ağrı Dağı'na oturur ve içindeki canlılar gemiden ayrılarak yeryüzüne dağılır.

Balık Gölü: Balık Gölü Taşlıçay ilçesine 26 km, Doğubeyazıt ilçesine 60 km. mesafede olup iki ilçe sınırları içerisinde kalmaktadır. Türkiye'nin önemli kuş alanlarından biridir (Ağrı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019).

Bingöl

Bingöl İli Doğu Anadolu Bölgesi Yukarı Fırat bölümünde yer alır. Doğusu Muş, kuzeyi Erzurum ve Erzincan, Batısı Tunceli ve Elazığ, Güneyi ise Diyarbakır İlleri ile çevrilidir. Bingöl'ün turizm değerleri şöyledir: Sentarius Kalesi, Kral Kızı Kalesi (Dano-Hini), Kiğı Kalesi, Kiğı Camisi, Mağaralar; Zağ Mağarası, Kalkanlı Köyü Mağaraları, Kübik Mağarasıdır (Bingöl İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019).

Bitlis

Bitlis İli; tarihin her dönemine tanıklık eden anıtsal yapıları, Türkiye'nin en büyük yanardağı olan Nemrut Dağı ve Krater Gölü, Tatvan – Ahlat - Adilcevaz ilçelerinin bir hilal şeklinde kucakladığı uçsuz bucaksız görüntüsü ile Van Gölü, Süphan Dağı, Beş Minare'si, şifalı suları ile tarih ve doğanın kucaklaşmasını en güzel Haritade sergileyen şirin bir ilimizdir. Şehrin diğer turizm değerleri sırasıyla Bitlis Kalesi, Tatvan Kalesi, Ahlat Sahil Kalesi, Adilcevaz Sahil Kalesi, Ulu Camii, Adilcevaz Tuğrul Bey (Zal Paşa) Camii, Ahlat İskender Paşa Camii, İhlasiye

Medresesi, Yusufiye Medresesi, Hatuniye (Hazo) Hanı: Papşin (Hüsrev Paşa) Hanı: Başhan Hanı: El-Aman Hanı'dır (Bitlis İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019).

Elazığ

Elazığ, Doğu Anadolu bölgesi içerisinde, Yukarı Fırat havzası bölümünde yer alan bir ilimizdir. Elazığ, Tarihi Harput şehrinin, yerleşime elverişli olmayışı, tabiat şartlarının zorluğu nedeniyle, 1834 yılında, Reşid Mehmet Paşa tarafından bugünkü yerinde kurulmuştur. Harput Kalesi'nin (İç kale) ilk defa milattan önce II.bin yılında yapıldığı tahmin edilmektedir. Paleolitik dönemden itibaren çok sayıda kültüre ev sahipliği yapmış olan Harput ve çevresi, Fırat Irmağı'nın ortasında yer alan verimli ve bereketli bir ovada bulunan ve adeta bir kavşak noktasıdır. Şehrin turizm değerleri Harput Kalesi: Ulu Camii, Sara(y)hatun Camii, Kurşunlu Camii olarak sıralanabilmektedir (Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019).

Hakkâri

Birçok uygarlığa sahne olan kentin adı, Van Gölü'nün güneyinde yaşayan Hakar Aşireti'nden gelmektedir. Hakkâri, 1936 yılında il olmuştur. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Urartu Mezarlığı, Kırmızı Kümbet Mezarlığı, Melik Esed Mezarlığı, Kale Altı Mezarlığı, Bay Kalesi, Kelat Sarayı, Hakkâri (Koçanis) Konak Kilisesi, Derav Kilisesi, Meydan Medresesi, Zeynel Bey Medresesi, Meydan Medresesi, Dirheler (Dev Evleri), Hakkâri Kaledibi Buluntuları (Hakkâri Stelleri), Cilo ve Sat dağları, Cilo Buzul Dağları, Berçelan Yaylası, Seyithan Buzul Gölü, Golan Yaylası bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 67).

Muş

Muş'un IV. yüzyılda kurulduğu sanılmaktadır. Kentin adı, Süryani dilinde suyu bol anlamına gelen "Muşa" sözcüğünden geldiği söylenmektedir. 1513 yılında Osmanlı topraklarına katılan kent, 1923 yılında da il olmuştur. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Ulu Cami, Alaeddin Bey Camii, Muş Kalesi, Malazgirt Kalesi, Katerin(Zincirli) Kale, TıkızlıKalesi,Kayalıdere Kalesi, Hacı Şeref Camii, Alaaddin Bey (Paşa) Camii, Çanlı Kilise (Surp Garabet), Alaaddin Bey Hamamı, Güllü Hamam,Dolabaş Höyüğü, BostankaleHöyüğü,Aradere Köyü Mezarlığı, Yağcılar (Evran) Höyüğü ,Yağcılar Höyüğü, Arak Manastırı (Kilisesi), Çengilli (Beyaz) Kilisesi, Murat Irmağı Köprüsü, Haçlı (Kazan) Gölü, Kaz(Gaz) Gölü, Akdoğan Gölleri, Bulanık ve Nazik gölleri bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 59).

Tunceli

1936 yılında “Çemişgezek” adı ile il olan Tunceli, 1947 yılında il merkezi olmuştur. Tunceli İli, kuzeyde ve batıda Munzur Dağları ile Karasu Irmağı, doğuda Bingöl Dağları ve Peri Suyu, güneyde Keban Baraj Gölü ile çevrilidir. Belirgin doğal sınırlarla kuşatılmış olan il toprakları, doğuda Bingöl ve Elazığ, güneyde Elazığ, batı ve kuzeyde Erzincan illeriyle komşudur. Tunceli`ye ulaşım sadece kara yolu ile yapılmaktadır. İldeki başlıca tarihî, doğal ve turistik yerler şunlardır:

Yelmaniye Medresesi, Çelebi Ağa Camii, Sungurbey Camii, Süleymaniye Camii, Hamam-ı Atik (Eski Hamam), Tahar (Yusuf Ziya Paşa) Köprüsü, Hamidiye Medresesi, Mazgirt Kalesi, Bağın Kalesi, Pertek Kalesi, Pulur, Bığın, Harik, Aşağı Doluca kaplıcaları, Mercan Vadisi Milli Parkı, Keban Barajı, Pülümür Çayı Vadisi, Dereova Çağlayanı, Karagöl, Koçgölü, Şer Gölü, Dilincik Gölü, Çimli Gölü, Mercan Gölleri, Katır Gölleri ve Buyer Baba Gölleri, Dedebağ (Bağın) Kaplıcası, Anafatma Kaplıcası, Aşağı Doluca (Harik) Kaplıcası, Karaderbent Köyü Kaplıcası, Sütlüce (Harçık) İçmecesesi, Munzur (Ovacık) Gözeleri bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, s. 69).

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİST REHBERLİĞİ

1.1 REHBERLİK MESLEĞİ

1.1.1 Tanımı

Organize turların başlangıcından bitimine kadar misafirlerine eşlik eden profesyonel turist rehberleri sadece tercümanlık yapan kişiler değil; ziyaretçilerin farklı kültürleri tanınmasını, seyahat deneyimi kazanmasını sağlayan, bir destinasyondaki doğal, tarihi ve kültürel varlıklar hakkında bilgileri eğlendirici bir üslupla ziyaretçilerine aktaran kişilerdir (ApveWong, 2001, s. 552)(Dahles, 2002, s. 785). Ahıpaşaoğlu profesyonel turist rehberi tanımlamasında onun çok yönlülüğüne vurgu yaparak gerektiğinde yaylacılık, dağ ve doğa yürüyüşleri, su sporları, avcılık, kayak, mağaracılık, ornitoloji, paraşütçülük, botanik, bisiklet ve at turlarını kapsayan çeşitli spor türlerinin uygulanmasına yardımcı olabileceğini ifade etmektedir (Ahıpaşaoğlu, 2006; Zengin ve Eker, 2017, s. 146).

1.1.2 Turist Rehberliği Yasal Altyapısı

Gerek ülke turizminin, gerekse turizm işletmelerinin aynası konumunda olan turist rehberlerinin (Batman, Yıldırđan,ve Demirtaş, 2001, s. 81) misafirler ile yerel halk arasında etkileşimi sağladıkları ve bir köprü görevi üstlendikleri düşünüldüğünde önemi yadsınamaz (Yenipınar, Bak, ve Çapar, 2014, s. 91; Güzel, 2007, s. 34). Seyahatleri süresince turistlerle en çok vakit geçiren, deneyimlerini ve bilgilerini aktaran, onlara yol gösteren bireyler olarak turist rehberlerinin sergiledikleri performanslar, turun başarısını, müşteri memnuniyetini ve uzun vadede müşteri sadakatini doğrudan etkilemektedir (Çimrin, 1995, s. 25).

Profesyonel turist rehberlerinin sergiledikleri başarı sadece turist memnuniyetine değil, ülke imajına da etki etmektedir. Bir destinasyonun

tanıtılmasında, iyi ya da kötü olarak nitelendirilmesinde, turistik yönelimin olumlu bir imaj çizebilmesinde ve var ise olumsuz bir imajın yok edilmesinde stratejik bir konumda olduğu söylenebilir (Tosun ve Temizkan, 2004, s. 351; Temizkan, Temizkan, ve Tokay, 2013 , s. 5). Dolayısıyla turist rehberlerinin sundukları tüm hizmetler misafirlerin zihnindeki olumsuz imaj ve önyargılarının değişmesine, yanlışların düzeltilmesine ve eksik bilgilerin tamamlanmasına katkılar sunmaktadır.

Geçmiş yüzlerce yıl önceye dayanan rehberliğin modern anlamda ülkemizde ortaya çıkışı 19. yüzyıla rastlamaktadır. Tanzimat Fermanının (1839) ardından İstanbul'a ticaret amaçlı gelen iş adamlarına tercümanlık yapmak üzere Ermeni, Rus, Süryani, Musevi, Fransız, İtalyan ve Maltalı Levanten ailelerin çocukları tercüman rehberlik yapmış; dine aykırı olduğu gerekçesi ile Müslüman tebaa uzun süre meslek dışında kalmıştır (Ahipaşaoğlu, 2001) (Batman, Yıldırğan,ve Demirtaş, Turizm Rehberliği, 2001, s. 82). Bu dönemde tercüman rehberlerin devlet aleyhine söylemleri üzerine Osmanlı yönetimi 20 Ekim 1890 yılında Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamnameyi yayınlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra rehberlik mesleğini disiplin altına almak adına 1925 ve 2730 sayılı tarihli Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname yayınlanmış ve turist rehberliğine yönelik çeşitli adımlar atılmıştır (TBMM, 2012). 1928 yılında yaşanan ekonomik kriz ile turizm faaliyetleri olumsuz yönde etkilendiğinde birçok rehber mesleği terk etme noktasına gelmiştir, fakat Aralık ayında İstanbul İktisat Müdürlüğü tarafından bir rehberlik kursunun açılacağı beyan edilmiştir. Böylelikle ilk kez bir sınavdan geçerek kazanılan hak ile kurstan mezun olan rehber sayısı 50'ye ulaşmıştır (Yenipınar, Bak,ve Çapar, 2014, s. 92).

1971 yılında "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği" adıyla turist rehberliği ile ilgili ilk yönetmelik yayımlanmıştır. Bu yönetmelik 1974 tarihinde değiştirilerek "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" adını almış, 1981, 1983 ve 1986 yıllarında değişikliklere uğramıştır (TBMM, 2012). O yıllardan itibaren rehberlik mesleğinin bir meslek olarak tanınması, yasal hakların kazanılması ve ilgili kanunun çıkarılması için sektörde çalışan rehberler, meslek odaları, akademisyenler ve daha pek çok ilgili kişi ve kurum tarafından çaba sarf edilmiştir. En nihayetinde yaklaşık 30 yıllık bir bekleyişin ardından 2012 yılında meslek yasallaştırılmıştır. En son halini 2005 yılında alan "Profesyonel Turist Rehberliği

Yönetmeliği" ile 6326 sayılı Turist Rehberleri Meslek Kanunu ardından çıkarılan, 23 Şubat 2013 tarihli resmi gazetede yayınlanan Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği arasında bazı değişiklikler bulunmaktadır. Yönetmelikte yapılan değişikliklerden biri (madde 3) aktif ve pasif rehberlik kavramı yerine “eylemli” ve “eylemsiz” kavramlarının kullanılmasıdır.

Çalışma kartı sahibi olup fiilen turist rehberliği hizmeti sunma hak ve yetkisine sahip turist rehberini; eylemsiz turist rehberi, ruhsatname sahibi olup çalışma kartı olmayan turist rehberini ifade etmektedir. Çalışma kartı, eylemli turist rehberlerine, kayıtlı oldukları oda tarafından bir yıl süreyle geçerli olmak üzere mesleği fiilen icra edebileceklerine ilişkin verilen ve rehberlik hizmeti verilmesi esnasında görünür bir Haritada taşınan izin belgesini, Ruhsatname: Mesleğe kabul koşullarını taşıyan turist rehberlerine Bakanlık tarafından verilen belgeyi ifade etmektedir. Eski yönetmelik üzerinde yapılan değişikliklerden birisi de, eskiden “vize” olarak ifade edilen ve bakanlıkça düzenlenen seminerlere katılımın ardından bağlı bulunan ildeki Kültür ve Turizm İl Müdürlüğünce verilen bir yıllık çalışma izninin meslek odalarına devredilmiş olmasıdır. Zira söz konusu yönetmeliğin 31. maddesi turist rehberlerinin, yerleşim yerinin bulunduğu ilde kurulmuş bölgesel odalardan birine, yerleşim yeri olan ilde oda kurulmamışsa en yakın ilde kurulmuş odalardan birine üye olmaları zorunluluğundan bahsetmektedir. Ayrıca 6326 sayılı kanunla birlikte kursların bakanlık tarafından yapılması şartı kaldırılmış, yerine odalar tarafından yapılması getirilmiştir.

Yapılan bir diğer değişiklik yabancı dil şartının en az C seviyesinden en az B seviyesine yükseltilmiş olmasıdır (Madde 3/r). Yönetmelikteki bir diğer köklü değişiklik ise zorunlu uygulama gezisinin 36 günden 45 güne çıkarılmasıdır. Aynı yönetmeliğin 34 ve 35. maddelerinde ise taban ücret ve taban ücrete uyma zorunluluğundan bahsedilmektedir. Yönetmelikte yapılan bir diğer önemli değişiklik ise eğitim ile ilgilidir. 2005 yılı yönetmeliğinde kursa katılmak için asgari eğitim şartı ön lisans düzeyinde iken bu şart lisans düzeyine çıkarılmış ve ders saatleri ülkesel düzeyde rehberlik için 560 saatten 700 saate çıkarılmıştır. Meslek kanunu ve turist rehberliği eğitimini çalışmalarında değerlendiren Temizkan ve arkadaşları ders saatlerini arttırmak gibi iyileştirmelerin, üniversite düzeyinde eğitim ile sertifika

programındaki eğitim arasındaki adaletsizliği ortadan kaldırmayacağını ve yakınmaların devam edeceğini ifade etmişlerdir.

1.1.3 Turist Rehberliğinin Geçmişi

Gerek ülke turizminin, gerekse turizm işletmelerinin aynası konumunda olan turist (Batman, Yıldırğan,ve Demirtaş, 2000, s. 93) misafirler ile yerel halk arasında etkileşimi sağladıkları ve bir köprü görevi üstlendikleri düşünüldüğünde önemi yadsınamaz (Güzel, 2007, s. 38; Yenipınar, Bak, ve Çapar, 2014, s. 93) Öte yandan yabancı kültürleri tanıdık hale getirmesi, farklı kültürlerin tanınması, kültürler arası bilgilerin aktarılması ve devamlılığının sağlanması adına turist rehberlerinin büyük önem taşıdığı düşünülmektedir (Cohen, 1985, s. 379).

Seyahatleri süresince turistlerle en çok vakit geçiren, deneyimlerini ve bilgilerini aktaran, onlara yol gösteren bireyler olarak turist rehberlerinin sergiledikleri performanslar, turun başarısını, müşteri memnuniyetini ve uzun vadede müşteri sadakatini doğrudan etkilemektedir (Çimrin, 1995, s. 32). Profesyonel turist rehberlerinin sergiledikleri başarı sadece turist memnuniyetine değil, ülke imajına da etki etmektedir. Bir destinasyonun tanıtılmasında, iyi ya da kötü olarak nitelendirilmesinde, turistik yönelimin olumlu bir imaj çizebilmesinde ve var ise olumsuz bir imajın yok edilmesinde stratejik bir konumda olduğu söylenebilir (Tosun ve Temizkan, 2004, s. 351). Dolayısıyla turist rehberlerinin sundukları tüm hizmetler misafirlerin zihnindeki olumsuz imaj ve önyargılarının değişmesine, yanlışların düzeltilmesine ve eksik bilgilerin tamamlanmasına katkıları sunmaktadır.

Geçmiş yüzlerce yıl önceye dayanan rehberliğin modern anlamda ülkemizde ortaya çıkışı 19. yüzyıla rastlamaktadır. Tanzimat Fermanının (1839) ardından İstanbul'a ticaret amaçlı gelen iş adamlarına tercümanlık yapmak üzere Ermeni, Rus, Süryani, Musevi, Fransız, İtalyan ve Maltalı Levanten ailelerin çocukları tercüman rehberlik yapmış; dine aykırı olduğu gerekçesi ile Müslüman tebaa uzun süre meslek dışında kalmıştır (Ahipaşaoğlu, 2006; Batman, Yıldırğan,ve Demirtaş, 2001, s. 87). Bu dönemde tercüman rehberlerin devlet aleyhine söylemleri üzerine Osmanlı

yönetimi 20 Ekim 1890 yılında Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamnameyi yayınlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra rehberlik mesleğini disiplin altına almak adına 1925 ve 2730 sayılı tarihli Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname yayınlanmış ve turist rehberliğine yönelik çeşitli adımlar atılmıştır (TBMM, 2012). 1928 yılında yaşanan ekonomik kriz ile turizm faaliyetleri olumsuz yönde etkilendiğinde birçok rehber mesleği terk etme noktasına gelmiştir, fakat Aralık ayında İstanbul İktisat Müdürlüğü tarafından bir rehberlik kursunun açılacağı beyan edilmiştir. Böylelikle ilk kez bir sınavdan geçerek kazanılan hak ile kurstan mezun olan rehber sayısı 50'ye ulaşmıştır (Yenipınar, Bak, ve Çapar, 2014, s. 96).

1971 yılında "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği" adıyla turist rehberliği ile ilgili ilk yönetmelik yayımlanmıştır. Bu yönetmelik 1974 tarihinde değiştirilerek "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" adını almış, 1981, 1983 ve 1986 yıllarında değişikliklere uğramıştır (TBMM, 2012). O yıllardan itibaren rehberlik mesleğinin bir meslek olarak tanınması, yasal hakların kazanılması ve ilgili kanunun çıkarılması için sektörde çalışan rehberler, meslek odaları, akademisyenler ve daha pek çok ilgili kişi ve kurum tarafından çaba sarf edilmiştir. En nihayetinde yaklaşık 30 yıllık bir bekleyişin ardından 2012 yılında meslek yasallaştırılmıştır (Zengin ve Eker, 2017, s. 145).

1.1.4 Turist Rehberliğinde Temel Kavramlar

En son halini 2005 yılında alan "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" ile 6326 sayılı Turist Rehberleri Meslek Kanunu ardından çıkarılan, 23 Şubat 2013 tarihli resmi gazetede yayınlanan Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği arasında bazı değişiklikler bulunmaktadır. Yönetmelikte yapılan değişikliklerden biri (madde 3) aktif ve pasif rehberlik kavramı yerine "eylemli" ve "eylemsiz" kavramlarının kullanılmasıdır.

Eylemli turist rehberi: Çalışma kartı sahibi olup fiilen turist rehberliği hizmeti sunma hak ve yetkisine sahip turist rehberidir.

Eylemsiz turist rehberi: Ruhsatname sahibi olup çalışma kartı olmayan turist rehberini ifade etmektedir.

Çalışma kartı:Eylemli turist rehberlerine, kayıtlı oldukları oda tarafından bir yıl süreyle geçerli olmak üzere mesleği fiilen icra edebileceklerine ilişkin verilen ve rehberlik hizmeti verilmesi esnasında görünür bir Haritada taşınan izin belgesidir.

Ruhsatname: Mesleğe kabul koşullarını taşıyan turist rehberlerine Bakanlık tarafından verilen belgeyi ifade etmektedir.

Eski yönetmelik üzerinde yapılan değişikliklerden birisi de, eskiden “vize” olarak ifade edilen ve bakanlıkça düzenlenen seminerlere katılımın ardından bağlı bulunan ildeki Kültür ve Turizm İl Müdürlüğüne verilen bir yıllık çalışma izninin meslek odalarına devredilmiş olmasıdır. Zira söz konusu yönetmeliğin 31. maddesi turist rehberlerinin, yerleşim yerinin bulunduğu ilde kurulmuş bölgesel odalardan birine, yerleşim yeri olan ilde oda kurulmamışsa en yakın ilde kurulmuş odalardan birine üye olmaları zorunluluğundan bahsetmektedir. Ayrıca 6326 sayılı kanunla birlikte kursların bakanlık tarafından yapılması şartı kaldırılmış, yerine odalar tarafından yapılması getirilmiştir. Yapılan bir diğer değişiklik yabancı dil şartının en az C seviyesinden en az B seviyesine yükseltilmiş olmasıdır (Madde 3/r). Yönetmelikteki bir diğer köklü değişiklik ise zorunlu uygulama gezisinin 36 günden 45 güne çıkarılmasıdır. Aynı yönetmeliğin 34 ve 35. maddelerinde ise taban ücret ve taban ücrete uyma zorunluluğundan bahsedilmektedir.

Yönetmelikte yapılan bir diğer önemli değişiklik ise eğitim ile ilgilidir. 2005 yılı yönetmeliğinde kursa katılmak için asgari eğitim şartı ön lisans düzeyinde iken bu şart lisans düzeyine çıkarılmış ve ders saatleri ülkesel düzeyde rehberlik için 560 saatten 700 saate çıkarılmıştır. Meslek kanunu ve turist rehberliği eğitimini çalışmalarında değerlendiren Temizkan ve arkadaşları ders saatlerini arttırmak gibi iyileştirmelerin, üniversite düzeyinde eğitim ile sertifika programındaki eğitim arasındaki adaletsizliği ortadan kaldırmayacağını ve yakınmaların devam edeceğini ifade etmişlerdir (Zengin ve Eker, 2017, s. 147).

1.1.5 Rehber Olmanın Şartları

6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu gereğince 2 şekilde rehber olunmaktadır.

1. Üniversitelerin turist/turizm rehberliği bölümlerinden mezun olarak
2. Birlik tarafından açılan sertifika programını başarıyla tamamlayarak

1.1.6 Üniversitelerin Turist/Turizm Rehberliği Bölümü Mezunları Nasıl Rehber Olabilirler?

Üniversitelerin turist/turizm rehberliği bölümlerinin ön lisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olan ve yabancı dil yeterliliğine sahip bulunanlar, mesleğe kabul başvurularını T.C. kimlik numarasının da yer aldığı dilekçe ekinde aşağıdaki belgeler ile birlikte doğrudan veya posta yoluyla Bakanlığa yaparlar.

a) Diplomanın onaylı örneği,

b) YDS'den alınan geçerlilik süresini yitirmemiş ve en az ilgili mevzuat gereğince belirlenen puanda belgenin veya bu puana denkliği ÖSYM tarafından belirlenen eşdeğer belgenin veya Birlik tarafından Bakanlığın gözetim ve denetiminde yapılan yabancı dil sınavından alınan başarılı olduğuna ilişkin belgenin aslı veya onaylı örneği,

c) Adli sicil belgesi,

ç) Uygulama gezisini tamamladığına dair belgenin aslı veya onaylı örneğini,

d) Son altı ay içinde çekilmiş iki adet vesikalık fotoğraf,

e) Ruhsatname için yapılan ödemenin dekontu.

Bakanlık tarafından ruhsatname düzenlenir.

1.1.7 Birlik Tarafından Açılan Sertifika Programı İle Nasıl Rehber Olunur?

Sertifika programı açma yetkisi ve seçme sınavı:

(1) Birlik ve TÜRSAB'ın ortak önerileri ve Bakanlığın onayıyla turizm sektörünün ihtiyaçları dikkate alınarak, belirlenen dillerde Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında Birlik tarafından ülkesel veya bölgesel turist rehberliği sertifika programları düzenlenir.

(2) Birlik ve TÜRSAB hangi dillerde sertifika programı açılacağına ilişkin ortak önerilerini yazılı olarak Bakanlığa bildirir. Sertifika programı açılacak diller, önerilen diller arasından turizm sektörünün ihtiyaçları da gözetilerek Bakanlık tarafından karara bağlanır ve bu karar Birlik ve TÜRSAB'a bildirilir.

(3) Birlik dışında hiçbir kurum ve kuruluş turist rehberliği sertifika programı düzenleyemez. Düzenleyenler hakkında Kanunun 7nci maddesinin ikinci fıkrası uygulanır.

(4) Seçme sınavında başarılı olanlar, 6 ncı maddedeki şartları taşımaları halinde sertifika programına kabul edilirler.

(5) Bölgesel sertifika programı açılmasına ilişkin birliklerin ve TÜRSAB'ın ortak önerilerinin olmaması halinde Bakanlık, turizm sektörünün ihtiyaçlarını tespit ederek gerekli gördüğü dillere ilişkin sertifika programı açılmasını talep eder. Birlik, Bakanlık talebi üzerine gerekli işlemleri başlatır.

1.2 TÜRKİYE TURİST REHBERLERİ BİRLİĞİNE (TUREB) BAĞLI ODALAR

1.2.1 Kuruluş Tarihleri

Turist Rehberleri Birliği (TUREB) 22.06.2012 tarihinde 28331 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6326 sayılı "*Turist Rehberliği Meslek Kanunu*" (Resmî Gazete, 2019) uyarınca kurulmuş, kendisine bağlı 7 Meslek Odası ile 6 Bölgesel

Meslek Odası olmak üzere tüm Türkiye'de örgütlenmiş 13 odanın kamu kurumu niteliğinde meslek üst kuruluşudur.

18.07.2013 tarihinde yapılan I. Olağan Genel Kurulu'nda Birlik merkezi olarak Ankara seçilmiş, 01.10.2013 tarihinden bu yana da şu anki adresinde kuruluşunu tamamlayarak hizmet vermektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin Meslek Kanunu'ndaki bir bölümü iptal kararından sonra Bakanlıkça yürürlüğe konulan yönetmelik yerine Birlik Genel Kurulu Delegeleri, Oda ve Birlik yöneticilerinin görüş ve önerileri doğrultusunda hukukçularla birlikte hazırlanan "*Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği*" de 26.12.2014 tarih ve 29217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yasa gereği oluşturulan bütün birimleri ile ülke turizminde rehberlerin daha etkin rol almaları, ülkenin kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılması, yasa dışı rehberlik faaliyetlerinin önlenmesi amacıyla çalışmaktadır. (TUREB, 2019a)

Tablo 1: TUREB'e Bağlı Odaların Kuruluş Tarihleri

BÖLGESEL ODALAR	KURULUŞ TARİHİ
ADRO- Adana Bölgesel Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
ANRO- Ankara Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
ARO - Antalya Turist Rehberleri Odası	22 Haziran 2012
ATRO - Aydın Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
BURO - Bursa Bölgesel Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
ÇARO - Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
GARO - Gaziantep Bölgesel Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
İRO - İstanbul Turist Rehberleri Odası	22 Haziran 2012
İZRO- İzmir Turist Rehberleri Odası	22 Haziran 2012
MURO - Muğla Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
NERO - Nevşehir Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
ŞURO - Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013
TRO - Trabzon Bölgesel Turist Rehberleri Odası	11 Mart 2013

Kaynak: TUREB. (2019b, Mart 3). *Türkiye Rehberler Birliği (İstatistik)*. Rehber İstatistikleri: <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> adresinden alındı

TUREB'e bağlı odalar ve o ilgili odalara bağlı iller hakkında detaylı bilgi Tablo 1'de aktarılmıştır.

TUREB'e bağlı odaları kısaca tanımlamak gerekirse; ADRO - Adana Bölgesel Turist Rehberleri Odası6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. ANRO - Ankara Turist Rehberleri

Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. ARO - Antalya Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 22 Haziran 2012 tarihinde rehber odası niteliğini kazanmıştır. ATRO - Aydın Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. BURO - Bursa Bölgesel Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. ÇARO - Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. GARO - Gaziantep Bölgesel Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. İRO - İstanbul Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 22 Haziran 2012 tarihinde rehber odası niteliğini kazanmıştır. İZRO-İzmir Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 22 Haziran 2012 tarihinde rehber odası niteliğini kazanmıştır. MURO - Muğla Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. NERO - Nevşehir Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. ŞURO - Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. TRO - Trabzon Bölgesel Turist Rehberleri Odası, 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır.

1.2.2 Odalara Bağlı İller

Yukarıda odaların kuruluşları anlatılmıştı. Bu odalara bağlı iller coğrafik bölgelerden farklı olabilmektedir. Odalara bağlı ille şu şekildedir. ADRO - Adana Bölgesel Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Adana, Osmaniye, Mersin'dir. ANRO - Ankara Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Ankara, Bartın, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Karabük, Karaman, Kastamonu, Kırıkkale, Konya, Zonguldak, Afyonkarahisar'dır. ARO - Antalya Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Antalya, Burdur, Isparta'dır. ATRO - Aydın Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Aydın, Denizli'dir. BURO - Bursa Bölgesel Turist

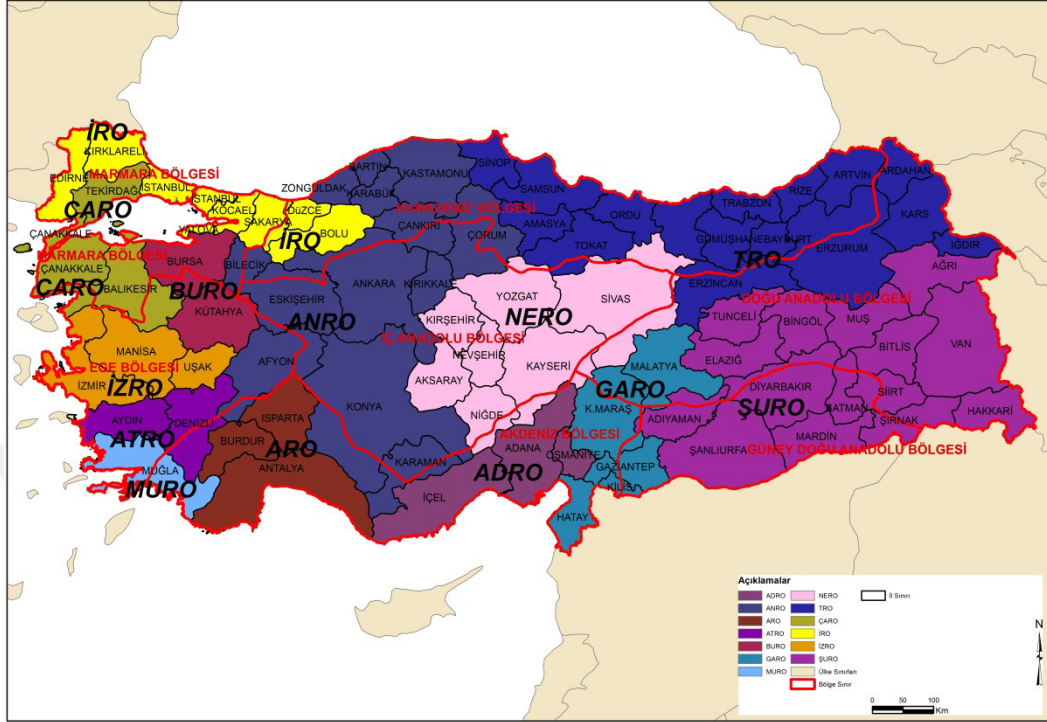
Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Bursa, Kütahya'dır.ÇARO - Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Balıkesir, Çanakkale, Tekirdağ'dır.GARO - Gaziantep Bölgesel Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Hatay'dır.İRO - İstanbul Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Bolu, Düzce, Edirne, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Yalova, Kırklareli'dir.İZRO-İzmir Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: İzmir, Manisa, Uşak'tır.MURO - Muğla Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu il sadece Muğla'dır.NERO - Nevşehir Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Aksaray, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Sivas, Yozgat'tır.ŞURO - Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli, Van'dır.TRO - Trabzon Bölgesel Turist Rehberleri Odası: Yetkili olduğu iller: Amasya, Ardahan, Artvin, Bayburt, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Trabzon'dur (TUREB, 2019b).

Tablo 2: TUREB'eBağlı Odalar ve Bağlı İller

BÖLGESEL ODALAR	BAĞLI OLAN İLLER
ADRO- Adana Bölgesel Turist Rehberleri Odası	Adana, Osmaniye, Mersin
ANRO- Ankara Turist Rehberleri Odası	Ankara, Bartın, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Karabük, Karaman, Kastamonu, Kırıkkale, Konya, Zonguldak, Afyonkarahisar
ARO - Antalya Turist Rehberleri Odası	Antalya, Burdur, Isparta
ATRO - Aydın Turist Rehberleri Odası	Aydın, Denizli
BURO - Bursa Bölgesel Turist Rehberleri Odası	Bursa, Kütahya
ÇARO - Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası	Balıkesir, Çanakkale, Tekirdağ
GARO - Gaziantep Bölgesel Turist Rehberleri Odası	Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Hatay
İRO - İstanbul Turist Rehberleri Odası	Bolu, Düzce, Edirne, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Yalova, Kırklareli
İZRO- İzmir Turist Rehberleri Odası	İzmir, Manisa, Uşak
MURO - Muğla Turist Rehberleri Odası	Muğla
NERO - Nevşehir Turist Rehberleri Odası	Aksaray, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Sivas, Yozgat
ŞURO - Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası	Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli, Van
TRO - Trabzon Bölgesel Turist Rehberleri Odası	Amasya, Ardahan, Artvin, Bayburt, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Trabzon

Kaynak: TUREB. (2019b, Mart 3). *Türkiye Rehberler Birliği (İstatistik)*. Rehber İstatistikleri: <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> adresinden alındı

Şekil 5: TUREB'e Bağlı Odalar ve Bağlı İller

1.2.3 Odaların Üye Sayıları

Odalara kayıtlı turist rehber sayıları incelendiğinde en fazla turist rehberi İstanbul Turist Rehberleri Odası'na (4536), ikinci sırada ise Antalya Turist Rehberleri Odası'na (1687) bağlı olarak çalışmaktadır. En az sayıda turist rehberi ise Trabzon Bölgesel Turist Rehberleri Odası'na kayıtlıdır (116). ŞURO rehber sayısı açısından 13 oda arasında 11'nci sıradadır. Yüzdeler olarak bakıldığında İstanbul Turist Rehberleri Odası %42,7 ile en yüksek oranda üyeye sahiptir.

Tablo 3: TUREB'e Bağlı Odaların Üye Sayıları

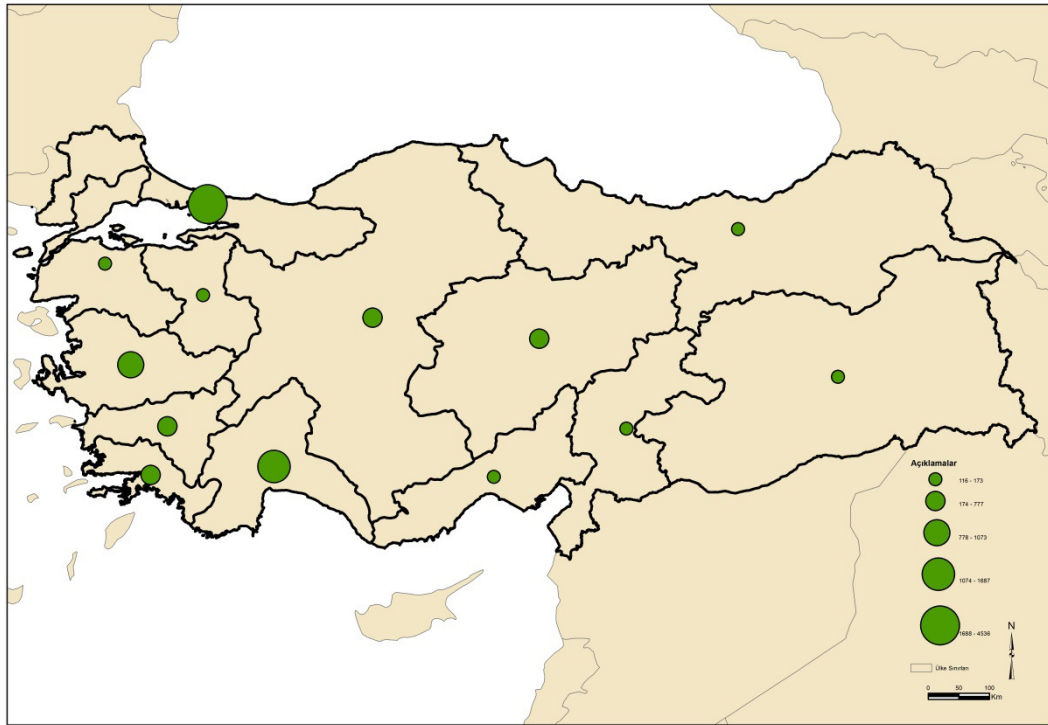
Bölgesel Odalar	Üye Sayıları	%
ADRO (Adana Bölgesel Turist Rehberleri Odası)	159	1,5
ANRO (Ankara Turist Rehberleri Odası)	777	7,3
ARO (Antalya Turist Rehberleri Odası)	1687	15,9
ATRO (Aydın Turist Rehberleri Odası)	618	5,8
BURO (Bursa Bölgesel Turist Rehberleri Odası)	125	1,2
ÇARO (Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası)	173	1,6
GARO (Gaziantep Bölgesel Turist Rehberleri Odası)	151	1,4

Tablo 3 (devamı): TUREB'e Bağlı Odaların Üye Sayıları

Bölgesel Odalar	Üye Sayıları	%
İRO (İstanbul Turist Rehberleri Odası)	4536	42,7
İZRO (İzmir Turist Rehberleri Odası)	1073	10,1
MURO (Muğla Turist Rehberleri Odası)	406	3,8
NERO (Nevşehir Turist Rehberleri Odası)	667	6,3
ŞURO (Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası)	133	1,3
TRO (Trabzon Bölgesel Turist Rehberleri Odası)	116	1,1
Toplam	10621	100,0

Kaynak: TUREB. (2019b, Mart 3). *Türkiye Rehberler Birliği (İstatistik)*. Rehber İstatistikleri: <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> adresinden alındı

Şekil 6: TUREB'e Bağlı Odaların Rehber Sayıları

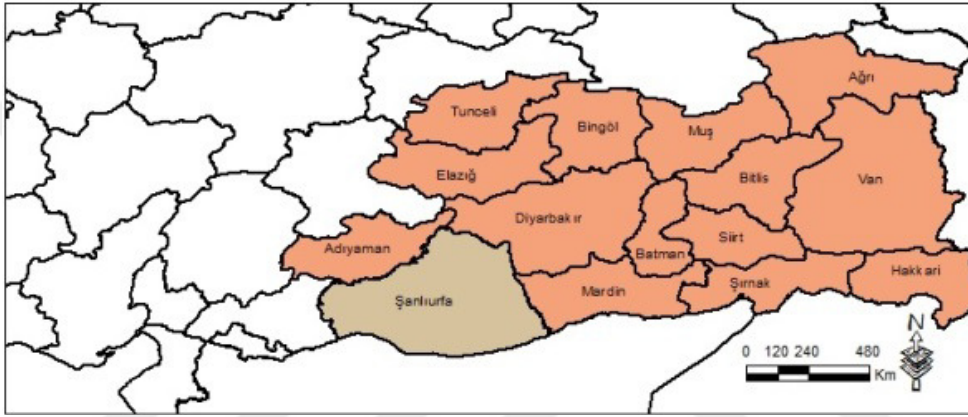

İKİNCİ BÖLÜM

ŞANLIURFA BÖLGESEL TURİST REHBERLERİ ODASINA (ŞURO)BAĞLI REHBERLERİN ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Araştırma kapsamında ŞURO'ya kayıtlı 133 rehber anket iletilmiş ancak 129 rehberden cevap alınabilmiştir. Alınan cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular aşağıda belirtildiği gibidir.

Şekil 7: Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasına Bağlı İller

2.1 SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

2.1.1 Cinsiyet

Cinsiyetleri incelendiğinde 103 erkek (%79,8) ve 26 kadından (%20,2) oluştuğu görülmektedir. Bu bulgu kadınların rehberlik mesleğindeki temsiliyetinin çok düşük olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki Tablo 4'te gösterilmiştir. Bu verilere göre bu araştırmaya katılan rehberler arasından bazı illerde (Adıyaman, Ağrı, Batman, Eskişehir, İstanbul, Ordu ve Siirt) hiç kadın rehber olmadığı görülmektedir. En çok katılımın olduğu Şanlıurfa şehriden ise 68 katılımcının ancak 12 tanesi kadın olduğu gözlemlenmiştir. Bu sayı erkeklere oranlandığında düşük kalmaktadır. Bölgede kadın istihdamının artırılması adına kadın turist rehberi sayısı artırılmalıdır.

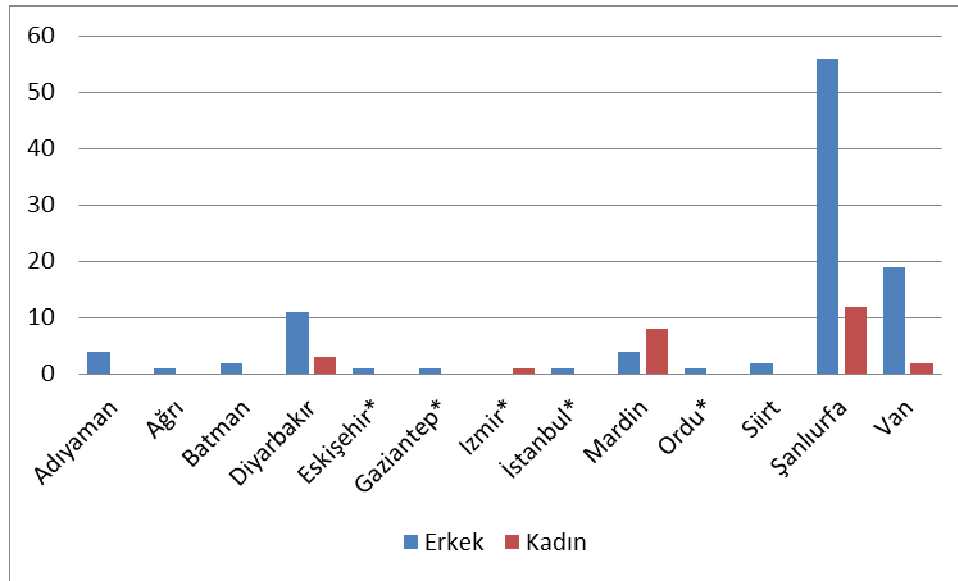
Tablo 4: Rehberlerin İkamet Yerleri ve Cinsiyetleri

İkamet yeri	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adıyaman	4	3,9	0	0,0	0,0	3,1
Ağrı	1	1,0	0	0,0	0,0	0,8
Batman	2	1,9	0	0,0	0,0	1,6
Diyarbakır	11	10,7	3	11,5	11,5	10,9
Eskişehir*	1	1,0	0	0,0	0,0	0,8
Gaziantep*	1	1,0	0	0,0	0,0	0,8
İzmir*	0	0,0	1	3,8	3,8	0,8
İstanbul*	1	1,0	0	0,0	0,0	0,8
Mardin	4	3,9	8	30,8	30,8	9,3
Ordu*	1	1,0	0	0,0	0,0	0,8
Siirt	2	1,9	0	0,0	0,0	0,8
Şanlıurfa	56	54,4	12	46,2	46,2	52,7
Van	19	18,4	2	7,7	7,7	16,3
Toplam	103	100	26	100	129	100

*ŞURO etki alanı dışındaki iller

Bu araştırmaya katılan rehberlerin ŞURO kapsamında bulunan illerden ve dış illerden gelenlerin cinsiyete göre dağılımı aşağıdaki şekilde verilmiştir. Bu şekilde yansıtıldığı gibi en yüksek oran Şanlıurfa ilinde olup burada da erkeklerin oranı daha fazladır. Yüzdeler olarak incelendiğinde ise Hem erkeklerde hem de kadınlarda Şanlıurfa ilinde ikamet eden rehber sayısı oranı en yüksek seviyededir.

Şekil 8: Rehberlerin İkamet Yerleri ve Cinsiyetleri

2.1.2 Eğitim

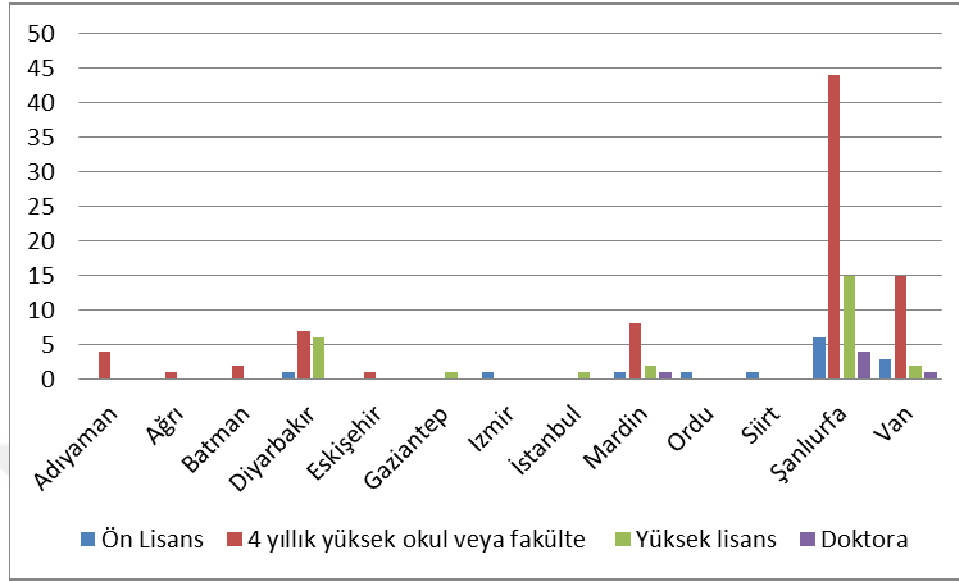
Katılımcıların eğitim durumu ayrıca katılımcılara soru olarak sorulmuştur. Elde edilen cevaplarının betimsel analizleri incelendiğinde katılımcılardan 2 yıllık meslek yüksekokulu mezun olanların sayısı 10 (%7,8), önlisans mezunlarının sayısı 4 (%3,1), 4 yıllık lisans mezunu olanların sayısı 82 (%63,6), yüksek lisans derecesine sahip olanların sayısı 27 (%20,9) ve doktora derecesine sahip olanlarının sayısı ise 6 (%4,7) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5: Eğitim Durumları

İkamet yeri	Eğitim durumu								Toplam	
	Ön Lisans		4 yıllık yüksekökol veya fakülte		Yüksek lisans		Doktora			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adıyaman	0	0	4	5	0	0	0	0	4	3
Ağrı	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
Batman	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2
Diyarbakır	1	7	7	9	6	22	0	0	14	11
Eskişehir	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
Gaziantep	0	0	0	0	1	4	0	0	1	1
İzmir	1	7	0	0	0	0	0	0	1	1
İstanbul	0	0	0	0	1	4	0	0	1	1
Mardin	1	7	8	10	2	7	1	17	12	9
Ordu	1	7	0	0	0	0	0	0	1	1
Siirt	1	7	0	0	0	0	0	0	1	1
Şanlıurfa	6	43	44	54	15	56	4	67	69	53
Van	3	21	15	18	2	7	1	17	21	16
Toplam	14	100	82	100	27	100	6	100	129	100

Bu araştırma kapsamında incelenen rehberlerin eğitim durumları ve ikamet ettikleri iller grafik şeklinde sunulmuştur. Aşağıda yansıtılan grafiğe göre 4 yıllık yüksekökol veya fakülte mezunu olanların oranı her il için en yüksek oranda olmuştur. Her meslekte olduğu gibi rehberlik mesleğinde de eğitim kalitesinin yüksek olması beklenir. Bu da kişinin mezuniyeti ile doğru orantılıdır. Özellikle bölgede yüksek lisans ve doktora yapan rehber sayısı artırılmalıdır. İller kendi aralarında karşılaştırıldığında, ön lisans okuyan rehberlerin %43'ü Şanlıurfa'da ikamet etmektedir. Aynı şekilde lisans mezunu olanların %54'ü Şanlıurfa ilinde ikamet etmektedir. Lisansüstü eğitim içinde aynı durum söz konusudur.

Şekil 9: Katılımcıların Eğitim Durumlarının İllere Göre Dağılımı

2.1.3 Yaş

Elde edilen veriler istatistiksel olarak ve cinsiyet değişkeni ile bölümlendirildiğinde erkek katılımcıların yaş ortalamaları 40,6 ve kadın katılımcıların yaş ortalamaları ise 37,3 çıkmıştır. Katılımcıların ikamet ettikleri illere bağlı olarak yaş aralıkları incelendiğinde 18-28 yaş aralığında katılımcı sayısı toplamda sadece 3 kişidir. 28-38 ve 38-48 yaş aralığı yoğunluğun en çok olduğu yaş aralığıdır.

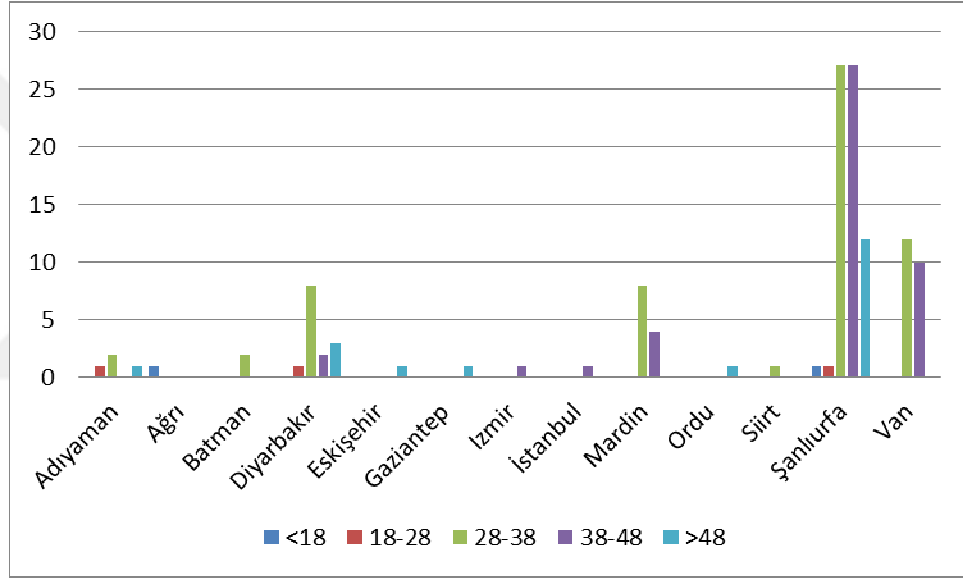
Tablo 6: Rehberlerin İkamet Yerlerine Göre Yaş Aralıkları

İkamet yeriniz	Yaş Aralığı					Toplam
	<18	18-28	28-38	38-48	>48	
Adıyaman	0	1	2	0	1	4
Ağrı	1	0	0	0	0	1
Batman	0	0	2	0	0	2
Diyarbakır	0	1	8	2	3	14
Eskişehir	0	0	0	0	1	1
Gaziantep	0	0	0	0	1	1
İzmir	0	0	0	1	0	1
İstanbul	0	0	0	1	0	1
Mardin	0	0	8	4	0	12
Ordu	0	0	0	0	1	1
Siirt	0	0	1	0	0	1
Şanlıurfa	1	1	27	27	12	68

Van	0	0	12	10	0	22
Toplam	2	2	3	59	45	19

Katılım en fazla Şanlıurfa ilinden olduğu için en yüksek oran bu ildir. Ayrıca 48 yaşından büyüklerin sayısı toplamda 19 olarak hesap edilmiş ve bunların da 12 tanesi Şanlıurfa ilindedir. Bu araştırmaya dahil olan rehberlerin ikamet yerlerine göre yaş aralıkları oransal olarak aşağıdaki şekilde sunulmuştur. Bu şekilde de görüleceği üzere 28 ile 38 yaşları arasında olan katılımcılar her il için en yüksek oranı teşkil etmektedir.

Şekil 10: Rehberlerin İkamet Yerlerine Göre Yaş Aralıkları

2.1.4 Doğum Yeri

Katılımcıların doğum yeri yapılan ankette sorulmuştur. Elde edilen cevaplara göre doğum yerleri çok farklılık göstermektedir. Tablo 7’de detaylı bir şekilde katılımcı rehberlerin doğum yerleri ve bu yerler için frekans sayıları ile yüzdeleri yansıtılmıştır. Bu tablo incelendiğinde Şanlıurfa ilinde önemli bir yığılma olduğu fark edilmiştir. Şanlıurfa’nın ilçelerinde aynı şekilde küçükte olsa farklı frekanslarda bulunmaktadır.

Tablo 7: Rehberlerin Doğum Yerleri

İller	Sayı	%		Sayı	%
Adıyaman	3	2,3	Kahta	1	0,8
Afyon	1	0,8	Kızıltepe	1	0,8
Akçakale	1	0,8	Köln	1	0,8
Ankara	1	0,8	Konya	1	0,8
Başkale	1	0,8	Kurtalan	1	0,8
Batman	2	1,6	Malatya	1	0,8
Beytüşşebap	1	0,8	Manisa	1	0,8
Bismil	1	0,8	Mardin	9	3,9
Bozova	6	4,7	Mardin/Artuklu	1	0,8
Çınarlı	1	0,8	Mardin/Derik	1	0,8
Demirci	1	0,8	Mersin	1	0,8
Dicle	1	0,8	Muradiye	2	1,6
Diyarbakır	7	5,4	Ordu	1	0,8
Doğubeyazıt	1	0,8	Osmaniye	2	1,6
Erciş	1	0,8	Pülümür	1	0,8
Gaziantep	1	0,8	Sivas/Ece	1	0,8
Gevaş	3	2,3	Siverek	4	3,1
Gürpınar	1	0,8	Suşehri	1	0,8
Harran	2	1,6	Suruç	4	3,1
Hilvan	4	3,1	Şanlıurfa	37	28,7
Hisar	1	0,8	Trabzon	1	0,8
İstanbul	2	1,6	Ulubey	1	0,8
İzmir	2	1,6	Van	13	9,1
Toplam			129	100,0	

Kaynak: (Turist Rehberleri Birliği, 2019)

2.1.5 Rehberlerin İkamet Yerleri

Bu çalışma kapsamında anket uygulanan rehberlerin ikamet yerleri sorulduğunda yarısından fazlasının (%52,7) Şanlıurfa'da ikamet ettiği anlaşılmıştır. Geriye kalan yarısının ise Van (%16,3) ve Diyarbakır (%10,9) olmak üzere bölgenin diğer illerine az oranlarda dağıldığı görülmektedir. Diğer illerin sayıları ve oranları şu şekildedir; Adıyaman 4 (%3,1), Ağrı 1 (%0,8), Batman 2 (%1,6), Eskişehir 1 (%0,8), Gaziantep 1 (%0,8), İzmir 1 (%0,8), İstanbul 1 (%0,8), Mardin 12 (%9,3), Ordu 1 (%0,8) ve Siirt 1 (%0,8) (Tablo 8).

Tablo 8: Rehberlerin İkamet Yerleri

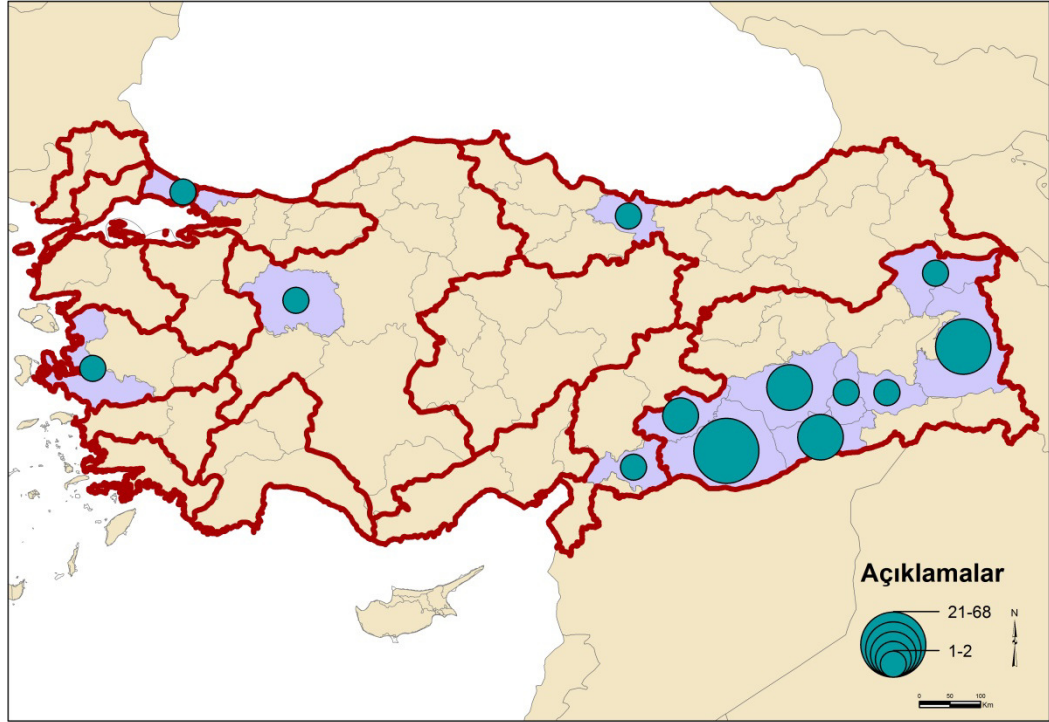
İkamet yeri	Sayı	%		Sayı	%
Adıyaman	4	3,1	Mardin	12	9,3
Ağrı	1	0,8	Ordu	1	0,8
Batman	2	1,6	Siirt	1	0,8

Tablo 8 (devamı): Rehberlerin İkamet Yerleri

İkamet yeri	Sayı	%	Sayı	%	
Diyarbakır	14	10,9	Şanlıurfa	68	52,7
Eskişehir	1	0,8	Van	21	16,3
Gaziantep	1	0,8	Toplam	128	99,2
İzmir	1	0,8	Mardin	12	9,3
İstanbul	1	0,8	Cevap yok	1	0,8
Toplam			129	100,0	

Bu araştırmaya katılan rehberlerin ikamet yerleri ayrıca harita üzerinde gösterilmiştir. Bu şekilde kullanılan dairenin çapının büyüklüğü o ilde ikamet eden rehber sayısının çokluğunu yansıtmaktadır. Harita incelendiğinde en geniş dairenin Şanlıurfa'da olduğu görülmektedir.

Şekil 11: Rehberlerin İkamet Yerleri

2.2 REHBERLİK İLE İLGİLİ ÖZELLİKLER

2.2.1 Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası (Şuro)

ŞURO'ya bağlı illerdeki rehber sayılarını belirten bilgiler Tablo9'da aktarılmıştır. Bu tabloda yansıtıldığı gibi toplamda 15 il ŞURO'ya bağlı bulunmaktadır. Bunlar Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi içerisinde bulunan bazı illerdir. Aynı bölgelerde olup başka rehber odasına bağlı bulunan başka illerde bulunmaktadır. Bu illerin toplamında 133 rehber kayıtlı bulunmaktadır. En çok kayıtlı rehber sayısı Şanlıurfa ilidir (68 rehber). Aşağıdaki pasta grafiğinde de yansıtıldığı gibi toplam rehber oranı %51'dir. Şanlıurfa'dan sonra en çok rehber sayısına sahip olan il 21 rehber (%16) ile Van gelmektedir. Daha sonra Diyarbakır ili 14 rehber (%11) ile takip etmektedir.

Tablo 9: ŞURO'ya Bağlı İllerdeki Rehber Sayıları

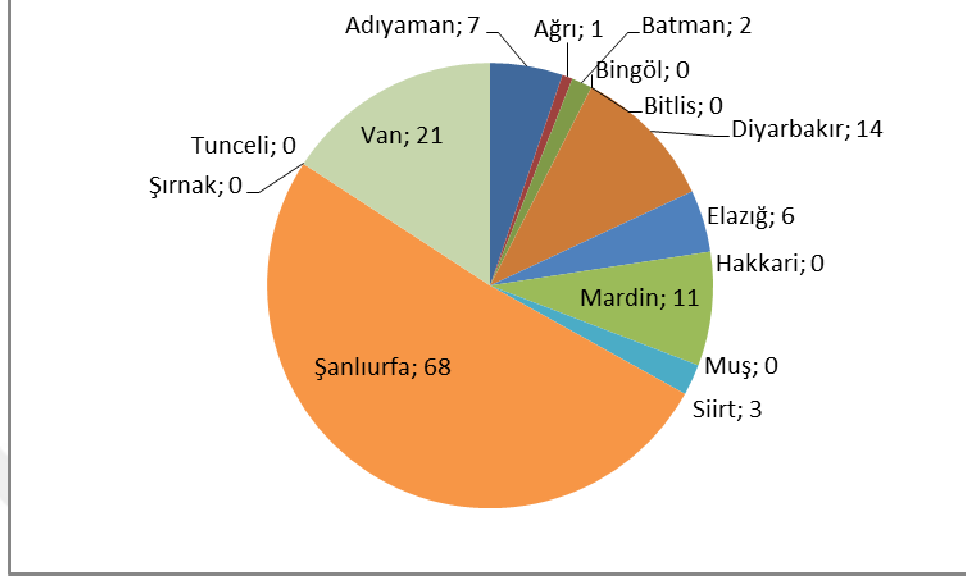
ODA ADI	BAĞLI OLAN İLLER	İLLERDEKİ REHBER SAYILARI
ŞURO	Adıyaman	7
ŞURO	Ağrı	1
ŞURO	Batman	2
ŞURO	Bingöl	0
ŞURO	Bitlis	0
ŞURO	Diyarbakır	14
ŞURO	Elazığ	6
ŞURO	Hakkari	0
ŞURO	Mardin	11
ŞURO	Muş	0
ŞURO	Siirt	3
ŞURO	Şanlıurfa	68
ŞURO	Şırnak	0
ŞURO	Tunceli	0
ŞURO	Van	21
TOPLAM	15	133

Kaynak: (Turist Rehberleri Birliği, 2019)

Yukarıda tablo şeklinde verilen ŞURO'ya bağlı illerdeki rehber sayıları aşağıda karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmuştur. Bu pasta şekilde yansıtıldığı gibi Muş, Bitlis, Hakkari, Tunceli, Şırnak ve Bingöl illerinden hiçbir rehber

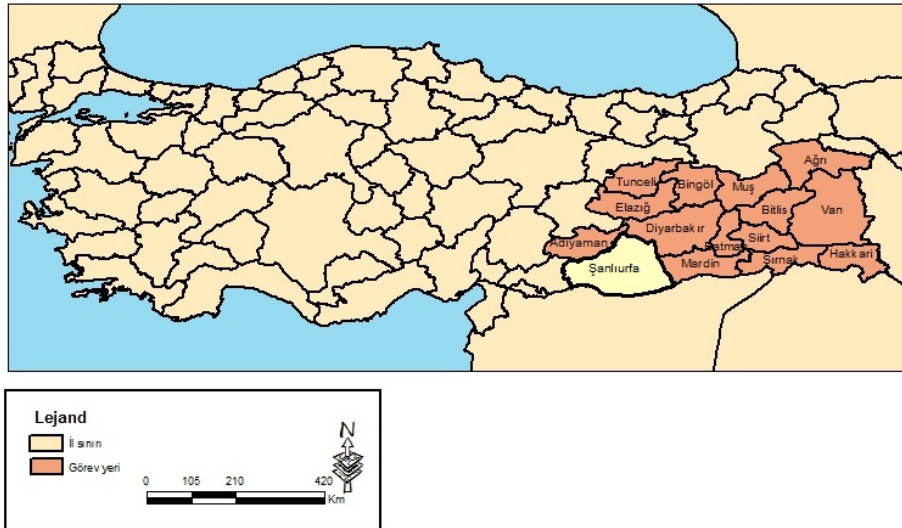
bulunmamaktadır. Ağrı ilinin rehber oranı %1 ve Batman ilindeki rehber oranı ise %2'dir.

Şekil 12: İllerdeki Rehber Sayıları

Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası (ŞURO), 6326 sayılı Kanun ile 11 Mart 2013 tarihinde kurularak rehber odası niteliğini kazanmıştır. TUREB üyesidir. İlk kuruluşunda 103 üyeye sahipken 2018 yılı olarak 133 kayıtlı üyesi mevcuttur.

Şekil 13: Şanlıurfa Bölgesel Rehberler Odasının Etki Alanı

Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası'na kayıtlı 109 eylemli 24 eylemsiz toplam 133 rehber bulunmaktadır. ŞURO rehberlerinden eylemli olanları 4 yabancı

dile kadar, eylemsiz olanları ise sadece bir yabancı dili konuşabilmektedir (Tablo 10).

Tablo 10: ŞURO Rehberlerinin Bildiği Dil Sayısı

Aktiflik	Bilinen Dil Sayısı			
	En az	En fazla	Sayı	%
Eylemli	1	4	109	82.0
Eylemsiz	1	1	24	18.0
Genel	1	4	133	100.0

Kaynak: (Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası, 2019, s. 12)

ŞURO rehberlerinin %80.7'si İngilizce bilmektedir. Bunu %4.83 ile Almanca, %2.76 ile Fransızca ve Farsça izlemektedir (Tablo 11).

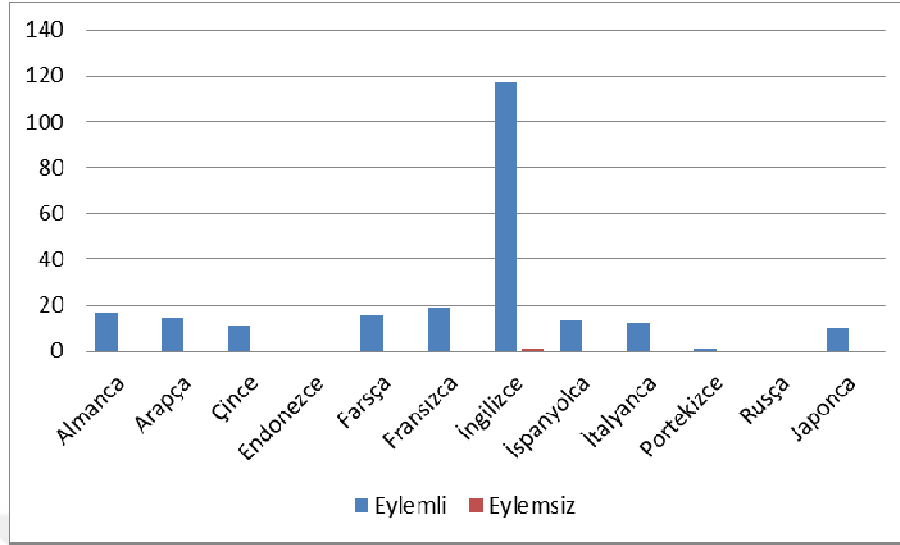
Tablo 11: ŞURO Rehberlerinin Aktiflik Durumuna Göre Bildiği Yabancı Diller

Bildiği diller	Aktiflik				Toplam	
	Eylemli		Eylemsiz			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Almanca	5	4.1	2	8.3	7	4.83
Arapça	3	2.5	0	0.0	3	2.07
Çince	2	1.7	0	0.0	2	1.38
Endonezce	1	0.8	0	0.0	1	0.69
Farsça	3	2.5	1	4.2	4	2.76
Fransızca	4	3.3	0	0.0	4	2.76
İngilizce	96	79.3	21	87.5	117	80.69
İspanyolca	2	1.7	0	0.0	2	1.38
İtalyanca	1	0.8	0	0.0	1	0.69
Portekizce	1	0.8	0	0.0	1	0.69
Rusça	3	2.5	0	0.0	3	2.07

Kaynak: (Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası, 2019, s. 17)

Rehberlerin bildikleri diller incelendiğinde Arapça ve Rusça %2,07 ile daha sonra gelmektedir. Çince ve İspanyolca dilleri ise sadece iki kişi tarafından bilinmektedir. Endonezce, İtalyanca ve Portekizce ise sadece birer kişi tarafından bilinmektedir (Tablo 11).

Şekil 14: Yabancı Dillerin Eylemli ve Eylemsiz Olma Grafiği

2.2.2 Turizm Ve Rehberlik Eğitimleri

Bu araştırmaya katılan rehberlerin Turizm ve rehberlik eğitimlerinin nerelerde yaptıkları ve bunların ikamet yerlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 12). Tablo incelendiğinde katılımcıların yarısına yakınının (61) Bakanlık kursları, geri kalan yarısının ise (67) üniversiteler aracılığıyla turizm ve rehberlik eğitimlerini aldıkları anlaşılmaktadır. Bazı illerde Bakanlık eğitimi alanlar yoğunlukta olurken, bazı illerde ise üniversite eğitimi alanların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Örneğin, Adıyaman’da 3 kişi bakanlık kursu 1 kişi üniversite eğitimi sonunda rehber olurken, Mardin’de 3 kişi Bakanlık kursu ama 9 kişi üniversite de eğitimini almıştır. Şanlıurfa ilinde ikamet edenlerin 42’si Bakanlık 26’sı üniversite, Van ilinde ikamet edenlerin 2’si Bakanlık 19’u üniversite eğitimi almıştır (Tablo 12).

Tablo 12: İkamet Yerine Göre Turizm ve Rehberlik Eğitimi

İkamet yeri	Turizm ve rehberlik eğitiminiz		Toplam
	Bakanlık kursları	Üniversite	
Adıyaman	3	1	4
Ağrı	1	0	1
Batman	0	2	2
Diyarbakır	6	8	14
Eskişehir	0	1	1
Gaziantep	1	0	1
İzmir	0	1	1
İstanbul	1	0	1

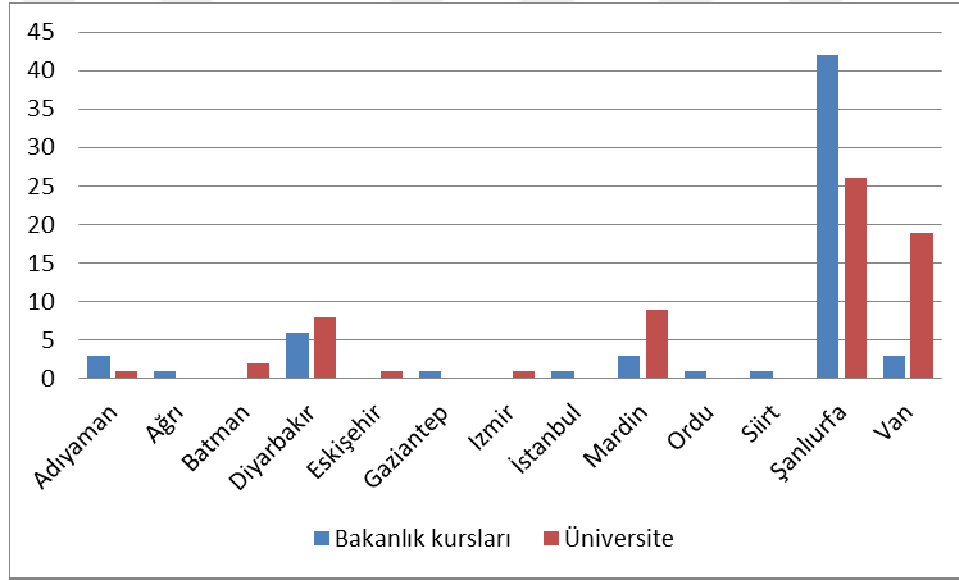
Tablo 12 (devamı): İkamet Yerine Göre Turizm ve Rehberlik Eğitimi

İkamet yeri	Turizm ve rehberlik eğitiminiz		Toplam
	Bakanlık kursları	Üniversite	
Mardin	3	9	12
Ordu	1	0	1
Siirt	1	0	1
Şanlıurfa	42	26	68
Van	3	19	22
Toplam	62	67	129

Kaynak: Anket verileri

Diyarbakır'da rehberlerin aldıkları turizm ve rehberlik eğitimlerinin 6'sı Bakanlık 6'sı üniversite eğitimidir. Siirt ili için bu rakam sadece 1 Bakanlık eğitimidir. Aynı durum Gaziantep içinde geçerlidir.

Şekil 15: İkamet Yerine Göre Alınan Turizm ve Rehberlik Eğitimi

2.2.3 Bakanlık Kursları ile Alınan Turizm ve Rehberlik Eğitiminin Yeri Ve Tarihi

Bir önceki tabloda rehberlerin Bakanlık ve üniversite eğitimlerini aldıklarının detaylı tablosu sunulmuştu. Bu tabloda katılımcıların 61'nin Bakanlık eğitimlerini aldığı belirtilmişti. Bakanlıkça düzenlenene eğitimlerden hangilerinden alındığı önem kazanmıştır. Tablo 13'de gösterildiği gibi Bakanlık eğitimlerine katılan 61 rehber arasından 31'i Şanlıurfa ilinde 2008 yılında yapılan eğitimlere katılmış,

13'ü 2007 yılında yapılan eğitime katılmış ve 12'si de 2018 yılında yapılan eğitimlere katıldığı görülmektedir. Geriye kaşan 3 rehber 2006 yılında Trabzon, 1'i 2001 yılında Gaziantep ve 1'i de 2019 Bursa'da yapılan eğitime katılmıştır (Tablo 13).

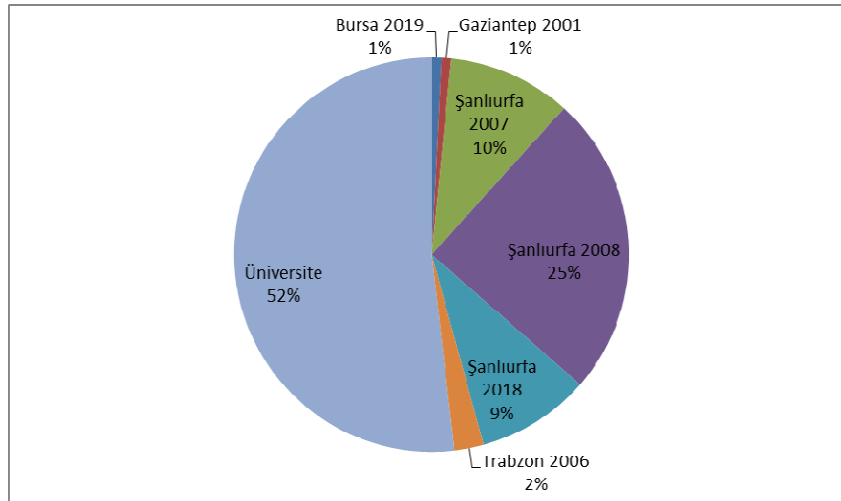
Tablo 13: Bakanlıkça Verilen Eğitimlerin Katılım Frekansları

İller	Yıl	Sayı	%
Bursa	2019	1	0,8
Gaziantep	2001	1	0,8
Şanlıurfa	2007	13	10,1
Şanlıurfa	2008	32	24,8
Şanlıurfa	2018	12	9,3
Trabzon	2006	3	2,4
Toplam		62	48,1
Üniversite		67	51,9
Toplam		129	100,0

Kaynak: Anket verileri

Yukarıdaki tabloda yansıtıldığı üzere bakanlıkça verilen eğitimlerin yerleri ve katılım sayıları yansıtılmıştır. Aşağıdaki şekilde ise bu verilerin kaşılaştırılması yapılmıştır. Bu grafiğe göre bakanlıkça verilen eğitimlerden en yüksek katılım 2008 yılında Şanlıurfa'da gerçekleştirilen eğitim olmuştur. 2007 yılında aynı şehirde gerçekleştirilen eğitimde bir diğerk yüksek oranda olan eğitimdir.

Şekil 16: Bakanlıkça Verilen Eğitimlerin Katılım Oranları

2.2.4 Rehberlik Odasına Üyelik Yılı

Araştırmaya katılan rehberlerin hangi yıllarda rehber odasına üye oldukları bağlı oldukları illere göre incelenmiştir. Tablo 14’de gösterildiği gibi rehberlerin rehber odasına üyelik yılı 2013’te yoğunluk göstermiştir (toplam 101). Bu tarihte Şanlıurfa ilinden 55 kişi, Diyarbakır’dan 12 kişi ve Van ilinden 19 kişi rehber odasına kayıt yapmıştır. Daha sonra 2018 yılında toplam 12 kişi (8’i Şanlıurfa’dan, birer kişi İzmir, Adıyaman, Mardin ve Siirt’ten), 2012 yılında 6 (4’ü Şanlıurfa’dan, birer kişi İstanbul ve Diyarbakır’dan) ve 2014 yılında 5 kişi (3’ü Van’dan, birer kişi ise Diyarbakır ve Mardin’dan) kayıt yapmıştır (Tablo 14).

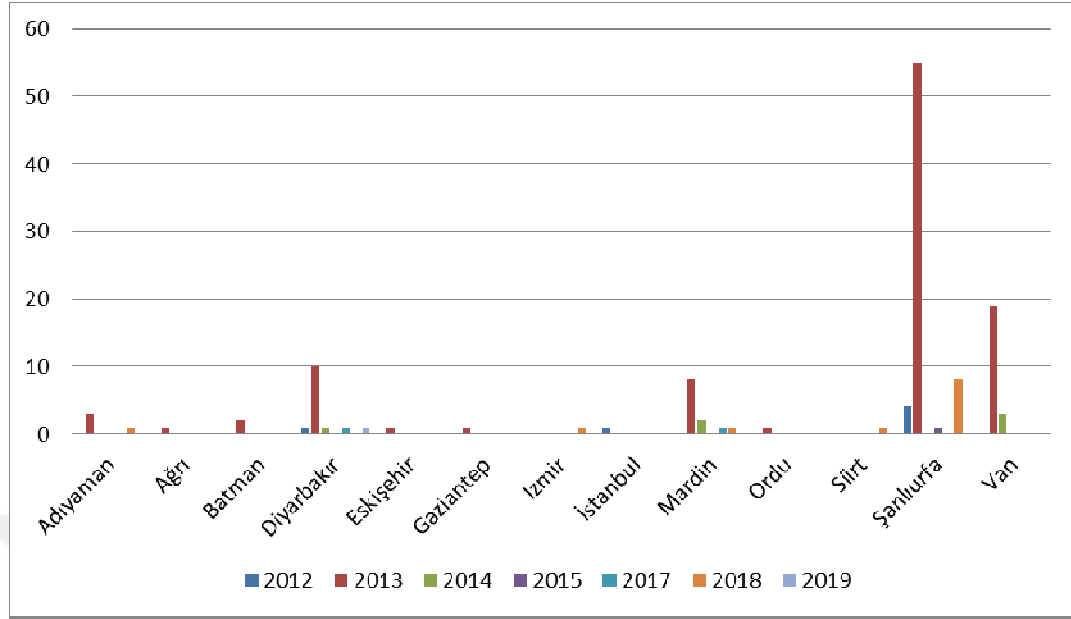
Tablo 14: Rehberlerin İllere Göre Rehber Odasına Üyelik Yılları

İkamet yeri	Rehberlik odasına üyelik yılınız							Toplam
	2012	2013	2014	2015	2017	2018	2019	
Adıyaman	0	3	0	0	0	1	0	4
Ağrı	0	1	0	0	0	0	0	1
Batman	0	2	0	0	0	0	0	2
Diyarbakır	1	10	1	0	1	0	1	14
Eskişehir	0	1	0	0	0	0	0	1
Gaziantep	0	1	0	0	0	0	0	1
İzmir	0	0	0	0	0	1	0	1
İstanbul	1	0	0	0	0	0	0	1
Mardin	0	8	2	0	1	1	0	12
Ordu	0	1	0	0	0	0	0	1
Siirt	0	0	0	0	0	1	0	1
Şanlıurfa	4	55	0	1	0	8	0	68
Van	0	19	3	0	0	0	0	22
Toplam	6	102	5	1	2	12	1	129

Kaynak: Anket verileri

İller arası farklılıkların yıllara göre dağılımına bakıldığında ise Şanlıurfa ilinden 2013 yılında kayıt en yüksek seviye olmuştur. Daha sonra Van ilinden kayıtlar gelmektedir. Şekil 8 incelendiğinde Diyarbakır ilinden kayıtlardaki katılımlar daha sonra gelmektedir. Mardin ve Adıyaman ise birer katılım ile daha sonra gelmektedir.

Şekil 17: Rehberlerin İllere Göre Rehber Odasına Üyelik Yılları Dağılımı

2.2.5 ŞURO'ya üye olmadan Önce Başka Bir Odaya Bağlı Olma Durumu

ŞURO'ya kayıt yapan rehberlerin daha önce herhangi bir rehber odasına kayıt yapıp yapmadığı araştırılmıştır. Tabloya göre toplam 127 katılımcının sadece 9'u ŞURO'ya kayıt yapmadan önce başka rehber odasına kayıt yapmıştır. Bu 9 kişinin 4'ü Şanlıurfa'dan, 2'si Diyarbakır'dan ve birer kişide İstanbul, Mardin ve Van'dandır.

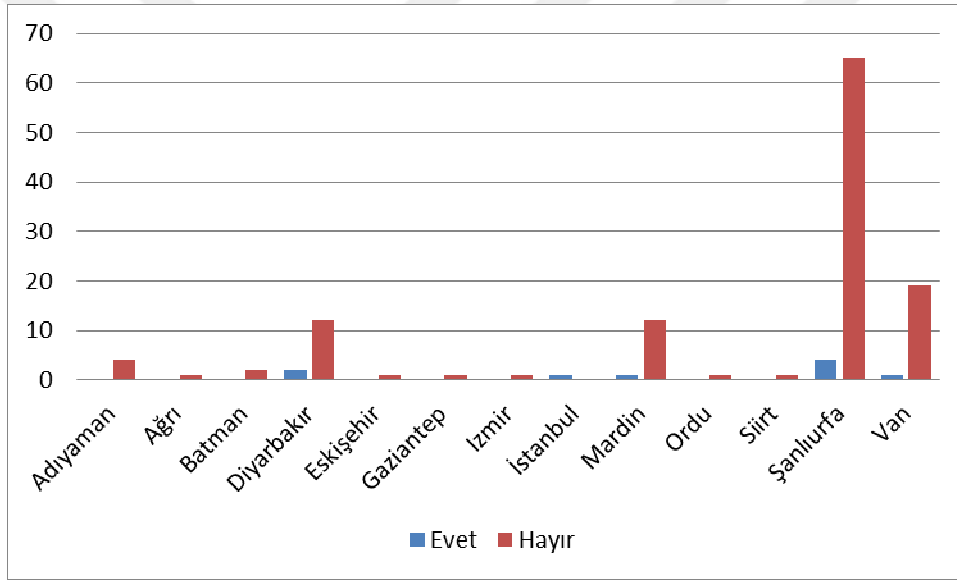
Tablo 15: ŞURO'dan Önce Başka Odaya Kayıt Durumu

İkamet yeri	Daha önce başka bir odaya bağlı mydınız?		Toplam
	Evet	Hayır	
Adıyaman	0	4	4
Ağrı	0	1	1
Batman	0	2	2
Diyarbakır	2	12	14
Eskişehir	0	1	1
Gaziantep	0	1	1
İzmir	0	1	1
İstanbul	1	0	1
Mardin	1	12	13

Ordu	0	1	1
Siirt	0	1	1
Şanlıurfa	4	65	69
Van	1	19	20
Toplam	9	120	129

Bu araştırmaya katılan rehberlerin ŞURO'ya kayıt olmadan önce ikamet yerine göre dağılımı aşağıdaki şekilde detaylı olarak yansıtılmıştır (Şekil 9). Bu şekle göre ŞURO'ya kayıt yaptıran rehberlerden daha önce başka odaya kayıt olmayanların oranı en yüksek Şanlıurfa ilinde ikamet eden rehberler olmuştur (Şekil 9).

Şekil 18: ŞURO'dan Önce Başka Odaya Kayıt Durumunun İllere Göre Dağılımı

2.2.6 Kokart Türü

Turizm rehberleri bölgesel ve ülkesel olmak üzere iki türlü kokart türüne sahip olabilmektedir. Bu araştırma kapsamında katılımcılara hangi kokart türüne sahip oldukları sorulmuş ve ikamet yerine göre bu listelenmiştir. Tablo 16'da bu kokart türlerin sayıları listelenmiştir. Bu tabloya göre rehberlerin %80,5'i ülkesel ve %19,5'i ise bölgesel kokart türüne sahiptir. İller bazında düşünüldüğünde Adıyaman'da 4 rehberin 3'ü bölgesel ve sadece biri ülkesel kokart türüne sahiptir. Diyarbakır'da 3 rehber bölgesel ve 11 rehber ülkesel kokarta sahiptir. Mardin'de 2

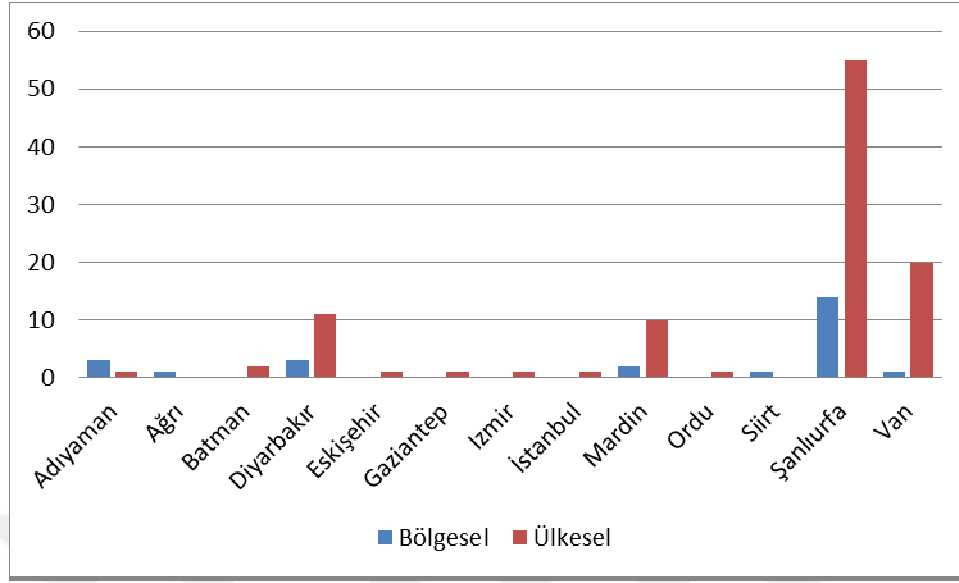
bölgesel ve 10 ülkesel kokartta sahip rehber vardır. Siirt'te sadece bir bölgesel rehber vardır. Şanlıurfa'da 14 bölgesel ve 55 ülkesel kokartta sahip rehber bulunmaktadır. Diğer illerde genele göre dağılırken bu araştırmaya dâhilinde rehber sayısının az olduğu Batman, Ordu ve diğer illerde tüm katılımcılarının ülkesel kokart türüne sahiptir.

Tablo 16: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Taşıdıkları Kokart Türü

İkamet yeri	Kokart türünüz				Toplam
	Bölgesel		Ülkesel		
	Sayı	%	Sayı	%	
Adıyaman	3	2	1	1	4
Ağrı	1	1	0	0	1
Batman	0	0	2	2	2
Diyarbakır	3	2	11	9	14
Eskişehir	0	0	1	1	1
Gaziantep	0	0	1	1	1
İzmir	0	0	1	1	1
İstanbul	0	0	1	1	1
Mardin	2	2	10	8	12
Ordu	0	0	1	1	1
Siirt	1	1	0	0	1
Şanlıurfa	14	11	55	42	69
Van	1	1	20	16	21
Toplam	25	20	104	81	129

Bu araştırmaya katılan rehberlerin bulundurdukları kokart türü ve ikamet yerlerine göre dağılımları aşağıdaki şekilde oransal olarak yansıtılmıştır (Şekil 10). Bu grafiğe göre ülkesel kokart türüne sahip olanların en yüksek oranda Şanlıurfa ilinde ikamet ettikleri gözlemlenmektedir. Bölgesel kokart türüne sahip olanlarında en yüksek oranı benzer şekilde Şanlıurfa ilinde yüksek çıkmıştır.

Şekil 19: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Taşındıkları Kokart Türü

2.2.7 Görevde Aktiflik Durumları

Bu araştırmaya katılan rehberlerin sosyal sigorta durumları ve görevde aktiflikleri karşılıklı olarak incelenmiştir. Tablo 17’de sunulan verilere göre rehberlerin 109’u eylemli ve sadece 24’ü eylemsizdir. Eylemli olan rehberlerin sadece 7’sinde sosyal güvenceye sahip değillerdir. Eylemsiz olan rehberlerin 4’ü sosyal güvenceye sahip değildir (Tablo 17).

Tablo 17: Rehberlerin Sosyal Güvence Durumları ve Görevdeki Aktiflikleri

Görevde aktifliğiniz	Sosyal güvenceniz		Toplam
	Var	Yok	
Eylemli	102	7	109
Eylemsiz	20	4	24
Toplam	122	11	133

2.2.8 Çalışılan Acentenin Bulunduğu İl ve Özelliği

Çalışmada rehberlerin çalışma şekilleri listelenmiş ve sadece 7 rehberin acenteler ile çalıştığı ortaya konulmuştur. Kişilerin çalıştığı bu acentelerin bölgesel mi yoksa ulusal mı olduğu rehberlerin ikamet yerine göre aşağıdaki tabloda

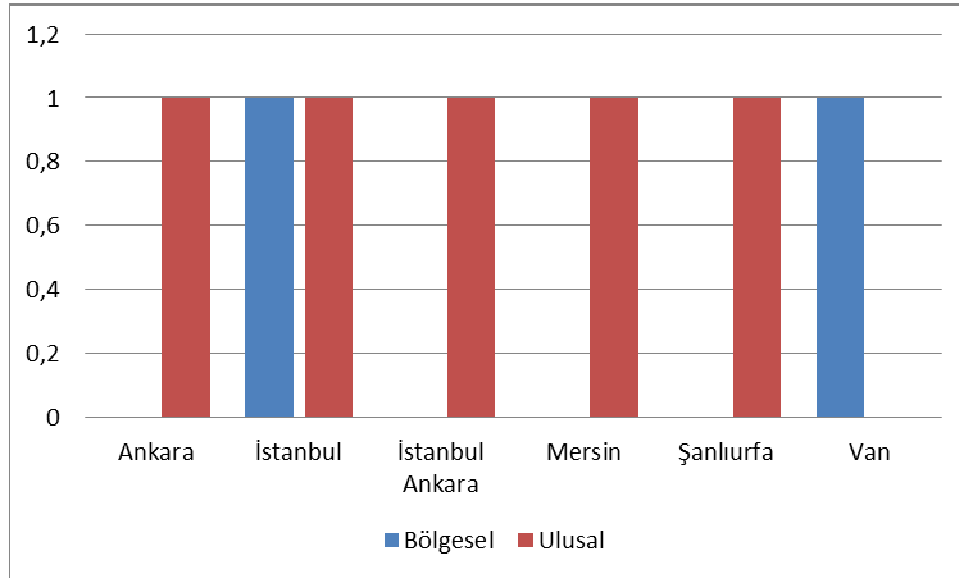
listelenmiştir. Bu tabloya göre bu 7 kişiden 5'i ulusal acentelerde çalışırken 2'si bölgesel acentelerde çalışmaktadır. İllere göre dağılımı incelendiğinde ise bölgesel olanların birinin İstanbul'dan diğerinin ise Van'dandır. Ulusal olanlar toplam 5'tir ve bunlar Ankara, İstanbul, Mersin ve Şanlıurfa'dandır.

Tablo 18: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Çalıştıkları Acentelerin Şekli

Acentenin bulunduğu il	Çalışılan acente		Toplam
	Bölgesel	Ulusal	
Ankara	0	1	1
İstanbul	1	1	2
İstanbul Ankara	0	1	1
Mersin	0	1	1
Şanlıurfa	0	1	1
Van	1	0	1
Toplam	2	5	7

Katılımcıların ikamet ettikleri yerlere göre bölgesel ve ulusal acentelerde çalışma durumları aşağıdaki şekilde oransal olarak yansıtılmıştır (Şekil 11). Bu grafiğe göre Ankara, İstanbul, Mersin ve Şanlıurfa illerinde ikamet eden katılımcıların hepsi eşit oranda ulusal acentelerde çalışmaktadır. Bölgesel acentelerde çalışanlar ise İstanbul ve Van illerinde eşit oranda bulunmaktadır.

Şekil 20: İkamet Yerine Göre Rehberlerin Çalıştıkları Acentelerin Şekli

2.2.9 Asıl Meslek

Bu araştırmaya katılan rehberlerin asıl mesleklerinin neler olduğu incelenmiştir. Tablo 19’da listelendiği gibi 58’i meslek olarak ‘serbest’ seçeneğini tercih etmişlerdir. Bu gruptan sonra 27 kişi ile kamuda çalışan grup gelmektedir. Asıl mesleği akademisyenlik olup aynı zamanda rehberlik yapanların sayısı ise 15’tir. Ayrıca 8 rehberde aynı zamanda öğretmen olarak çalışmaktadır. Sadece 5 kişi turist rehberliği işini asıl mesleği olarak yapmaktadır. Bunun yanında 2 kişi acente sahibi, 1 kişi arkeolog, 1 kişi çevre mühendisi, 3 kişi emekli olarak mesleklerini ifade etmişlerdir.

Buna göre yüksek oranda kamu personeli ve akademisyen bulunmaktadır. Bu kişilerin ikamet yerleri incelendiğinde kamuda çalışanların 21’i Şanlıurfa’dan 2’si Mardin’den ve diğer 4’ü birer olarak başka illerdendir. Akademisyenlerin 10’ü Şanlıurfa’dan, 3’ü Mardin’den ve 2’si Diyarbakır’dandır.

Tablo 19: Rehberlerin Asıl Meslekleri

	İkamet yeriniz											Toplam	
	Adıyaman	Ağrı	Batman	Diyarbakır	Eskişehir	Gaziantep	İzmir	Mardin	Ordu	Siirt	Şanlıurfa		Van
Acente Sahibi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Akademisyen	0	0	0	2	0	0	0	3	0	0	10	0	15
Arkeolog	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Çevre Mühendisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Emekli	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	3
İşletmeci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Kamu	1	0	0	1	0	0	0	2	0	1	21	1	27
Mali Müşavir ve Turist Rehberi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Marangoz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Öğretmen	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	4	2	8
Özel	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Serbest	3	1	2	8	0	0	0	6	0	0	22	16	58
Çiftçilik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Tercüman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Turist Rehberliği	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	5
Cevap Yok													4
Toplam	4	1	2	14	1	1	1	12	1	1	68	20	129

2.3 BİLİLEN VE KONUŞULAN YABANCI DİL SAYISI

Turizm rehberliğinde yabancı dil temel gerekliliktir. Bu bazı durumlarda birden fazla olması gerekebilmektedir. Bu araştırmada katılımcıların kaç tane yabancı dil bildiği ve bildikleri bu yabancı dillerdeki seviyeleri incelenmiştir. Tablo 20’de sunulan verilere göre sadece bir dil bilen rehberlerin sayısı 111 kişidir (%86). İki dil bilen rehber sayısı 12 (%9,3), üç dil bilenlerin sayısı 3 (%2,3) ve dört dil bilenlerin sayısı ise birdir (%0,8).

Tablo 20: Rehberlerin Bildikleri Yabancı Dil Sayıları

Dil Sayısı	Sayı	%
1	111	86,0
2	12	9,3
3	3	2,3
4	1	0,8
Toplam	127	98,4
Cevap Yok	2	1,6
Toplam	129	100,0

Katılımcıların bildikleri dil grubu ile görev aktifliği olarak eylemli ve eylemsiz olmaları tablo 21’de incelenmiştir. Almanca bilenlerin toplam sayısı 7’dir. Bunların 5’i eylemli ve 2’si eylemsizdir. Arapça bilen rehberlerin 2’si eylemli ve biri eylemsizdir. Çince için 3 eylemli ve 3 eylemsiz rehber bulunmaktadır. Farsça bilen 3 eylemli ve 1 eylemsiz rehber bulunmaktadır. Fransızca bilen rehberlerin 5’i eylemli ve 2’si eylemsizdir. İngilizce bilen eylemli rehberlerin sayısı 79 ve eylemsiz rehberlerin sayısı 8’dir. İspanyolca için 6 eylemli ve 2 eylemsiz rehber bulunmaktadır. İtalyanca bilen eylemli 3 ve eylemsiz 1 rehber bulunmaktadır. Portekizce bilen 1 eylemli ve 1 eylemsiz rehber bulunmaktadır. Japonca bilen 2 eylemli ve 2 eylemsiz rehber bulunmaktadır.

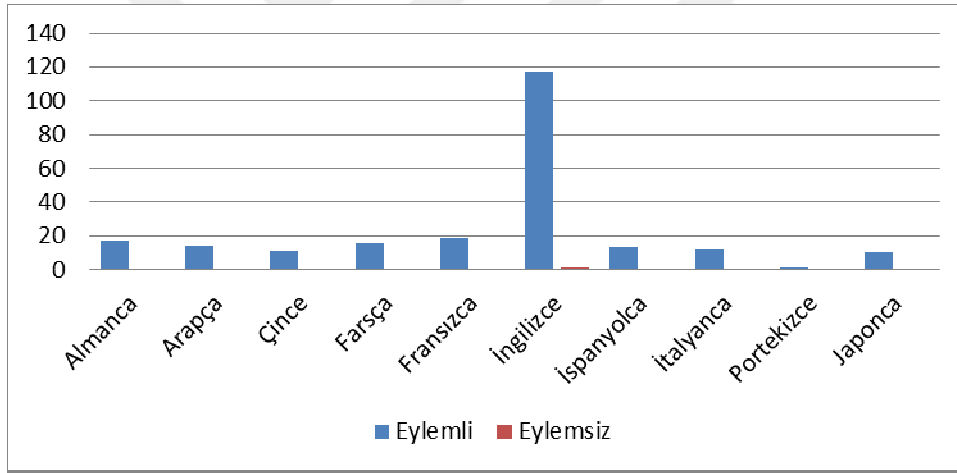
Tablo 21: Rehberlerin Bildikleri Yabancı Diller ve Eylemli Eylemsiz Durumları

Bildikleri diller	Aktiflik				Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Almanca	5	4	2	2	7	5
Arapça	2	2	1	1	3	2
Çince	3	2	3	2	6	5
Farsça	3	2	1	1	4	3
Fransızca	5	4	2	2	7	5

İngilizce	79	60	8	6	87	66
İspanyolca	6	5	2	2	8	6
İtalyanca	3	2	1	1	4	3
Portekizce	1	1	1	1	2	2
Japonca	2	2	2	2	4	3

Rehberlerin kullandıkları yabancı diller ile rehberlerin eylemli ve eylemsiz durumları aşağıdaki şekilde ayrıca oransal olarak karşılaştırılmıştır (Şekil 12). Şekilde yansıtıldığı üzere İngilizce en çok kullanılan dil olmuştur. Fransızca ve Almanca az oranla diğer dillerin önünde bulunmaktadır. İngilizcenin tercih edilmesinin en temel sebebi Türkiye’de yabancı dil olarak bu dilin en yoğun şekilde öğretilmesidir. Ayrıca İngilizce dünyada en yaygın kullanılan dil olma özelliğini sürdürmektedir.

Şekil 21: Rehberlerin Bildikleri Yabancı Diller ve Eylemli Eylemsiz Durumları

Rehberlerin bildikleri dil sayıları Tablo 22’de listelenmiştir. Aynı zamanda bu tabloda bilinen bu yabancı dillerin hangi seviyede bilindiği gösterilmiştir. Bu tabloya göre İngilizce bilenlerin 63’ü seviyelerini ‘mükemmel’ olarak ifade etmişlerdir. 29 rehber ‘çok iyi’ derken 18’i ise ‘iyi seviyede’ demiştir. İngilizce için ‘orta düzeyde’ diyenlerin sayısı 7’dir. Fakat diğer diller incelendiğinde genelde ‘orta düzeyde’ seçilmiştir. Örneğin Fransızca’yı tercih edenlerin 10’u ‘orta düzeyde’ seçeneğini tercih etmişlerdir. İspanyolca için rehberlerin seviyeleri ‘çok iyi’ olan 2 kişi, ‘iyi seviyede’ olan 3 kişi, ‘mükemmel’ olan 1 kişi ve ‘temel’ olan 7 kişidir.

Tablo 22: Rehberlerin Yabancı Dil Seviyeleri

Derece	İngilizce		Almanca		Fransızca		İspanyolca	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çok iyi	29	22	3	2	1	1	2	2
İyi seviyede	18	14	1	1	3	2	3	2
Mükemmel	63	49	3	2	4	3	1	1
Orta düzeyde	7	5	3	2	1	1	0	0
Temel	1	1	7	5	10	8	7	5
Toplam	118	91	17	13	19	15	13	10
Cevap Yok	11	9	112	87	110	85	116	90
Toplam	129	100	129	100	129	100	129	100

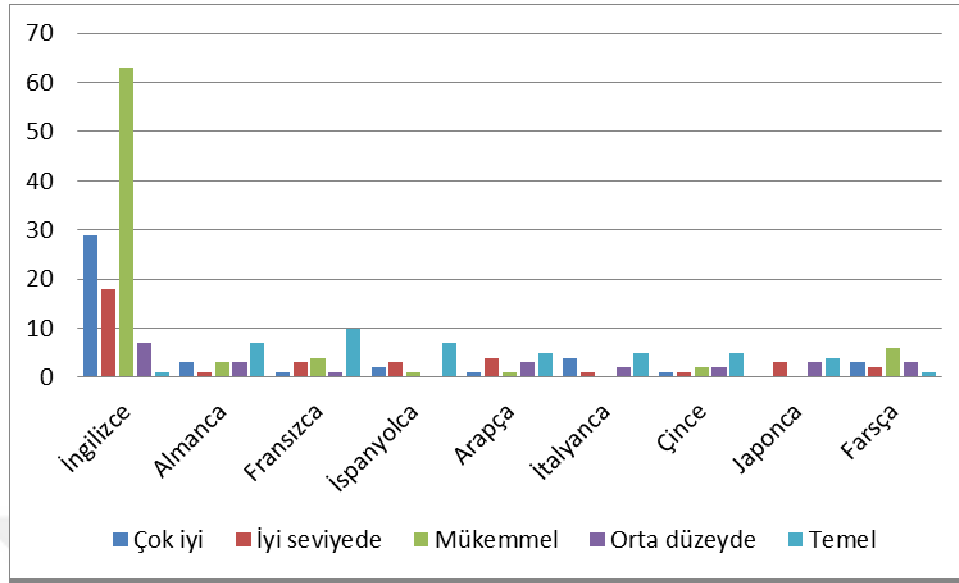
Arapça için rehberlerin seviyeleri ‘çok iyi’ olan 1 kişi, ‘iyi seviyede’ olan 4 kişi, ‘mükemmel’ olan 1 kişi, ‘orta düzeyde’ olan 3 kişi ve ‘temel’ olan 5 kişidir. İtalyanca için rehberlerin seviyeleri ‘çok iyi’ olan 4 kişi, ‘iyi seviyede’ olan 1 kişi, ‘orta düzeyde’ olan 2 kişi ve ‘temel’ olan 5 kişidir. Çince için rehberlerin seviyeleri ‘çok iyi’ olan 1 kişi, ‘iyi seviyede’ olan 1 kişi, ‘mükemmel’ olan 2 kişi, ‘orta düzeyde’ olan 2 kişi ve ‘temel’ olan 5 kişidir. Japonca için rehberlerin seviyeleri ‘iyi seviyede’ olan 3 kişi, ‘orta düzeyde’ olan 3 kişi ve ‘temel’ olan 4 kişidir. Farsça için 6 kişi ‘mükemmel’, 3 kişi ‘çok iyi’ ve 2 kişi ‘iyi seviyede’ seçeneklerini tercih etmişlerdir.

Tablo 22 (devamı): Rehberlerin Yabancı Dil Seviyeleri

Derece	Arapça		İtalyanca		Çince		Japonca		Farsça	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çok iyi	1	1	4	3	1	1	0	0	3	2
İyi seviyede	4	3	1	1	1	1	3	2	2	2
Mükemmel	1	1	0	0	2	2	0	0	6	5
Orta düzeyde	3	2	2	2	2	2	3	2	3	2
Temel	5	4	5	4	5	4	4	3	1	1
Toplam	14	11	12	9	11	9	10	8	16	12
Cevap Yok	115	89	117	91	118	91	119	92	113	88
Toplam	129	100	129	100	129	100	129	100	129	100

Kullanılan dillerin kullanım seviyelerinin katılımcıların öz değerlendirmelerine bağlı olarak listelenmiştir. Bu değerlendirmeler aşağıdaki şekilde yansıtılmıştır (Şekil 13). İngilizce en çok kullanılan dil olduğundan bu dile ait seviyelerde diğer dillere kıyasen daha yüksek olmaktadır. İngilizce için ‘mükemmel’ en çok tercih edilen seçenek olmuştur. İngilizce için ‘çok iyi’ diyenlerde daha sonra gelmektedir. ‘İyi seviyede’ İngilizceye sahip olanların oranı diğer dillerden de fazladır.

Şekil 22: Rehberlerin Yabancı Dil Seviyeleri

2.4 TURİST REHBERLİĞİ YAPMA ŞEKLİ

Rehberlerin bu mesleği yapma şekilleri incelenmiştir. Buna ilişkin veriler Tablo 23’de detaylı olarak sunulmuştur. Buna göre 80 kişi (%62) rehberliği ek iş olarak yaptığını ifade etmiştir. Rehberliği asıl meslek olarak yaptığını ifade edenlerin sayısı ise 40’tır (%31). Bu işi hobi olarak yapanların sayısı 6’dır (%4,7). Şu an rehberliği yapmayan veya hem rehber hemde çevirmen olarak bu işi yapanlar ise birer kişidir. Bir katılımcıda bu soruyu cevaplandırmamıştır.

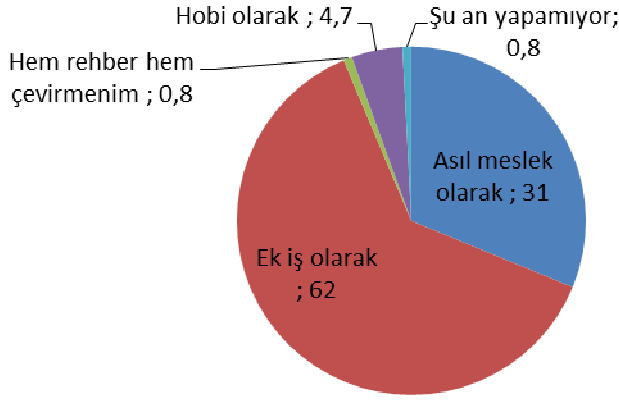
Tablo 23: Turist Rehberliği Yapma Şekli

Rehberlik şekli	Sayı	%
Asıl meslek olarak yapıyorsunuz	40	31,0
Ek iş olarak yapıyorsunuz	80	62,0
Hem rehber hem çevirmenim eşit düzeyde yapıyorum	1	,8
Hobi olarak yapıyorsunuz	6	4,7
Şu an yapamıyorum.	1	,8
Toplam	128	99,2
Cevap Yok	1	,8
Toplam	129	100,0

Katılımcıların turist rehberliğini ne şekilde yaptıkları incelendiğinde farklı cevaplar ve oranlar alınmıştır. Rehberliği ek iş olarak yapanların oranı %62’dir. Rehberliği asıl meslek olarak yaptığını ifade edenlerin oranı ise %31’dir Bu işi hobi

olarak yapanların oranı %4,7. Şu an rehberliği yapmayan veya hem rehber hem de çevirmen olarak bu işi yapanların oranı ise %0,8'dir.

Şekil 23: Turist Rehberliği Yapma Şekli

2.5 REHBERLİĞİN TERCİH NEDENİ

Bu mesleği tam olarak yapma nedenleri ile ilgili bulgulara göre katılımcıların 32'si (%25) bu mesleği 'sosyalleşmek' için yaptığını ifade etmiştir. Daha sonra 17 kişi (%13) 'para kazanmak', 14 kişi (%11) 'yeni insanlar ile tanışmak' ve 11 kişi (%9) 'yeni yerler keşfetmek' için bu mesleği için yaptığını ifade etmiştir. Bu seçeneklerden farklı olarak bazı rehberler bu seçeneklere benzer cümleler ile bu mesleği seçme gerekçelerini ifade etmişlerdir.

Tablo 24: Rehberlerin Bu Mesleği Tercih Nedenleri

Tercih Nedenleri	Sayı	%
Sosyalleşmek	32	25
Akademik Alanım	1	1
Başka bir meslek düşünemiyorum aynı zamanda öğretmenlik mezunuyum ama benim işim rehberlik	1	1
Bilgilendirmek	2	2
Daha fazla yer görmek	1	1
Doğunungerçekkültürünüyansıta bilmek	1	1
Eğlenceli Olması	2	2
Ek gelir elde etmek	1	1
Ek iş ve sosyalleşme	1	1
Ekonomik	1	1
Farklı Bölgeleri İnsanları Kültürleri Görmek ve Tanımak	2	2
Farklı gölgeler görmek	1	1
Farklı insanlar tanımak	4	3
Gezmeyi ve tanıtmayı seviyorum	4	3

Tablo 24 (devamı): Rehberlerin Bu Mesleği Tercih Nedenleri

Tercih Nedenleri	Sayı	%
Hiperaktifim hareket eğlence	1	1
Hobi olarak ve yeni yerler görmek	4	3
İnsanlarla iletişim	1	1
İşletmeme katkı sağlamak	1	1
Kendimi geliştirmek	1	1
Kendini geliştirme ve kendini bulma	1	1
Konuşmayı seven biri olarak hem konuluyorum hem para kazanıyorum hemde insan ilişkilerimi arttırıyorum	1	1
Kültürleşmek	4	3
Macera	1	1
Mesleğe karşı beslediğim tutku	1	1
Para kazanmak	17	13
Serbest çalışabiliyor olmak.	1	1
Sevdiğim için	2	2
Sosyal akışa katılmak için	1	1
Sosyalleşmek para kazanmak	1	1
Tarihe olan sevgi ve yeni yerler keşfetmek	1	1
Turist Rehberliği Bölümü Mezunu olduğum ve Turist Rehberliği Bölümünde Akademik çalışmalara devam ettiğim için	1	1
Turistler e ülkemizi tanıtmak	1	1
Yeni insanlar ile tanışmak	14	11
Yeni kültürler tanımak	3	2
Yeni yerler görmek	11	9
Toplam	129	100

2.6 REHBERLİKTE UZMANLIK ALANI

Turist rehberlerinin bazı konularda uzmanlaştığı bilinmektedir. Bu araştırmaya katılan turist rehberlerinin hangi konularda uzmanlaştığı Tablo 25’de detaylı bir şekilde yansıtılmıştır. Rehberlerin uzmanlık alanının seviyelerinin anlaşılması için kendilerine sorulan ‘Rehberlikte uzmanlık alanınız?’ sorusuna karşılık ‘Kesinlikle katılmıyorum’, ‘Biraz katılıyorum’, ‘Orta derecede katılıyorum’, ‘Oldukça katılıyorum’ ve ‘Tamamen katılıyorum’ seçenekleri verilmiştir. Katılımcıların her uzmanlık alanı için bu seçenekler arasında tercihlerinin frekans değerleri Tablo 25’de yansıtılmıştır. Buna göre kültür uzmanlık alanı için katılımcıların 103’ü (%79,8) ‘Tamamen katılıyorum’, 19’u (%14,7) ‘Oldukça katılıyorum’ ve üçer kişi de (%2,3) ‘Kesinlikle katılmıyorum’ ve ‘Orta derecede katılıyorum’ demiştir. Tarih alanı için ‘Oldukça katılıyorum’ seçeneği yüksek çıkmıştır (%67,4) ama ‘Tamamen

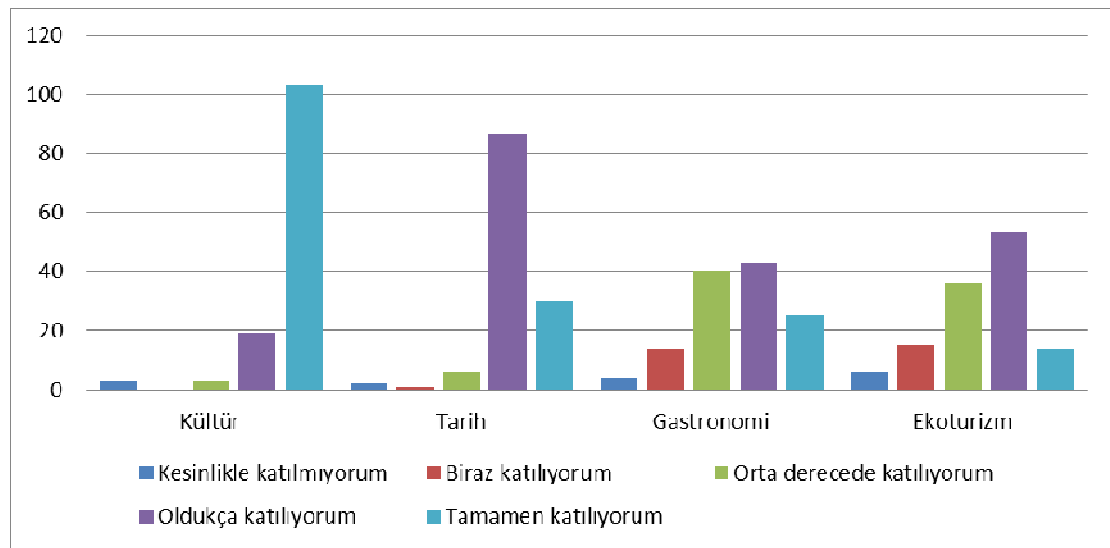
katılıyorum’ seçeneği de (%23,3) tercih edilmiştir. Gastronomi uzmanlık alanı için dağılım geniş olmuştur. 40 kişi (%31) ‘Orta derecede katılıyorum’, 43 kişi (%33,3) ‘Oldukça katılıyorum’ ve 25 kişi (%19,4) ‘Tamamen katılıyorum’ seçeneklerini tercih etmiştir. Bu uzmanlık alanı için 14 kişi ‘Biraz katılıyorum’ ve 4 kişi ‘Kesinlikle katılmıyorum’ demiştir. Ekoturizm konusunda da dağılım benzer özellikler taşımaktadır. ‘Oldukça katılıyorum’ seçeneği en çok tercih edilen seçenek olsa da ‘Kesinlikle katılmıyorum’ seçeneğini tercih eden 6 kişi vardır.

Tablo 25: Rehberlerin Uzmanlık Alanları

Derece	Kültür		Tarih		Gastronomi		Ekoturizm	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle katılmıyorum	3	2,3	2	1,6	4	3,1	6	4,7
Biraz katılıyorum	0	0	1	,8	14	10,9	15	11,6
Orta derecede katılıyorum	3	2,3	6	4,7	40	31,0	36	27,9
Oldukça katılıyorum	19	14,7	87	67,4	43	33,3	53	41,1
Tamamen katılıyorum	103	79,8	30	23,3	25	19,4	14	10,9
Toplam	128	99,2	126	97,7	126	97,7	124	96,1
Cevap Yok	1	,8	3	2,3	3	2,3	5	3,9
Toplam	129	100	129	100	129	100	129	100

Yukarıda açıklandığı gibi rehberler bazı alanlarda uzmanlaşmıştır. Bu bağlamda bu araştırmaya katılan rehberlere sorulduğu zaman genel olarak kültür ve tarih alanlarında uzman oldukları ortaya çıkmıştı (Tablo 25) (Şekil 15).

Şekil 24: Rehberlerin Uzmanlık Alanları

2.7 TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİNİN SORUNLARI VE OLUMLU YANLARI

2.7.1 Rehberlik Yaparken Yaşanan Sorunlar

Her meslek gibi turist rehberliği mesleğinde bazı olumlu yanları gibi bazı sorunlarında barındırmaktadır. Bu sorunlar lokal olabileceği gibi bazen mesleğin yapısından kaynaklanan sorunlar olabilir. Bu araştırma kapsamında katılımcılara bu bağlamda yaşadıkları sorunlar sorulmuştur ve ne derece kabul ettikleri araştırılmıştır. Aşağıdaki tabloda sunulduğu gibi 'sorun yok' seçeneği için katılımcıların yarısına yakını 'kesinlikle katılmıyorum' seçeneğini işaretlemiştir.

Rehberlerin müşteri ile yaşadıkları sorunlar incelendiğinde katılımcıların %45'i 'biraz katılıyorum' seçeneğini tercih etmişlerdir. Bu soruya orta derecede katılanların oranı ise %24,8'dir. Konaklama tesisleri ile sorun yaşayan rehberlerin sayısı bakıldığında ise benzer bir sonuç elde edilmiştir. Satıcılar ile yaşanan sorunların derecesi incelendiğinde ise katılımcıların %17,8'i bu soruyu boş bırakmıştır. Benzer cevaplar bu soru içinde geçerli olmuştur. Katılımcıların çoğu bunu bir sorun olarak görmektedir. Rehberlik mesleğinin bir diğer unsuru olan seyahat acenteleri ile ilgili soruna bakıldığında 'Biraz katılıyorum' ve 'Orta derecede katılıyorum' benzer şekilde ne yüksek oranda tercih edilmiştir. Diğer olarak sorulan bir soruna ise katılımcıların %78,3'ü gibi yüksek oranı bu soruyu boş bırakmıştır. Rehberlerin yaşadıkları sorunlar elbette bu listelenen sorunlar ile sınırlı değildir. Diğer başlığı altında birçok alt sorun listelenebilmektedir. Rehberlik ile ilgili olarak genelde Türkiye'de özelde ise bölgede bu mesleğin yeterli konumda görülmemesi en büyük sorun olarak yaşanmaktadır. Resmi olmadan yapılan rehberlikler ayrıca rehberlerin yaşadıkları bir diğer sorundur.

Tablo 26: Rehberlerin Yaşadıkları Sorunlar

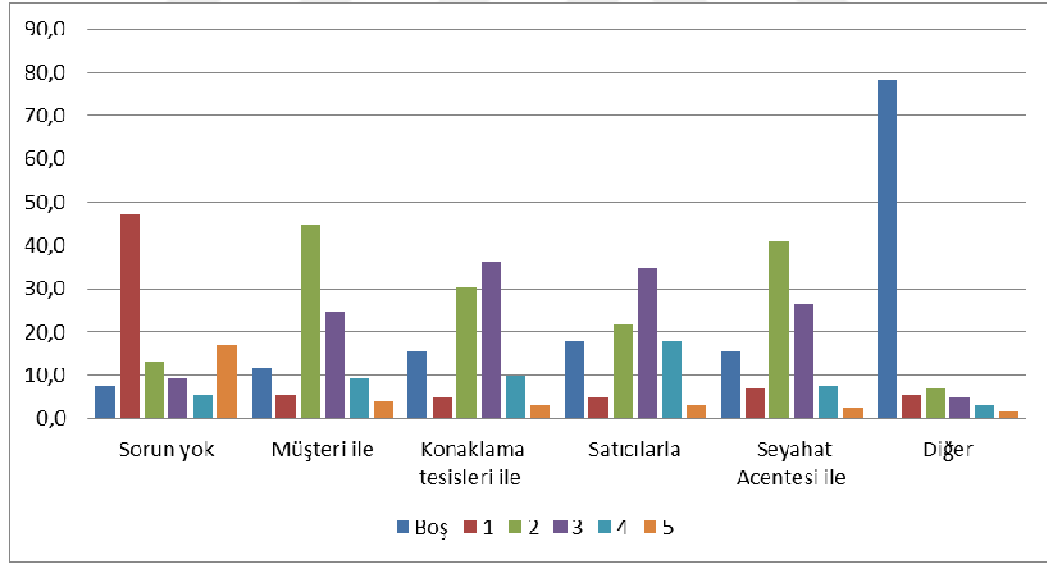
		Cevap Yok	1*	2*	3*	4*	5*	Toplam
Sorun yok	Sayı	10	61	17	12	7	22	129
	%	7,8	47,3	13,2	9,3	5,4	17,1	100,0
Müşteri ile	Sayı	15	7	58	32	12	5	129
	%	11,6	5,4	45,0	24,8	9,3	3,9	100,0
Konaklama tesisleri ile	Sayı	20	6	39	47	13	4	129
	%	15,5	4,7	30,2	36,4	10,1	3,1	100,0

Satıcılarla	Sayı	23	6	28	45	23	4	129
	%	17,8	4,7	21,7	34,9	17,8	3,1	100,0
Seyahat Acentesi ile	Sayı	20	9	53	34	10	3	129
	%	15,5	7,0	41,1	26,4	7,8	2,3	100,0
Diğer	Sayı	101	7	9	6	4	2	129
	%	78,3	5,4	7,0	4,7	3,1	1,6	100,0

(*:1-Kesinlikle katılmıyorum, 2- Biraz katılıyorum, 3- Orta derecede katılıyorum, 4- Oldukça katılıyorum ve 5- Tamamen katılıyorum)

Bu araştırmaya katılan rehberlerin yaşadıkları sorunlar oransal olarak karşılaştırılmıştır. Her bir sorun için derecelendirmeler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir (Şekil 16). Bu grafiğe göre ‘diğer’ sorun olarak listelenen sorunlar için katılımcılar boş bırakma tercihleri en fazladır. Sorun yok diyenler ile müşteri ile ilgili sorunlar için benzer otrandaki tercih olsada tercih edilen seçenekler farklı olmuştur. Sorun yok diyenler çoğunluğu 1 seçeneğini tercih ederken, müşteri ile ilgili sorunlarda 2 seçeneği en yüksek oranda çıkmıştır.

Şekil 25: Rehberlerin Yaşadıkları Sorunlar

2.7.2 Seyahat Acenteleri İle Yaşanan Sorunlar

Yukarıdaki başlık altında turist rehberliği yapanları bazı durumlar ile ilgili sorun yaşayıp yaşamadıkları incelenmişti. Bu soruda seyahat acenteleri ile büyük oranda sorun yaşandığı yukarıdaki tabloda özetlenmişti. Aşağıda detaylı bir şekilde

seyahat acenteleri ile yaşanan sorunlar listelenmiştir. Acenteler ile ilgili olarak çok az sorun görenlerin %52,7'si biraz katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Bu soru içinde %15,5'i Cevap Yok bırakmıştır. Sosyal haklar ve Mali sorunlar aynı şekilde sorun olarak görülmüştür. Çalışma koşulları aynı şekilde genel olarak sorun olarak görülmüştür. Bir önceki tablo gibi burada da 'diğer' seçeneği boş bırakılmıştır. Seyahat acenteleri ile yaşanan bazı sorunlar 'diğer' başlığı altında toplanmıştır. Bu sorunlar başlıca şu şekilde sıralanabilir; pazarlama, uzmanlaşma eksiği, denetim yetersizliği, iş güvencesi ve koordinasyon yetersizliği.

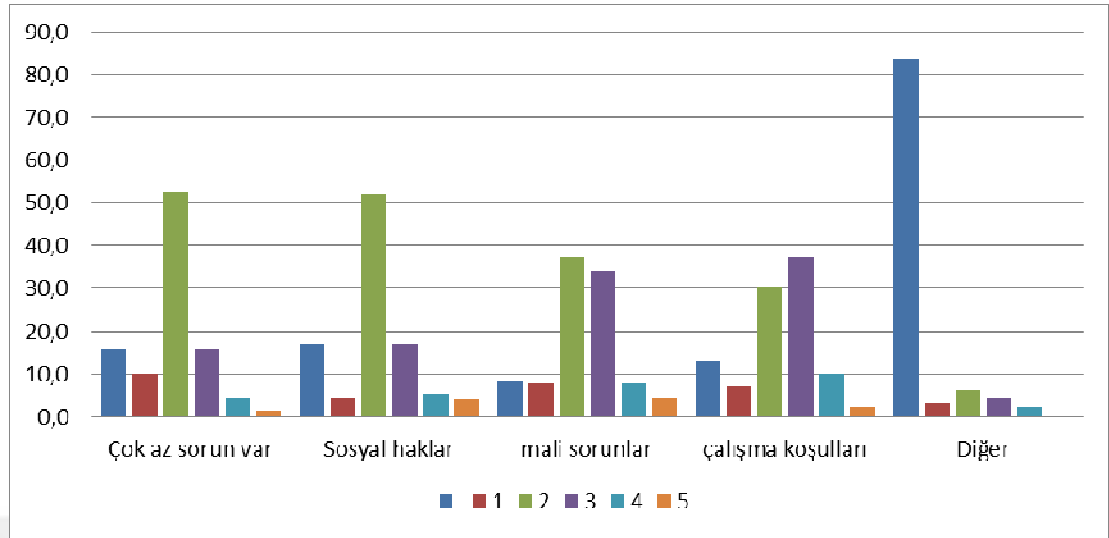
Tablo 27: Seyahat Acenteleri ile Yaşanan Sorunlar

		Cevap Yok	1*	2*	3*	4*	5*	Toplam
Çok az sorun var	Sayı	20	13	68	20	6	2	129
	%	15,5	10,1	52,7	15,5	4,7	1,6	100
Sosyal haklar	Sayı	22	6	67	22	7	5	129
	%	17,1	4,7	51,9	17,1	5,4	3,9	100
Mali sorunlar	Sayı	11	10	48	44	10	6	129
	%	8,5	7,8	37,2	34,1	7,8	4,7	100
Çalışma koşulları	Sayı	17	9	39	48	13	3	129
	%	13,2	7,0	30,2	37,2	10,1	2,3	100,0
Diğer	Sayı	108	4	8	6	3	0	129
	%	83,7	3,1	6,2	4,7	2,3	0	100

(*:1-Kesinlikle katılmıyorum, 2- Biraz katılıyorum, 3- Orta derecede katılıyorum, 4- Oldukça katılıyorum ve 5- Tamamen katılıyorum)

Aşağıdaki şekilde bir önceki şekil gibi, 'Biraz katılıyorum' seçeneği her soru için genel olarak en çok tercih edilen seçenek olmuştur. 'Diğer' seçeneği için boş bırakılması aşağıdaki şekilde yansıtıldığı gibi en yüksek seviyede olmuştur.

Şekil 26: Seyahat Acenteleri ile Yaşanan Sorunlar

2.7.3 İletişim Becerileri

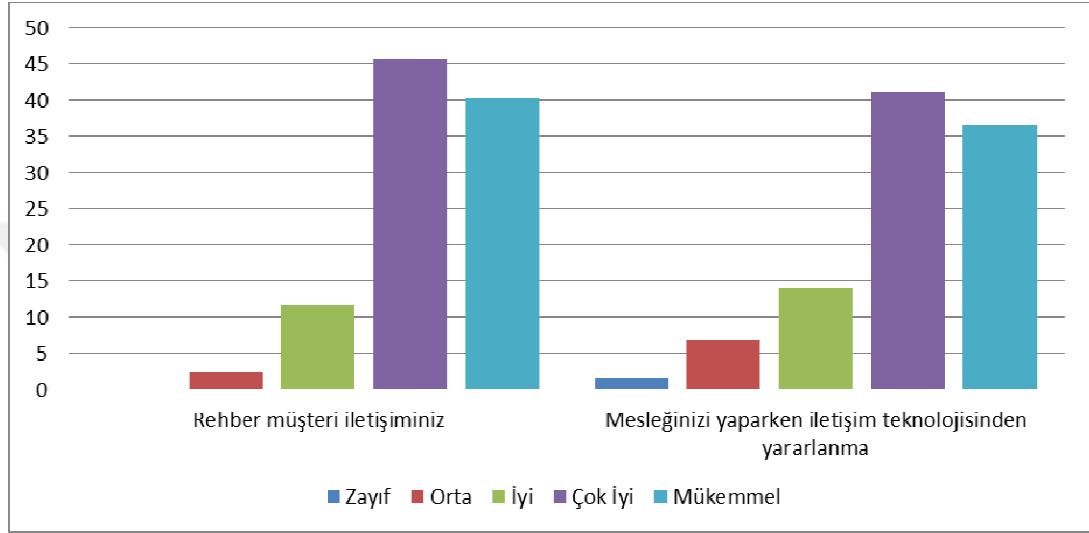
Turist rehberlerinin iletişim becerileri meslekleri açısından çok önemlidir. Bu bağlamda bu araştırmaya katılanlara ‘rehber-müşteri iletişimi’ ve ‘mesleklerini yaparken iletişim teknolojisinden yararlanma’ durumları sorulmuştur. Aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde yansıtıldığı gibi ‘rehber-müşteri iletişimi’ sorusu için katılımcıların %45,7’si çok iyi ve %40,3’ü ise mükemmel demişlerdir. Bu soru için ‘zayıf’ diyen olmamıştır. ‘Mesleklerini yaparken iletişim teknolojisinden yararlanma’ sorusu için katılımcıların yine %41,1’i ‘çok iyi ve %36,4’ü ise mükemmel demiştir. Bu soru için iki kişi zayıf, 9 kişide orta seçeneklerini tercih etmişlerdir. Sadece iyi diyenlerin sayısı ise 18 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 28: Katılımcıların İletişim Becerileri

		İletişim seviyeleri					Toplam
		Zayıf	Orta	İyi	Çok İyi	Mükemmel	
Rehber müşteri iletişiminiz	Sayı	0	3	15	59	52	129
	%	0	2,3	11,6	45,7	40,3	100,0
Mesleğinizi yaparken iletişim teknolojisinden yararlanma	Sayı	2	9	18	53	47	129
	%	1,6	7,0	14,0	41,1	36,4	100,0

Katılımcıların iletişim becerilerinin ne derecede olduğu oransal olarak incelenmiştir(Şekil 18). Bu grafiğe göre rehber iletişim becerisinde katılımcılar ne fazla ‘çok iyi’ seçeneğini tercih etmişlerdir. Mesleği yaparken iletişim teknolojilerinden yararlanma durumlarında ise aynı şekilde ‘çok iyi’ ve ‘mükemmel’ seçenekleri en yüksek seviyededir.

Şekil 27: Katılımcıların İletişim Becerileri

2.7.4 Turist Rehberliği Mesleğinin Özendirici Yönleri

Turist rehberliği mesleğinin özendirici yönleri bu araştırma kapsamında katılımcılara sorulmuştur. Bunun için soru sorulmuş ve 5 seçenek ile bu özendirici yönlerin derecelendirilmeleri istenmiştir. Buna göre ‘çok yer görme olanağı’ sorusu için ‘Tamamen katılıyorum’ seçeneği %52,7 ile en çok ve ‘Oldukça katılıyorum’ seçeneği ise %31,8 ile ikinci en çok tercih edilmiştir.

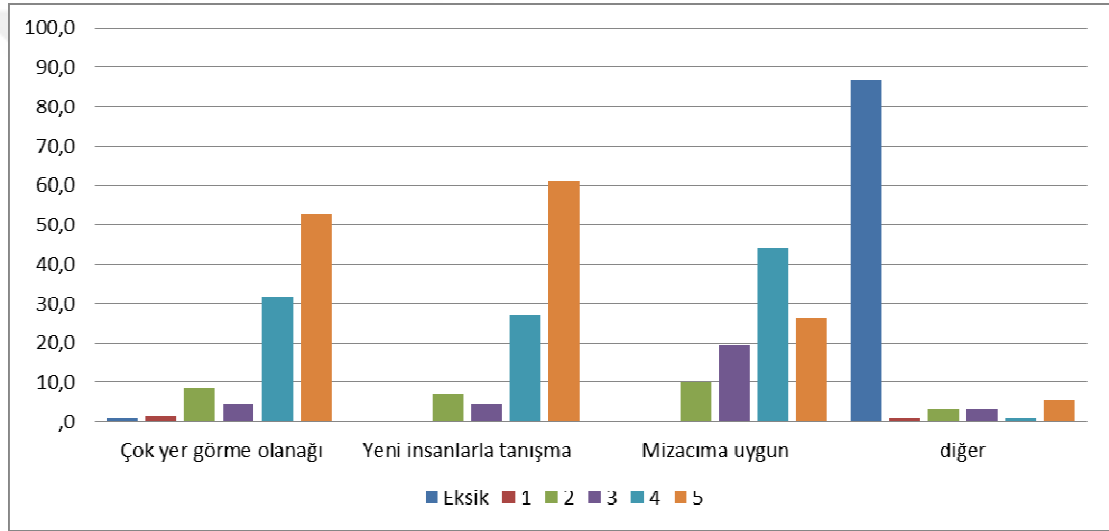
‘Yeni insanlarla tanışma’ sorusu için benzer şekilde %61,2’si ‘Tamamen katılıyorum’ seçeneğini tercih etmişlerdir. Bu soru için diğer seçeneklerde düşük derecelerde tercih edilmişlerdir. ‘Mizacıma uygun’ sorusu için ‘Oldukça katılıyorum’ seçeneği en çok tercih edilmiştir (%44,2). Daha sonra ‘Tamamen katılıyorum’ seçeneğini gelmektedir (%26,4). Katılımcıların listelenen özendirici yönlerinden başka diğer yönlerinin olup olmadığını görmek için eklenen ‘diğer’ sorusu için katılımcıların çoğunluğu (%86,8) boş bırakmıştır.

Tablo 29: Turist Rehberliği Mesleğinin Özendirici Yönleri

	Cevap Yok	1*	2*	3*	4*	5*	Toplam	
Çok yer görme olanağı	Sayı	1	2	11	6	41	68	129
	%	0,8	1,6	8,5	4,7	31,8	52,7	100,0
Yeni insanlarla tanışma	Sayı	0	0	9	6	35	79	129
	%	0	0	7,0	4,7	27,1	61,2	100,0
Mizacıma uygun	Sayı	0	0	13	25	57	34	129
	%	0	0	10,1	19,4	44,2	26,4	100,0
Diğer	Sayı	112	1	4	4	1	7	129
	%	86,8	0,8	3,1	3,1	0,8	5,4	100,0

(*:1-Kesinlikle katılmıyorum, 2- Biraz katılıyorum, 3- Orta derecede katılıyorum, 4- Oldukça katılıyorum ve 5- Tamamen katılıyorum)

Şekil 28: Turist Rehberliği Mesleğinin Özendirici Yönleri

2.7.5 Turist Rehberliği Mesleğinin Zor Yönleri

Turist rehberliği mesleğinin zor yönleri incelenmesi için katılımcılara ‘yorucu’, ‘süreksiz’, ‘güvencesiz’, ‘maddi olarak yetersiz’ ve ‘diğer’ soruları sorulmuş ve bunun için beş ayrı seçenek verilmiştir. Yorucu sorusu için katılımcıların %42,6’sı ‘Biraz katılıyorum’ %23,3’ü ‘Oldukça katılıyorum’ ve %20,2’si ise ‘Orta derecede katılıyorum’ seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bu mesleğin zor yönleri konusunda ‘süreksiz’ sorusu için ‘Kesinlikle katılmıyorum’ diyenlerin oranı %32,6 ile en yüksek tercih edilen seçenek olmuştur.

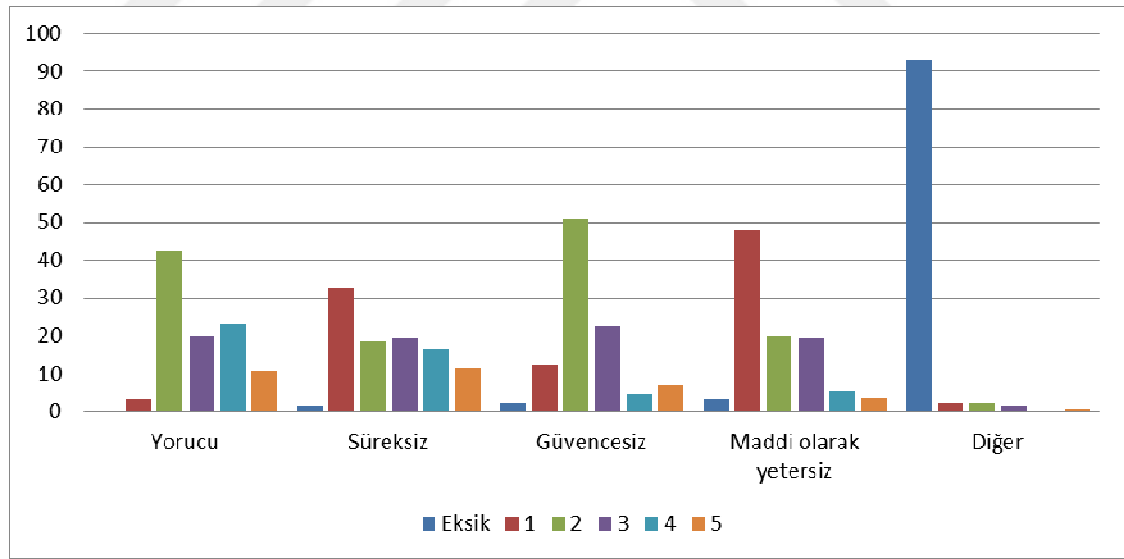
Tablo 30: Turist Rehberliği Mesleğinin Zor Yönleri

		Cevap Yok	1*	2*	3*	4*	5*	Toplam
Yorucu	Sayı	0	4	55	26	30	14	129
	%	0	3,1	42,6	20,2	23,3	10,9	100,0
Süreksiz	Sayı	2	42	24	25	21	15	129
	%	1,6	32,6	18,6	19,4	16,3	11,6	100,0
Güvencesiz	Sayı	3	16	66	29	6	9	129
	%	2,3	12,4	51,2	22,5	4,7	7,0	100,0
Maddi olarak yetersiz	Sayı	4	62	26	25	7	5	129
	%	3,1	48,1	20,2	19,4	5,4	3,9	100,0
Diğer	Sayı	120	3	3	2	0	1	129
	%	93,0	2,3	2,3	1,6	0	,8	100,0

(*:1-Kesinlikle katılmıyorum, 2- Biraz katılıyorum, 3- Orta derecede katılıyorum, 4- Oldukça katılıyorum ve 5- Tamamen katılıyorum)

Bu mesleği ‘güvencesiz’ gören rehberlerin oranı ise %51,2 (Biraz katılıyorum) ve %22,5 (Orta derecede katılıyorum) olmuştur. Bu mesleği ‘maddi olarak yetersiz’ olarak görenlerin oranı ise %48,1 (Kesinlikle katılmıyorum) ve %20,2 (Biraz katılıyorum) olmuştur.

Şekil 29: Turist Rehberliği Mesleğinin Zor Yönleri

2.7.6 Turist Rehberliği Mesleğinin Genel Sorunları

Katılımcılara turist rehberliği mesleğinin genel sorunları 5 kategori olarak sorulmuştur. Her bir kategori için verilen seçenekler için verilen cevap oranları

aşağıdaki tabloda sıralanmıştır. Bu bağlamda ‘etik sorunlar’ konusunda katılımcıların %58,9 ‘Kesinlikle katılmıyorum’ seçeneğini tercih etmişlerdir.

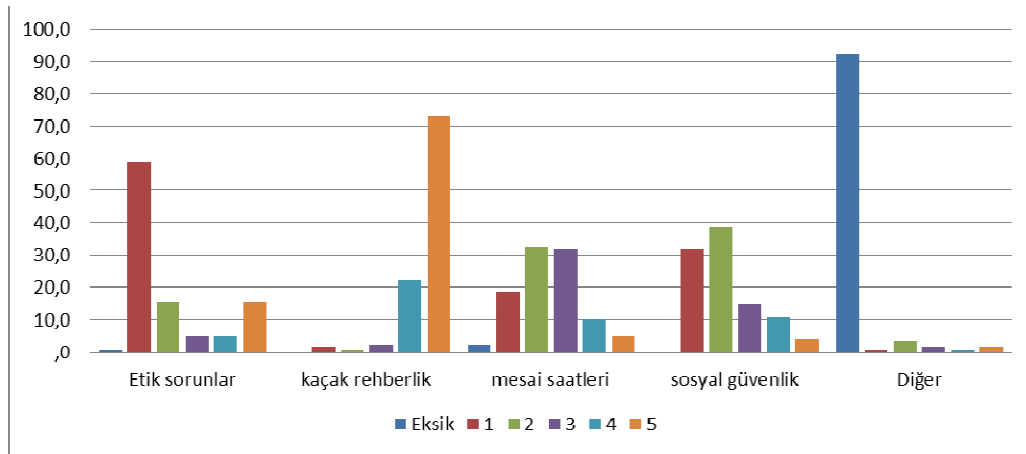
Tablo 31: Turist Rehberliği Mesleğinin Genel Sorunları

		Cevap Yok	1*	2*	3*	4*	5*	Toplam
Etik sorunlar	Sayı	1	76	20	6	6	20	129
	%	,8	58,9	15,5	4,7	4,7	15,5	100,0
Kaçak rehberlik	Sayı	0	2	1	3	29	94	129
	%	0	1,6	,8	2,3	22,5	72,9	100,0
Mesai saatleri	Sayı	3	24	42	41	13	6	129
	%	2,3	18,7	32,6	31,8	10,1	4,7	100,0
Sosyal güvenlik	Sayı	0	41	50	19	14	5	129
	%	0	31,8	38,8	14,7	10,9	3,9	100,0
Diğer	Sayı	119	1	4	2	1	2	129
	%	92,2	,8	3,1	1,6	,8	1,6	100,0

(*:1-Kesinlikle katılmıyorum, 2- Biraz katılıyorum, 3- Orta derecede katılıyorum, 4- Oldukça katılıyorum ve 5- Tamamen katılıyorum)

Kaçak rehberlik konusunda ise katılımcıların %72,9’u ise ‘Tamamen katılıyorum’ seçeneğini tercih etmişlerdir. Mesai saatleri için ise katılımcıların %32,6’sı ‘Biraz katılıyorum’ ve %31,8’i ‘Orta derecede katılıyorum’ seçeneklerini tercih etmişlerdir. Sosyal güvenlik konusunda katılımcıların %38,8’i ‘Biraz katılıyorum’ ve %31,8’i ‘Kesinlikle katılmıyorum’ seçeneğini tercih etmişlerdir. Bu soru içinde ‘diğer’ sorusu için katılımcıların %92,2’si boş bırakmıştır.

Şekil 30: Turist Rehberliği Mesleğinin Genel Sorunları

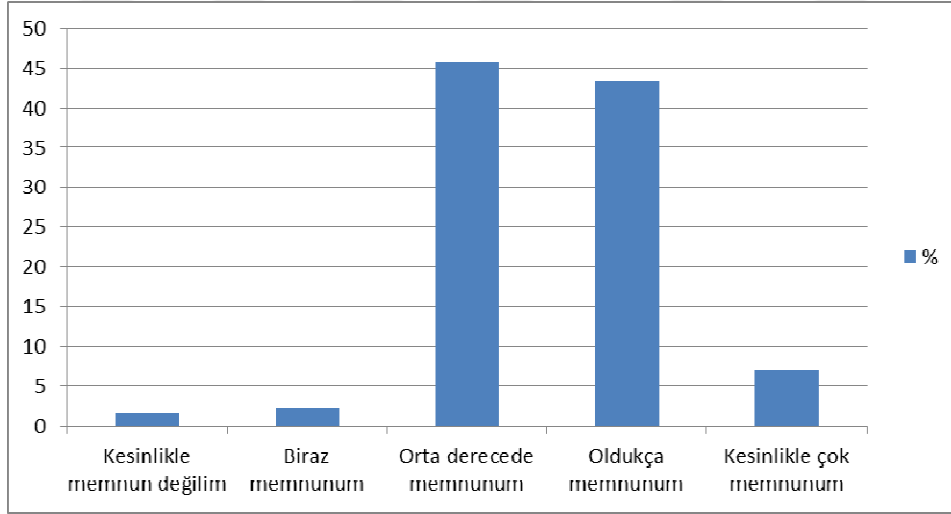
2.7.7 Ekonomik olarak turist rehberliğinden memnuniyet

Katılımcıların ekonomik olarak turist rehberliğinden memnuniyetleri incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi katılımcıların %45,7'si 'Orta derecede memnunum' seçeneğini ve %43,4'ü ise 'Oldukça memnunum' seçeneğini tercih etmişlerdir. Diğer seçenekler ise tabloda yansıtıldığı gibi düşün oranda tercih edilmiştir.

Tablo 32: Katılımcıların Ekonomik Olarak Turist Rehberliğinden Memnuniyetleri

	Sayı	%
Kesinlikle memnun değilim	2	1,6
Biraz memnunum	3	2,3
Orta derecede memnunum	59	45,7
Oldukça memnunum	56	43,4
Kesinlikle çok memnunum	9	7,0
Toplam	129	100,0

Şekil 31: Katılımcıların Ekonomik Olarak Turist Rehberliğinden Memnuniyetleri

2.8 TOPLANTI VE EĞİTİMLER

2.8.1 ŞURO Eğitim Komisyonunun Son 6 Ayda Yaptığı Eğitim, Toplantı, Gezi Ve Kurslara Katılım Sayısı

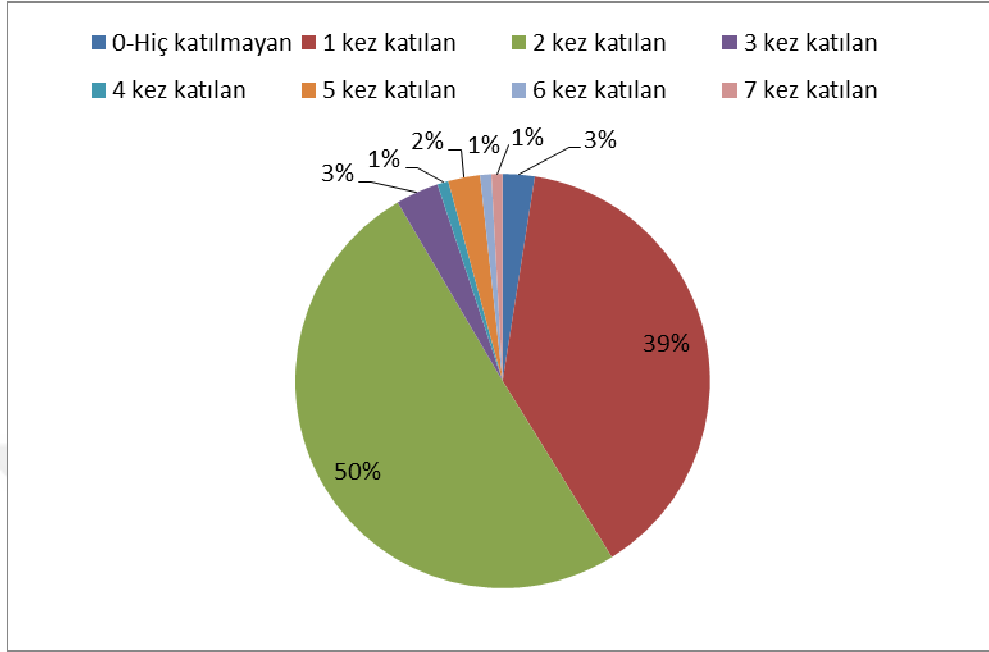
Turist rehberlerinin bağlı oldukları ŞURO'nun düzenlediği eğitim, toplantı, gezi veya kurslara katılımları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre hiçbir etkinliğe katılmayan rehber sayısı 3'tür (%2,3). Bir tane etkinliğe katılan rehber sayısı 46 (%35,7) iken iki tane etkinliğe katılanların sayısı 60'tır (%46,5). Bundan sonraki sayılar 1-2 arasında değişmektedir. En çok katılım 7 etkinliktir ve buna da sadece bir kişi katılmıştır. Bu soru için 11 kişi (%7,8) cevap vermemiştir.

Tablo 33: Son 6 Ayda Yapılan ŞURO Eğitim, Toplantı, Gezi Ve Kurslara Katılım Sayısı

	Sayı	%
0-Hiç katılmayan	3	2,3
1 kez katılan	46	35,7
2 kez katılan	60	46,5
3 kez katılan	4	3,1
4 kez katılan	1	0,8
5 kez katılan	2	2,3
6 kez katılan	1	0,8
7 kez katılan	1	0,8
Toplam	118	92,2
Cevap Yok	11	7,8
Toplam	129	100,0

Son 6 ayda yapılan ŞURO eğitim, toplantı, gezi ve kurslara katılan rehberlerin sayısı incelendiğinde 2 kez katılım gösterenler %46,5 ile en yüksek oranı teşkil ettiği görülmektedir (Tablo 33) (Şekil, 23).

Şekil 32: Son 6 Ayda Yapılan ŞURO Eğitim,Toplantı, Gezi Ve Kurslara Katılım Oranları

2.8.2 Hizmet İçi Eğitim-Toplantı-Kursların Yeterliliği

Rehberlere verilen hizmet içi eğitimlerinin yeterlikleri rehberlere sorulmuştur. Katılımcıların 21'i (%16,3) bu etkinlikleri 'mükemmel' bulurken, 67'si (%51,9) ise 'Oldukça yeterli' görmüştür. Etkinlikleri 'Orta derecede yeterli' gören kişi sayısı 33 iken 'Kısmen yeterli' görenler ise 5 kişidir. 3 kişi ise bu hizmetleri 'yetersiz' görmüştür.

Tablo 34: Hizmet İçi Eğitim-Toplantı-Kursların Yeterliliği

Yeterlikler	Sayı	%
Yetersiz	3	2,3
Kısmen yeterli	5	3,9
Orta derecede yeterli	33	25,6
Oldukça yeterli	67	51,9
Mükemmel	21	16,3
Toplam	129	100,0

Rehberlerin son 3 yılda toplam katıldıkları eğitim, toplantı, gezi veya kurslar incelendiğinde boş bırakanların sayısı birinci yıl için 11 kişi (%9) iken ikinci yıl için

bu sayı 58 (%46) ve üçüncü yıl için 10 kişi (%10) olmuştur. Birinci yıl için en yüksek katılım görülen etkinlik 79 kişi (%69) ile 'Gaziantep - Şubat 2019' olmuş ve daha sonra bunu 32 kişi (%25) ile 'Diyarbakır-Mart 2019' olmuştur. İkinci yıl için en yüksek katılımı 'Diyarbakır-Mart 2019' 50 kişi almıştır. Aynı şekilde bu etkinliğe üçüncü yıl içinde en yüksek katılım (%30) sağlanmıştır (Tablo 35).

Tablo 35: Rehberlerin Son 3 Yılda Toplam Katıldıkları Eğitim, Toplantı, Gezi veya Kurslar

Eğitim, toplantı, gezi veya kurslar	1.yıl		2.yıl		3.yıl	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cevap Yok	11	9	58	46	10	8
Başka odada yedi kiliseler eğitimi	1	1	0	0	0	0
Bireysel ve ya oda eğitim gezileri	1	1	0	0	0	0
Diyarbakır Mart 2019	32	22	50	40	30	24
GAP uzmanlık eğitimi	1	1	0	0	0	0
Gaziantep - Şubat 2019	78	60	1	1	10	8
Güney Doğu eğitim gezisi fauna flora tanıtımlarıtöplantısı rehberler toplantısı	1	1	0	0	0	0
Hatay / Şubat 2019	2	2	9	7	10	8
İskoçya Kültürel miras liderlik eğitimi 2018	1	1	0	0	0	0
Şuro Arkeoloji	1	1	2	2	0	0
Ege Akdeniz eğitim gezisi	0	0	1	1	0	0
ironunKaradenizEreğlisi eğitim gezisi	0	0	1	1	0	0
Afrodiasias	0	0	1	1	0	0
Mardin kültürel miras eğitimi 2018	0	0	1	1	0	0
Smyrna	0	0	0	0	10	8
Mozaik ve Gastronomi uzmanlığı 2017	0	0	0	0	10	8
Hatırlamıyorum	0	0	1	1	20	16
Cevap Yok	0	0	4	3	29	22
Toplam	129	100	129	100	129	100

2.9 GÜZERGÂH TERCİHLERİ VE ÖZELLİKLERİ

2.9.1 İllerin Tercih Edilme dereceleri

Rehberlere 'Aşağıdaki illeri ne derece tercih edersiniz?' Şeklinde bir soru sorulmuş ve Şanlıurfa, Mardin, Adıyaman, Diyarbakır ve Gaziantep illeri listelenmiştir. Her bir il için 'Hiç tercih etmem', 'Biraz tercih ederim', 'Orta derecede tercih ederim', 'Büyük ölçüde tercih ederim' ve 'En fazla tercih ederim' seçenekleri verilmiştir. Tablo 36'da gösterildiği gibi Şanlıurfa ilinin tercih etme derecesi incelendiğinde 77 kişi 'En fazla tercih ederim', 31 kişi 'Büyük ölçüde tercih ederim' ve daha sonra 10 kişi 'Orta derecede tercih ederim' seçenekleri ile en yüksek

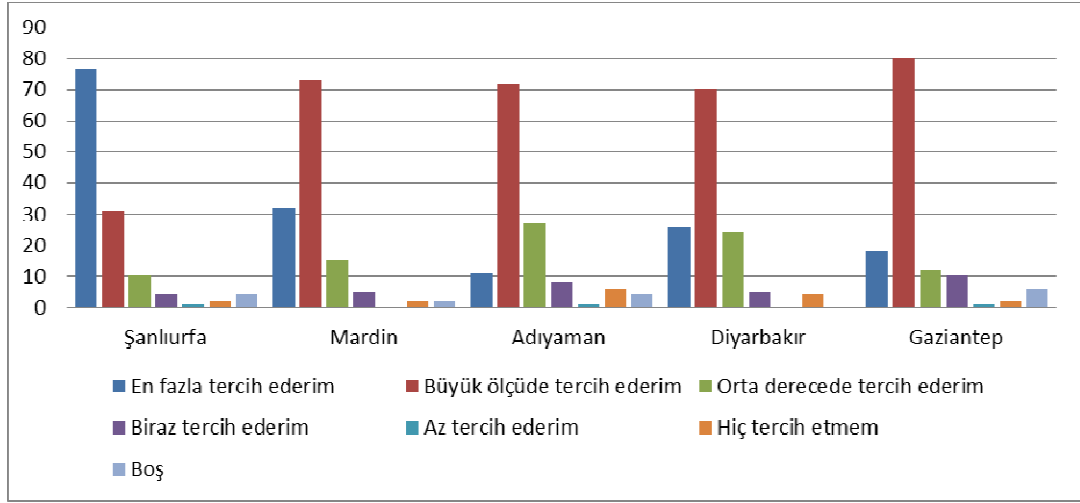
tercih etmişlerdir. Mardin ili için bu soru incelendiğinde ise bu üç seçenek aynı en yüksek seviyede olmasına rağmen Şanlıurfa'dan farklı olarak 73 kişi 'Büyük ölçüde tercih ederim' 32 kişi 'En fazla tercih ederim' ve 15 kişide 'Orta derecede tercih ederim' seçeneğini tercih etmiştir. Adıyaman, Diyarbakır ve Gaziantep illeri incelendiğinde Mardin'e benzer sonuçlara sahip oldukları görülmektedir (Tablo 36).

Tablo 36: Rehberlerin İlleri Tercih Etme Dereceleri

Tercih dereceleri	Şanlıurfa		Mardin		Adıyaman		Diyarbakır		Gaziantep	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
En fazla tercih ederim	77	59,7	32	24,8	11	8,5	26	20,2	18	14
Büyük ölçüde tercih ederim	31	24	73	56,6	72	55,8	70	54,3	80	62
Orta derecede tercih ederim	10	7,8	15	11,6	27	20,9	24	18,6	12	9,3
Biraz tercih ederim	4	3,1	5	3,9	8	6,2	5	3,9	10	7,8
Az tercih ederim	1	0,8			1	0,8			1	0,8
Hiç tercih etmem	2	1,6	2	1,6	6	4,7	4	3,1	2	1,6
Boş	4	3,1	2	1,6	4	3,1			6	4,7

Rehberlerin illeri ne derece tercih ettikleri yukarıdaki tabloda verilmişti. Aşağıdaki şekilde ise bu derecelendirilmelerin oranı iller bazında yansıtılması görülmektedir. Bu grafiğe göre Şanlıurfa ilinde 'En fazla tercih ederim' seçeneği en yüksek oranda iken, diğer illerin hepsinde 'Büyük ölçüde tercih ederim' seçeneği en çok tercih edilmiştir. Şekil 24'te gösterildiği gibi Şanlıurfa ilinin tercih etme derecesi %59,7 'En fazla tercih ederim', %24 'Büyük ölçüde tercih ederim' ve daha sonra %7,8 'Orta derecede tercih ederim' seçenekleri ile en yüksek tercih etmişlerdir. Mardin ili için bu soru incelendiğinde ise bu üç seçenek aynı en yüksek seviyede olmasına rağmen Şanlıurfa'dan farklı olarak %56,6 'Büyük ölçüde tercih ederim' %24,8 'En fazla tercih ederim' ve %11,6 'Orta derecede tercih ederim' seçeneğini tercih etmiştir (Şekil 24).

Şekil 33: Rehberlerin İlleri Tercih Etme Derece Oranları

2.9.2 Rehberlerin İllerde Uzmanlığı

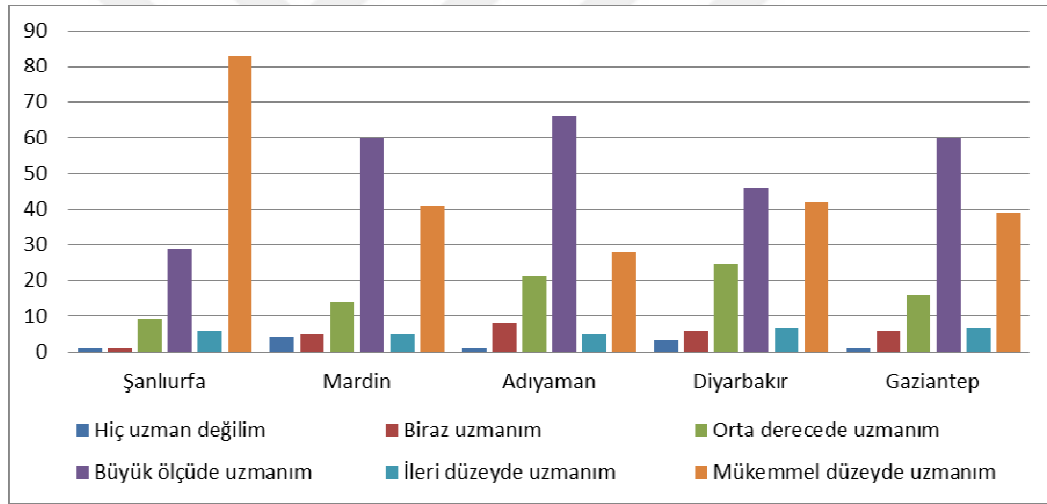
Rehberlerin turistleri gezdirdikleri yerler üzerine ne kadar uzman oldukları oldukça önemlidir. Bu konuda katılımcılara kendilerinin bu illerde (Şanlıurfa, Mardin, Adıyaman, Diyarbakır ve Gaziantep) ne kadar uzman olduklarını sorulmuştur. Şanlıurfa ili için katılımcıların 83'ü 'Mükemmel düzeyde uzmanım', 29'u 'Büyük ölçüde uzmanım' 9'u 'Orta derecede uzmanım' ve 6'sı 'İleri düzeyde uzmanım' demiştir. Bu il için 'Hiç uzman değilim' diyen sadece bir kişidir. Mardin için bu derece uzmanlık derecesi yüksek değildir. Katılımcıların 60'ı 'Büyük ölçüde uzmanım' derken 41'i 'Mükemmel düzeyde uzmanım' olduğunu belirtmiştir. Mardin için 'Hiç uzman değilim' diyenlerin sayısı 4'tür. Yukarıdaki soruya benzer olarak katılımcıların Adıyaman, Diyarbakır ve Gaziantep için uzmanlık dereceleri Mardin ile yakın derecededir (Tablo 37).

Tablo 37: Rehberlerin İller Hakkındaki Uzmanlık Dereceleri

Uzmanlıkları	Şanlıurfa		Mardin		Adıyaman		Diyarbakır		Gaziantep	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç uzman değilim	1	0,8	4	3,1	1	0,8	3	2,3	1	0,8
Biraz uzmanım	1	0,8	5	3,9	8	6,2	6	4,7	6	4,7
Orta derecede uzmanım	9	7	14	10,9	21	16,3	25	19,4	16	12,4
Büyük ölçüde uzmanım	29	22,5	60	46,5	66	51,2	46	35,7	60	46,5
İleri düzeyde uzmanım	6	4,7	5	3,9	5	3,9	7	5,4	7	5,4
Mükemmel düzeyde uzmanım	83	64,3	41	31,8	28	21,7	42	32,6	39	30,2
Toplam	129	100	129	100	129	100	129	100	129	100

Bu araştırmaya katılan rehberlerin iller hakkındaki uzmanlık dereceleri yukarıdaki tabloda verildiği gibi aşağıdaki şekilde detaylandırılmıştır. Bu grafiğe göre şanlıurfa ilinde ‘Mükemmel düzeyde uzmanım’ tercihi en yüksek oranda ama diğer illerde ‘Büyük ölçüde uzmanım’ tercihi en yüksek oranda çıkmıştır. şanlıurfa ili için katılımcıların %64,3’ü ‘Mükemmel düzeyde uzmanım’, %22,5’i ‘Büyük ölçüde uzmanım’ %7’si ‘Orta derecede uzmanım’ ve %4,7’si ‘İleri düzeyde uzmanım’ demiştir. Bu il için ‘Hiç uzman değilim’ diyen sadece %0,8’dir. Mardin için bu derece uzmanlık derecesi yüksek değildir. Katılımcıların %46,5’i ‘Büyük ölçüde uzmanım’ derken %31,8’i ‘Mükemmel düzeyde uzmanım’ olduğunu belirtmiştir. Mardin için ‘Hiç uzman değilim’ diyenlerin oranı ise %3,1’dir (şekil 25)

şekil 34: Rehberlerin İller Hakkındaki Uzmanlık Dereceleri

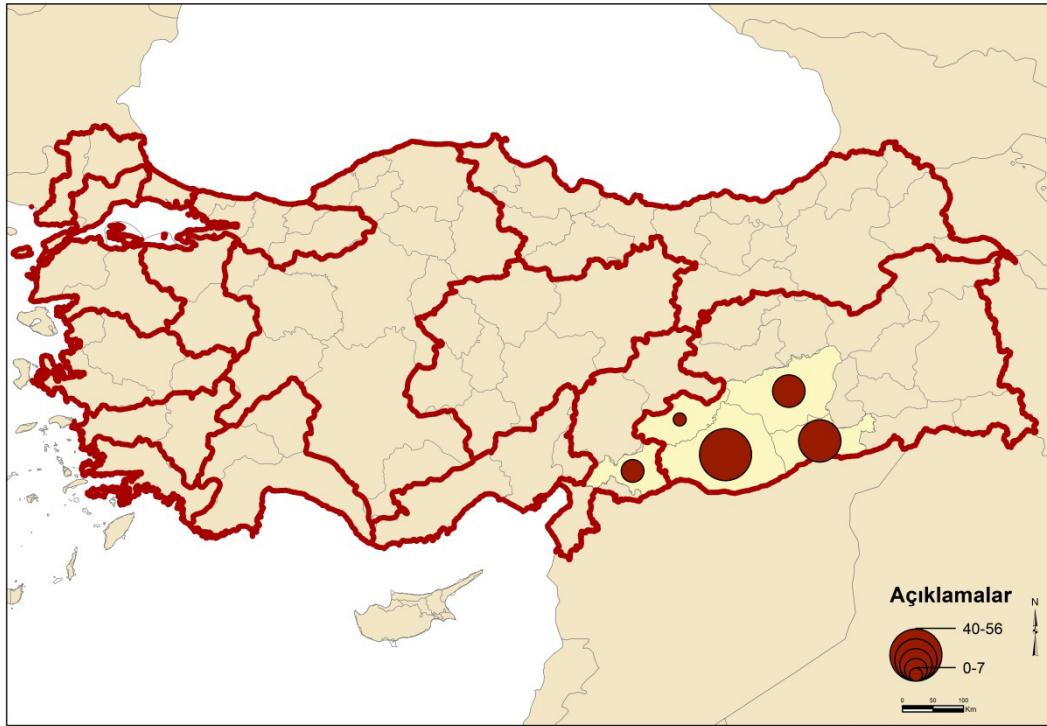
2.10 EN ÇOK KONAKLAMANNIN YAPILDIĞI İLLER

Katılımcılara gezdirilen yerlerde hangi illerde en çok konaklamanın yapıldığı sorulmuştur. Aşağıdaki tabloda da yansıtıldığı gibi 7 kişi Adıyaman ilini, 13 kişi Diyarbakır ilini, 10 kişi Gaziantep ilini, 40 kişi Mardin ilini, 56 kişi şanlıurfa ilini en çok tercih edilen il olarak seçmiştir (Tablo 38).

Tablo 38: İllerde Konaklama Frekansları

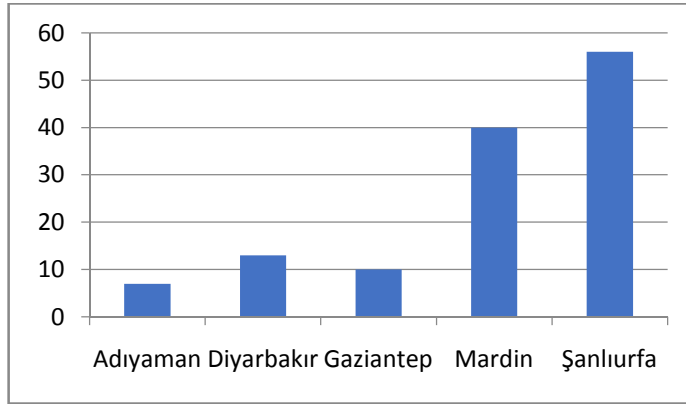
İller	Sayı	%
Adıyaman	7	5,4
Diyarbakır	13	10,1
Gaziantep	10	7,8
Mardin	40	31
Şanlıurfa	56	43,4
Toplam	126	97,7
Boş bırakan	3	2,3
Toplam	129	100,0

Şekil 35: İllerde Konaklama Frekansları

Aşağıdaki şekilde yansıtıldığı gibi Şanlıurfa ili %43,4 ile en çok tercih edilen il olmuştur. Bundan sonra ise %40 ile Mardin gelmektedir. Diyarbakır %10,1 ve Gaziantep %7,8 iken Adıyaman %5,4 olarak tercih edilmiştir (Şekil 26).

Şekil 36: İllerde Konaklama Tercihi

2.10.1 Güzergâh Çeşitliliği

Rehberlerin güzergâh çeşitliliklerinin nasıl olduğu araştırılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Buna göre genellikle farklı güzergâhlarda turist gezdiren rehber sayısı 114 (%88,4) iken tek bir güzergâhta turist gezdiren rehber sayısı 15'tir (%11,6).

Tablo 39: Turist Gezdirmeye Güzergâhlarının Tek Veya Farklı Durumları

	Sayı	%
Genellikle farklı güzergâhlarda turist gezdiriyorsunuz	114	88,4
Genellikle tek bir güzergâhta turist gezdiriyorsunuz	15	11,6
Toplam	129	100,0

2.10.2 Son 5 Yılda Gezdiren Turist Sayısı

Bu araştırmaya katılan rehberlerin son 5 yıl içerisinde kaç turist gezdirdikleri incelenmiştir. Elde edilen verilere göre (rehberlerin beyanlarına göre) bu araştırmaya katılan tüm rehberler son 5 yıl içerisinde 234 215 turist gezdirmiştir. Bu rakam rehber başına 1816 turiste denk gelmektedir. Bunun yanında rehberlerin gezdirdikleri turist sayılarının belli aralıklardaki olanların frekansları incelendiğinde 2500'den fazla turist gezdirenlerin sayısı 41'dir. Buna yakın olarak 2000-2500 arasında turist gezdiren rehber sayısı 24'tür. 500'den az turist gezdirenlerin sayısı da 16'dır.

Tablo 40: Son 5 Yılda Gezdirilen Turist Sayısı Frekansları

Turist Sayıları	Sayı	%
>2500	41	31,8
2000-2500	24	18,6
1500-2000	19	14,7
1000-1500	19	14,7
500-1000	10	7,8
<500	16	12,4
Toplam	129	100,0

2.10.3 Bir Yılda Ortalama Gezdirilen Turist Sayısı

Yukarıdaki başlığa benzer olarak katılımcıların son bir yıl içerisinde gezdirdikleri turist sayılarının frekansları incelenmiştir. Toplam olarak hesap edildiğinde 2018 yılı içerisinde 17229 turist gezdirilmiş ve bu rakamda rehber başına 134 turiste denk gelmektedir. Son bir yıl içerisinde 3000 tane turist gezdirdiğini ifade eden rehber sayısı ikidir. 1000 ile 3000 arasında turist gezdiren rehber sayısı da toplam 4'tür. 300 ve 500 adet turist gezdiren rehber sayısı eşit olarak 14 adettir. Hiç turist gezdirmeyen rehber sayısı ise 1 adettir. Diğer sayılar ve frekanslar aşağıdaki tabloda detaylıca verilmiştir.

Tablo 41: Bir Yılda Gezdirilen Ortalama Turist Sayısı

Turist sayısı	Sayı	%	Turist sayısı	Sayı	%
0	1	0,8	300	14	10,9
20	1	0,8	350	7	5,4
30	2	1,6	370	2	1,6
35	1	0,8	400	10	7,8
40	3	2,3	420	1	0,8
45	3	2,3	430	1	0,8
47	1	0,8	450	2	1,6
50	2	1,6	500	14	10,9
60	1	0,8	550	1	0,8
80	2	1,6	700	3	2,3
100	9	7,0	750	4	3,1
120	2	1,6	800	1	0,8
150	9	7,0	900	1	0,8
170	1	0,8	1000	2	1,6
180	1	0,8	1500	1	0,8
200	11	8,5	2400	1	0,8
250	4	3,1	3000	2	1,6
280	1	0,8	Toplam	122	94,6
			Boş bırakan	7	5,4
Toplam				129	100,0

2.10.4 Son Bir Rehberliğin Başlangıç-Orta ve Bitiş Noktaları

Bu araştırmaya katılan rehberlerin gerçekleştirdikleri son rehberlik hizmetlerinin başlangıç orta ve bitiş illeri birlikte incelenmiştir. Bu güzergâh arasında en çok tercih edilenin Şanlıurfa-Mardin-Diyarbakır güzergâhı olduğu (14 defa) görülmektedir. Şanlıurfa-Gaziantep-Şanlıurfa ve Mardin-Şanlıurfa-Gaziantep güzergâhlarında 8'şer kez tercih edilmiştir.

Tablo 42: Son Bir Rehberliğin Başlangıç, Orta ve Bitiş Noktaları

Başlangıç-orta ve bitiş illeri	Sayı	%	Başlangıç-orta ve bitiş illeri	Sayı	%
Adıyaman-Adıyaman-Adıyaman	1	0,8	Şanlıurfa-Adıyaman-Mardin	1	0,8
Adıyaman-Şanlıurfa-Mardin	2	1,6	Şanlıurfa-Diyarbakır-Adıyaman	1	0,8
Diyarbakır-Adıyaman-Gaziantep	1	0,8	Şanlıurfa-Diyarbakır-Mardin	3	2,3
Diyarbakır-Adıyaman-Mardin	1	0,8	Şanlıurfa-Gaziantep-Diyarbakır	1	0,8
Diyarbakır-Diyarbakır-Diyarbakır	2	1,6	Şanlıurfa-Gaziantep-Gaziantep	5	3,9
Diyarbakır-Mardin-Diyarbakır	5	3,9	Şanlıurfa-Gaziantep-Mardin	4	3,1
Diyarbakır-Mardin-Gaziantep	2	1,6	Şanlıurfa-Gaziantep-Şanlıurfa	8	6,2
Diyarbakır-Mardin-Mardin	1	0,8	Şanlıurfa-Mardin-Adıyaman	4	3,1
Diyarbakır-Mardin-Şanlıurfa	2	1,6	Şanlıurfa-Mardin-Diyarbakır	14	10,9
Diyarbakır-Şanlıurfa-Gaziantep	3	2,3	Şanlıurfa-Mardin-Gaziantep	3	2,3
Diyarbakır-Şanlıurfa-Mardin	1	0,8	Şanlıurfa-Mardin-Mardin	1	0,8
Gaziantep-Diyarbakır-Gaziantep	1	0,8	Şanlıurfa-Mardin-Şanlıurfa	4	3,1
Gaziantep-Gaziantep-Gaziantep	1	0,8	Şanlıurfa-Şanlıurfa-Gaziantep	2	1,6
Gaziantep-Mardin-Diyarbakır	1	0,8	Şanlıurfa-Şanlıurfa-Mardin	2	1,6
Gaziantep-Mardin-Gaziantep	2	1,6	Şanlıurfa-Şanlıurfa-Şanlıurfa	6	4,7
Gaziantep-Mardin-Şanlıurfa	1	0,8	Mardin-Gaziantep-Şanlıurfa	2	1,6
Gaziantep-Şanlıurfa-Diyarbakır	3	2,3	Mardin-Şanlıurfa-Adıyaman	2	1,6
Gaziantep-Şanlıurfa-Gaziantep	1	0,8	Mardin-Şanlıurfa-Diyarbakır	2	1,6
Gaziantep-Şanlıurfa-Mardin	7	5,4	Mardin-Şanlıurfa-Gaziantep	8	6,2
Mardin-Diyarbakır	2	1,6	Mardin-Şanlıurfa-Mardin	1	0,8
Mardin-Diyarbakır-Adıyaman	2	1,6	Şanlıurfa-Adıyaman-Diyarbakır	2	1,6
Mardin-Diyarbakır-Mardin	1	0,8	Şanlıurfa-Adıyaman-Gaziantep	1	0,8
Mardin-Diyarbakır-Şanlıurfa	6	4,7			
Toplam				129	100

2.10.5 Tercih Edilen Varış Noktaları

Katılımcılara Şanlıurfa, Mardin, Adıyaman, Diyarbakır ve Gaziantep illeri arasından tercih edilen ilk varış noktası ve tercih edilen son varış noktasının belirlenmesi istenmiştir. Buna ilişkin veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 43).Tercih edilen ilk varış noktası ile tercih edilen son varış noktası için Şanlıurfa (%54,3) ile en yüksek oranda tercih edilmiştir. Diyarbakır %15,5 ile

sonragelmektedir. Adıyaman %1,6 ile en az tercih edilen il olmuştur. Bu tabloya göre boş bırakılan iki adet olmuştur.

Tablo 43: RehberlerinTercihEttikleri Varış Noktaları

Varış Noktaları	Sayı	%
Boş	2	1,6
Adıyaman-Adıyaman	2	1,6
Diyarbakır-Diyarbakır	20	15,5
Gaziantep-Gaziantep	19	14,7
Mardin-Mardin	16	12,4
Şanlıurfa-Şanlıurfa	70	54,3
Toplam	129	100,0

2.10.6 Çalışılan Acenteler ve Çalışma Süresi

Yukarıda da açıklandığı gibi katılımcılar belli acenteler ile sözleşmeli veya kadrolu olarak çalışmaktalar. Bazı katılımcılar birden fazla acente ile çalışmaktadır. İlginç bir şekilde 5 adet acenteden fazla acente ile çalışan rehber sayısı 106'dır (%82,2). Bu değerden sonra iki acente ile çalışan rehber sayısı 9'dur (%7). Buna göre iki katılımcı bu soruyu boş bırakmış ve 3 katılımcı ise sadece bir adet acente ile çalıştığını belirtmiştir.

Rehberlerin bir turda kaç gün çalıştığı incelenmiştir. Bu soru için beş günden fazla tur yapan rehber olmadığı görülmektedir. Katılımcıların en fazla bir turda çalıştığı gün sayısının 3 olduğu anlaşılmaktadır (72 kişi). Bundan sonra ise 43 kişi ile 2 gün gelmektedir. Bu soru için boş bırakılan cevap sayısı 8'dir.

Katılımcıların bir yılda ortalama yaptıkları tur sayısı incelendiğinde ise 5'ten fazla seçeneğinin en fazla tercihe edilen seçenek olduğu görülmektedir (105 rehber tarafından). Bir yıl içerisinde beş tur gezdiren rehber sayısı 18'dir.

Tablo 44: Çalışılan Acente Sayısı, Bir Turda Kaç Gün Çalışıldığı ve Bir Yılda Ortalama Kaç Tur Gezirdiğinin Frekansları

Gün	Kaç Acente İle Çalışıldığı		Bir Turda Kaç Gün Çalışıldığı		Bir Yılda Ortalama Kaç Tur Gezirdiği	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Boş	2	1,6	8	6,2	3	2,3
1	3	2,3	2	1,6	1	0,8
2	9	7	43	33,3	0	0,8
3	3	2,3	72	55,8	1	0,8
4	4	3,1	3	2,3	1	0,8
5	2	1,6	1	0,8	18	14
5'ten fazla	106	82,2	0	0	105	81,4
Toplam	129	100	129	100	129	100

2.10.7 Çalışma Şekli

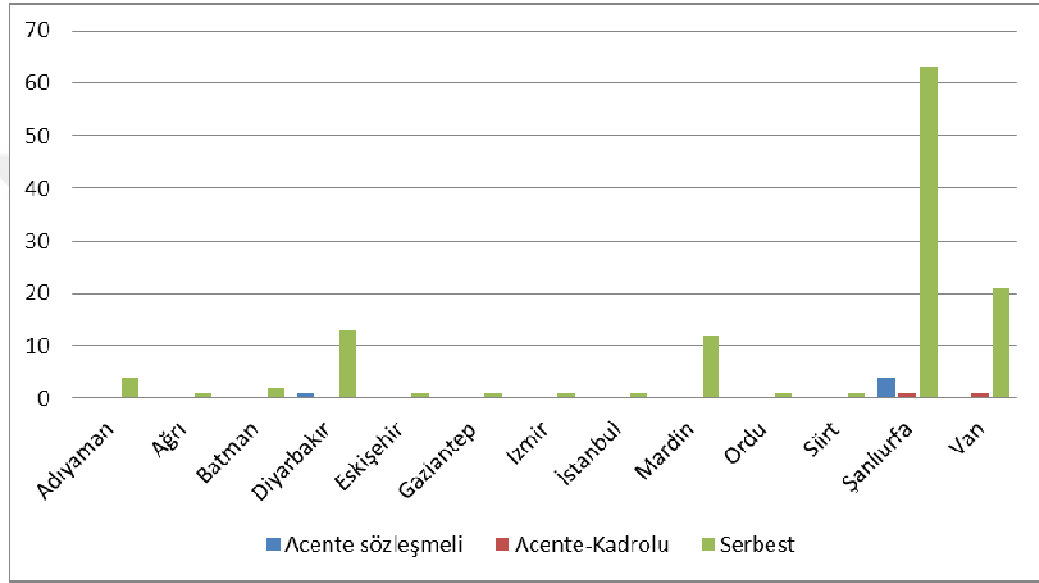
Turizm rehberleri farklı çalışma şekilleri ile işlerini görebilmektedir. Bazıları sözleşmeli olarak acentelerde çalışırken, bazıları kadrolu olarak acentelerde çalışmaktadır. Bazı rehberler ise serbest olarak çalışmaktadır. Rehberlerin çalışma şekillerinin ikamet ettikleri illere göre nasıl değiştiği Tablo 38'de sunulmuştur. Bu tablodaki verilere göre katılımcıların çoğunluğu (%95) serbest olarak çalışmaktadır. Sadece Van'dan ve Şanlıurfa'dan birer kişi acentede kadrolu olarak çalışmakta ve Diyarbakır'da 1 ve Şanlıurfa'da 4 kişi acentelerde sözleşmeli olarak çalışmaktadır.

Tablo 45: Rehberlerin ikamet yerlerine göre çalışma şekilleri

İkamet Yeri	Çalışma şekli						Toplam
	Acente sözleşmeli		Acente-Kadrolu		Serbest		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adıyaman	0	0	0	0	4	3	4
Ağrı	0	0	0	0	1	1	1
Batman	0	0	0	0	2	2	2
Diyarbakır	1	1	0	0	13	10	14
Eskişehir	0	0	0	0	1	1	1
Gaziantep	0	0	0	0	1	1	1
İzmir	0	0	0	0	1	1	1
İstanbul	0	0	0	0	1	1	1
Mardin	0	0	0	0	12	9	12
Ordu	0	0	0	0	1	1	1
Siirt	0	0	0	0	1	1	1
Şanlıurfa	4	3	1	1	63	49	68
Van	0	0	1	1	21	16	21
Toplam	5	4	2	2	122	95	129

Bu grafiğe göre Şanlıurfa ilinde serbest olarak çalışanlar en yüksek seviyede temsil edilmiştir. Şanlıurfa’da acentede sözleşmeli çalışanların oranı %3 iken kadrolu çalışanların oranı %1’dir. Diyarbakır ilinden ise acentede sözleşmeli çalışanların oranı %1 ve kadrolu çalışan bulunmamaktadır. Bu ildeserbest olarak çalışanlar %10’u teşkil etmektedir. Van ili için bu oran daha yüksektir (%16) (Şekil 27).

Şekil 37: Rehberlerin İkamet Yerlerine Göre Çalışma Şekilleri

2.10.8 Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Durak Noktaları

Bu araştırma kapsamında rehberlerin yaptıkları son üç turun detayları incelenmiştir. Buna göre katılımcıların gezdikleri illerdeki gezi yerlerinden hangilerine gittikleri detayı ile hesaplanmıştır. Buna ilişkin veriler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Bu tabloda araştırma kapsamında bulunan rehberlerin son üç destinasyonları illere göre listelenmiştir.

Buna göre Mardin ilinde bulunan yerler ilk durak noktası için toplamda 66 defa, ikinci durak noktası için toplam 76 defa ve üçüncü durak noktası için 76 defa gezilmiştir. İlk ve üçüncü durak noktası için Beyazsu en çok gezilen yer olurken (24

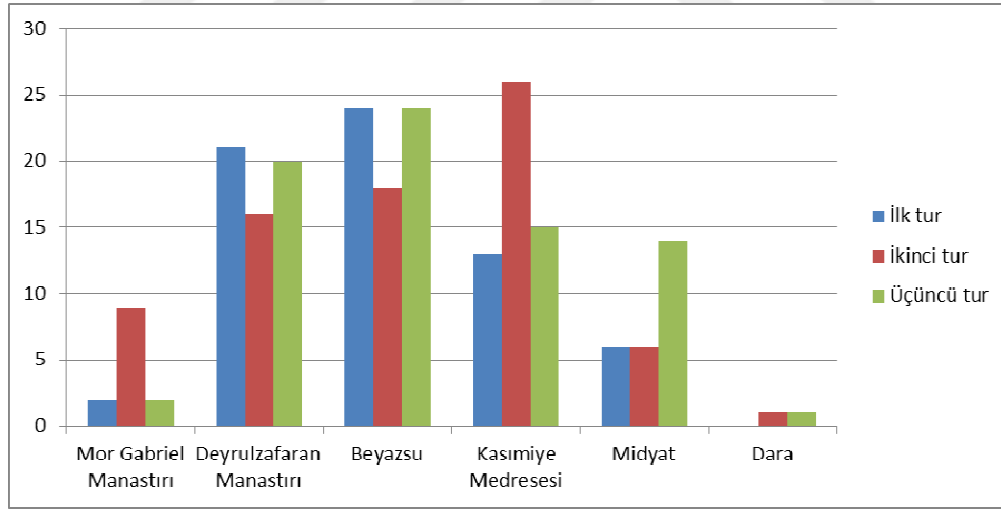
defa), ikinci durak noktası için Kasımiye Medresesi (26 defa) en çok gezilen yer olmuştur.

Tablo 46: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Mardin Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk tur	İkinci tur	Üçüncü tur	Toplam
Mardin	Mor Gabriel Manastırı	2	9	2	13
	Deyrulzafaran Manastırı	21	16	20	57
	Beyazsu	24	18	24	64
	Kasımiye Medresesi	13	26	15	54
	Midyat	6	6	14	26
	Dara	0	1	1	2
	Toplam		66	76	76

Son yapılan 3 turdan ilkinin, ikincisinin ve üçüncüsünün Mardin durak noktaları grafiği aşağıdaki gibi gösterilmiştir.

Şekil 38: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Mardin Durak Noktaları Grafiği

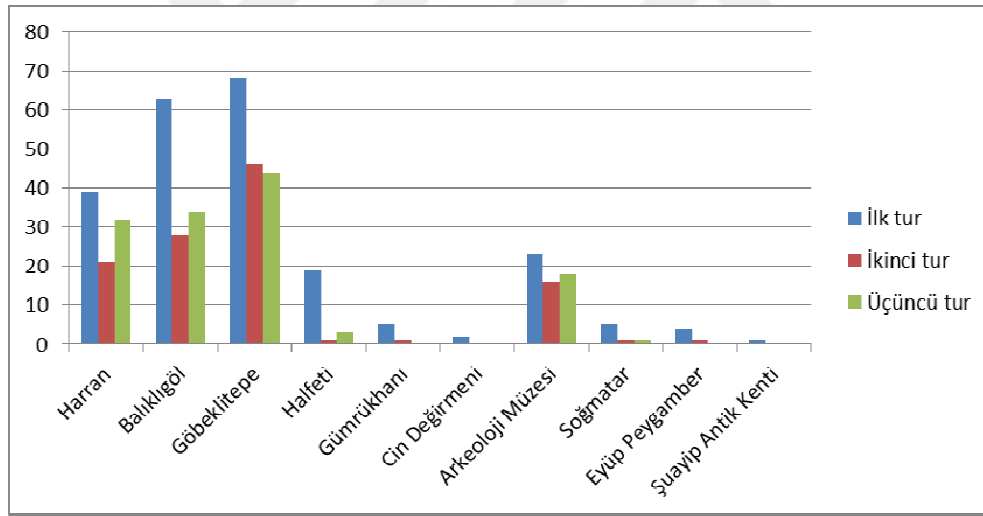
Şanlıurfa ili için ilk durak noktası toplamda 229 defa, ikinci durak noktası toplamda 115 defa ve üçüncü durak noktası 132 defa gezilmiştir. Gezilen yer arasında Göbeklitepe 68, 46 ve 44 defa gezilerek en yüksek seviyede olmuştur. Göbeklitepe'den sonra Balıklıgöl en çok gezilen bir diğer yer olmuştur.

Tablo 47: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Şanlıurfa Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk tur	İkinci tur	Üçüncü tur	Toplam
Şanlıurfa	Harran	39	21	32	92
	Balıklığöl	63	28	34	125
	Göbeklitepe	68	46	44	158
	Halfeti	19	1	3	23
	Gümrükhanı	5	1	0	6
	Cin Değirmeni	2	0	0	2
	Arkeoloji Müzesi	23	16	18	57
	Soğmatar	5	1	1	7
	Eyüp Peygamber	4	1	0	5
	Şuayip Antik Kenti	1	0	0	1
	Toplam		229	115	132

Şanlıurfa iline ait son yapılan 3 turdan ilkinin, ikincisinin ve üçüncüsünün durak noktaları grafiği aşağıda detaylı bir şekilde karşılaştırılmıştır.

Şekil 39: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Şanlıurfa Durak Noktaları Grafiği

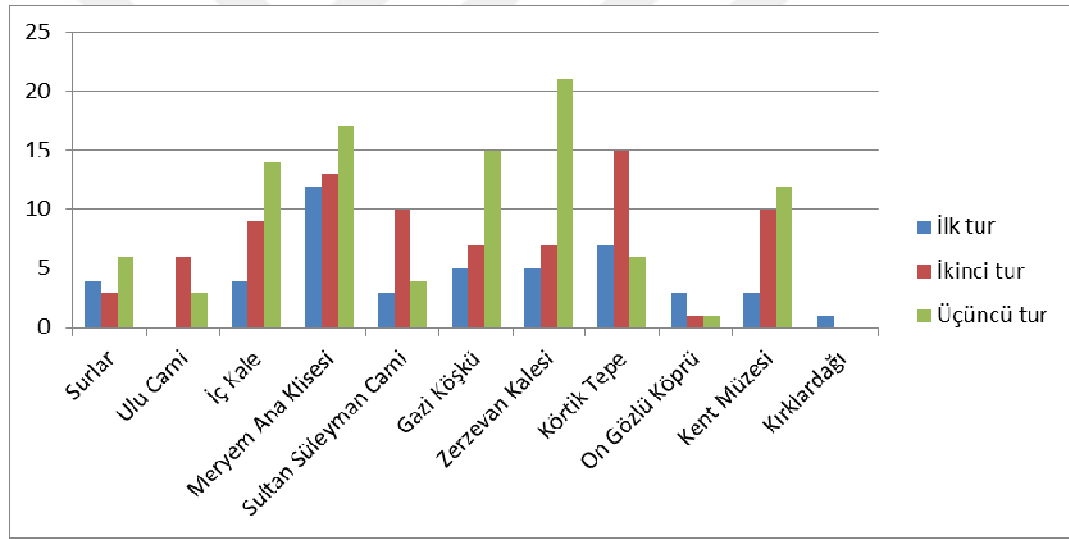

Diyarbakır ili için ilk durak noktası için toplamda 47 defa, ikinci durak noktası için toplam 81 defa ve üçüncü durak noktası için 99 defa gezilmiştir. Diyarbakır'da Meryem Ana Kilisesi (12, 13 ve 17 defa) en çok gezilen yer olurken bundan sonra Körtik tepesi gelmektedir.

Tablo 48: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Diyarbakır Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk tur	İkinci tur	Üçüncü tur	Toplam	
Diyarbakır	Surlar	4	3	6	13	
	Ulu Cami	0	6	3	9	
	İç Kale	4	9	14	27	
	Meryem Ana Klisesi	12	13	17	42	
	Sultan Süleyman Cami	3	10	4	17	
	Gazi Köşkü	5	7	15	27	
	Zerzevan Kalesi	5	7	21	33	
	Körtik Tepe	7	15	6	28	
	On Gözlü Köprü	3	1	1	5	
	Kent Müzesi	3	10	12	25	
	Kırklardağı	1	0	0	1	
	Toplam		47	81	99	227

Şekil 40: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Diyarbakır Durak Noktaları Grafiği

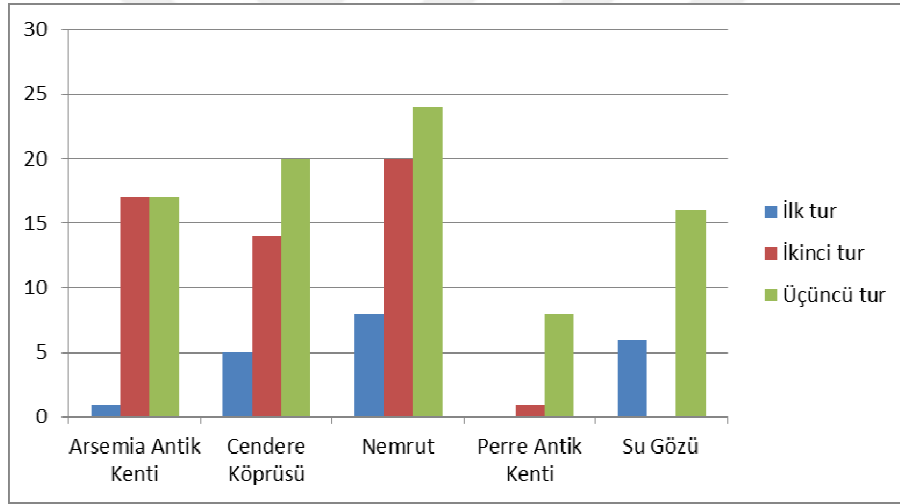
Adıyaman ilinde ilk durak noktası için toplamda 20 defa, ikinci durak noktası için toplam 52 defa ve üçüncü durak noktası için 85 defa gezilmiştir. Adıyaman'da en çok gezilen yer Nemrut ve Cendere Köprüsü gelmektedir.

Tablo 49: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Adıyaman Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk tur	İkinci tur	Üçüncü tur	Toplam
Adıyaman	Arsemia Antik Kenti	1	17	17	35
	Cendere Köprüsü	5	14	20	39
	Nemrut	8	20	24	52
	Perre Antik Kenti	0	1	8	9
	Su Gözü	6	0	16	22
	Toplam		20	52	85

Adıyaman ilinde gezilen yerlerin üç tur için karşılaştırılması yapıldığında üçüncü turların daha yüksek oranlarda tercih edildiği görülmektedir (Şekil 31). Arsemia Antik kenti ikinci ve üçüncü turlarda eşit oranlarda tercih edilmiştir. Bu ilde en yüksek tercih her üç turda Nemrut olmuştur (Şekil 31).

Şekil 41: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Adıyaman Durak Noktaları Grafiği

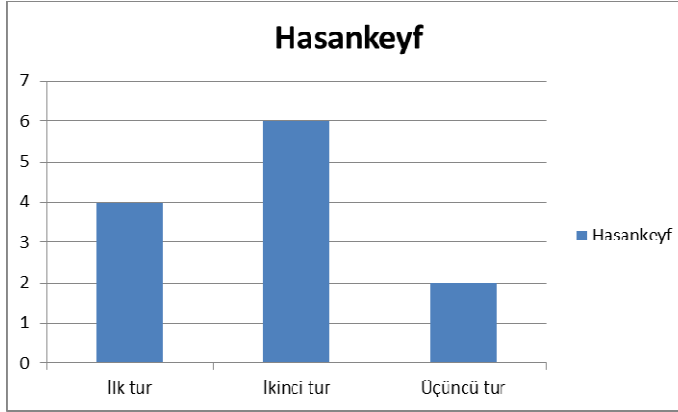

Batman ili içinde son 3 turdan ilkinin ve diğer iki turun durak noktaları için sadece bir tane seçeneği işaretlenmiştir. Buna göre Hasankeyf, Batman ilinde gezilen tek yer olmuştur.

Tablo 50: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Batman Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk tur	İkinci tur	Üçüncü tur	Toplam
Batman	Hasankeyf	4	6	2	12
	Toplam	4	6	2	12

Şekil 42: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Batman Durak Noktaları Grafiği

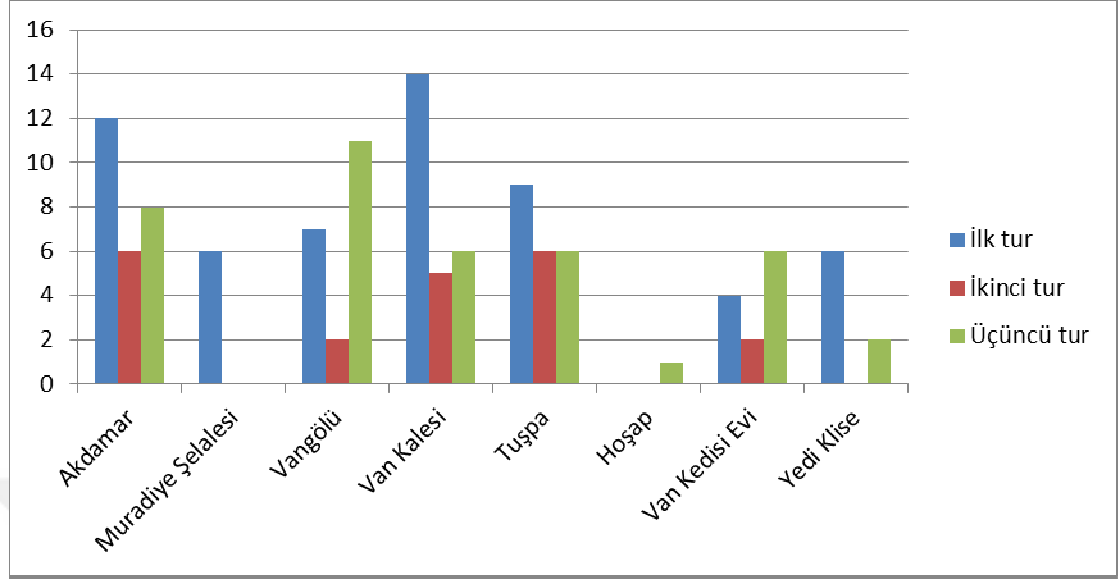
Van ili için bakıldığı zaman ise ilk durak noktası için toplamda 58 defa, ikinci durak noktası için toplam 21 defa ve üçüncü durak noktası için 40 defa gezilmiştir. Bu ilde Van Kalesi, Tuşpa ve Akdamar en çok gezilen yerlerdir.

Tablo 51: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin Ve Üçüncüsünün Van Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk tur	İkinci tur	Üçüncü tur	Toplam	
Van	Akdamar	12	6	8	26	
	Muradiye Şelalesi	6	0	0	6	
	Vangölü	7	2	11	20	
	Van Kalesi	14	5	6	25	
	Tuşpa	9	6	6	21	
	Hoşap	0	0	1	1	
	Van Kedisi Evi	4	2	6	12	
	Yedi Klise	6	0	2	8	
	Toplam		58	21	40	119

Van ilinde gezilen durak yerleri ilk turda daha yüksek çıkmıştır. Şekil 23 incelendiğinde her durak noktası için bu oran yüksek çıkmıştır. Daha sonra üçüncü turlar her durak noktası için en çok tercih edilmiştir. Genel olarak incelendiğinde ise ilk tur için Van Kalesi, ikinci tur için Akdamar ve Tuşpa ve üçüncü tur için Vangölü en çok tercih edilen duraklar olmuştur.

Şekil 43: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Van Durak Noktaları Grafiği

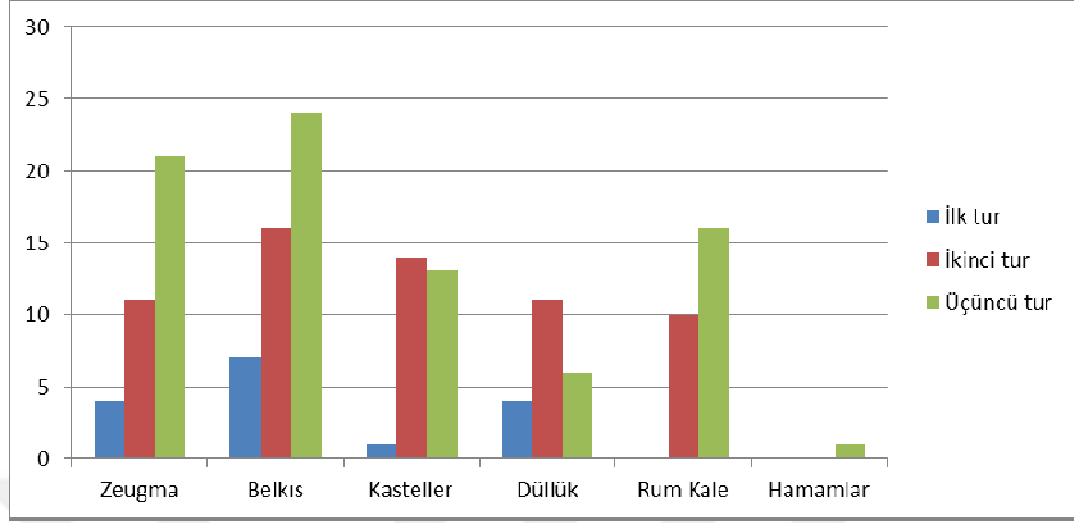
Gaziantep’te ilk durak noktası için toplamda 16 defa, ikinci durak noktası için toplam 62 defa ve üçüncü durak noktası için 81 defa gezilmiştir. Gaziantep ilinde Belkıs, Zeugma ve Düllük en çok gezilen yerler olmuştur.

Tablo 52: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Gaziantep Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk	İkinci	Üçüncü	Toplam
		tur	tur	tur	
Gaziantep	Zeugma	4	11	21	36
	Belkıs	7	16	24	47
	Kasteller	1	14	13	28
	Düllük	4	11	6	21
	Rum Kale	0	10	16	26
	Hamamlar	0	0	1	1
	Toplam	16	62	81	159

Gaziantep ilinde bulunan bazı gezi yerlerinin ilk üç tur için tercih edilme oranları aşağıdaki şekilde yansıtılmıştır. Bu grafiğe göre Zeugma, Belkıs ve Rum Kale üçüncü turda en çok tercih edilirken, Kasteller ve Düllük ikinci en çok tercih edilmiştir. İlk turda yapılan tercihler genelde diğerlerine göre geride olmuştur (Şekil 34).

Şekil 44: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün GaziantepDurak Noktaları Grafiği

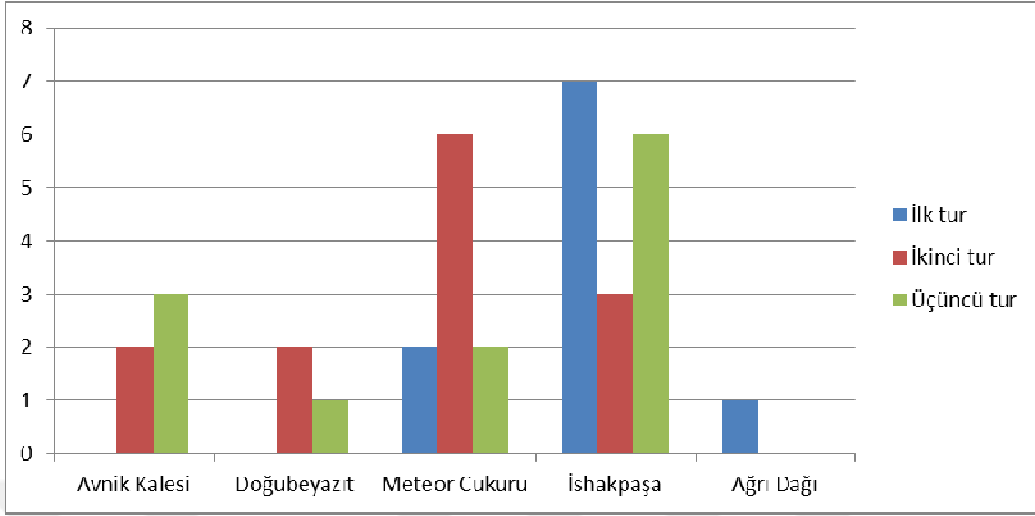
Ağrı ilinde son yapılan 3 turdan ilkinin, ikincisinin ve üçüncüsünün durak noktaları aşağıdaki tabloda listelenmiştir. Bu tabloda gösterildiği gibi Meteor çukuru en çok gezilen yer olmuştur.

Tablo 53: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Ağrı Durak Noktaları

İl	Durak Noktası	İlk tur	İkinci tur	Üçüncü tur	Toplam
Ağrı	Avnik Kalesi	0	2	3	5
	Doğubeyazıt	0	2	1	3
	Meteor Çukuru	2	6	2	10
	İshakpaşa	7	3	6	16
	Ağrı Dağı	1	0	0	1
	Toplam	10	13	12	35

Ağrı iline bağlı bazı turistik durakların oransal olarak hangi turlarda tercih edildikleri aşağıdaki şekilde yansıtılmıştır (Şekil 35). Bu il içerisindeki durakların bazı yerleri ilk turda tercih en çok tercih edilirken bazı yerler en çok ikinci turda tercih edilmiştir. İlk turda en çok İshakpaşa tercih edilirken ikinci turda en çok Meteor Çukuru ve üçüncü turda en çok yine İshakpaşa tercih edilmiştir.

Şekil 45: Son Yapılan 3 Turdan İlkinin, İkincisinin ve Üçüncüsünün Ağrı Durak Noktaları Grafiği

2.10.9 Geldikleri Bölgeye Göre Turistlerin İl Tercihleri

Bu araştırmaya katılan rehberlerin görüşlerine göre bölgeye gelen turistlerin geldikleri coğrafik bölgeler ile tercih ettikleri iller incelenmiştir. ‘Genellikle hangi bölge turistleri aşağıdaki illeri tercih ediyor?’ şeklinde anket soru sorulmuş ve iller ile bölgeler matris şeklinde verilmiştir. Rehberlerin tercihlerin tercihlerine öre veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir(Tablo 54).

Tablo 54: İllere Göre Bölge Turistlerinin Tercihleri

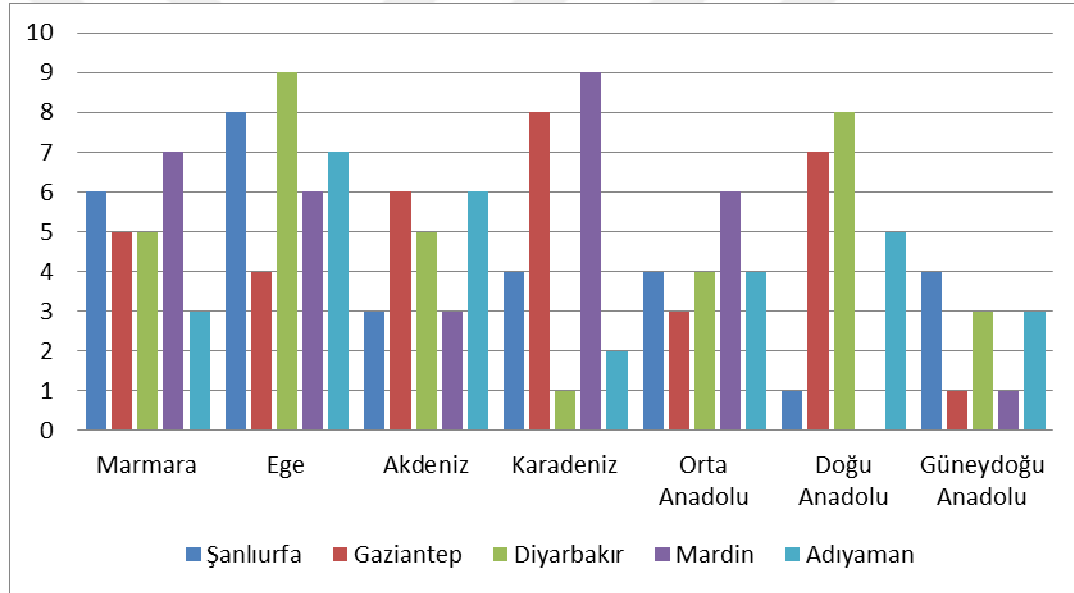
	Şanlıurfa	Gaziantep	Diyarbakır	Mardin	Adıyaman	Toplam
Marmara	6	5	5	7	3	26
Ege	8	4	9	6	7	34
Akdeniz	3	6	5	3	6	23
Karadeniz	4	8	1	9	2	24
Orta Anadolu	4	3	4	6	4	21
Doğu Anadolu	1	7	8	0	5	21
Güneydoğu Anadolu	4	1	3	1	3	12
Toplam	30	34	35	32	30	161

Buradaki değerler turist sayısı değil sadece fikir belirten rehberlerin sayısıdır. Buna göre Marmara bölgesinden gelenler en çok Mardin’i tercih etmektedir. Ege bölgesinden gelenler Diyarbakır’ı ve Akdeniz bölgesinden gelenler Gaziantep ve

Adıyaman'ı tercih etmişlerdir. Karadeniz bölgesi Mardin'i tercih ederken Orta Anadolu'dan gelen turistler Mardin'i tercih etmiştir. Doğu Anadolu'dan gelenler Diyarbakır'ı tercih ederken Güneydoğu Anadolu'dan gelenler Şanlıurfa'yı en çok tercih etmekte. Toplam olarak düşünüldüğünde Ege bölgesinden daha çok tercih yapılırken, en çok tercih edilen il ise Diyarbakır olmuştur (Tablo 54).

Farklı bölgelerden gelenlerin yukarıda listelenen 5 il içerisinde en çok hangilerini tercih ettikleri yukarıdaki tablo gibi aşağıda da Şekil olarak yansıtılmıştır. Buna göre farklı bölgelerden gelenlerin il tercihleri farklı olduğu şekilde görülmektedir.

Şekil 46: İllere Göre Bölge Turistlerinin Tercihleri

2.10.10 Geldikleri Ülkeye Göre Turistlerin İl Tercihleri

Yukarıdaki bölümde katılımcıların bölgelerine göre il tercih etmeleri gibi bu bölümde katılımcıların geldikleri ülkelere göre tercih ettikleri iller incelenmiştir. Bunun için katılımcılara 'Genellikle hangi ülke turistleri aşağıdaki illeri tercih ediyor?' şeklinde soru sorulmuş ve illere karşı ülkeler konulmuştur. Buna göre Almanya'dan gelenlerin toplam tercihleri 17'dir ve en çok olarak Adıyaman tercih edilmektedir. İngiltere'den gelenlerin toplam tercihleri 28 iken en çok tercihleri

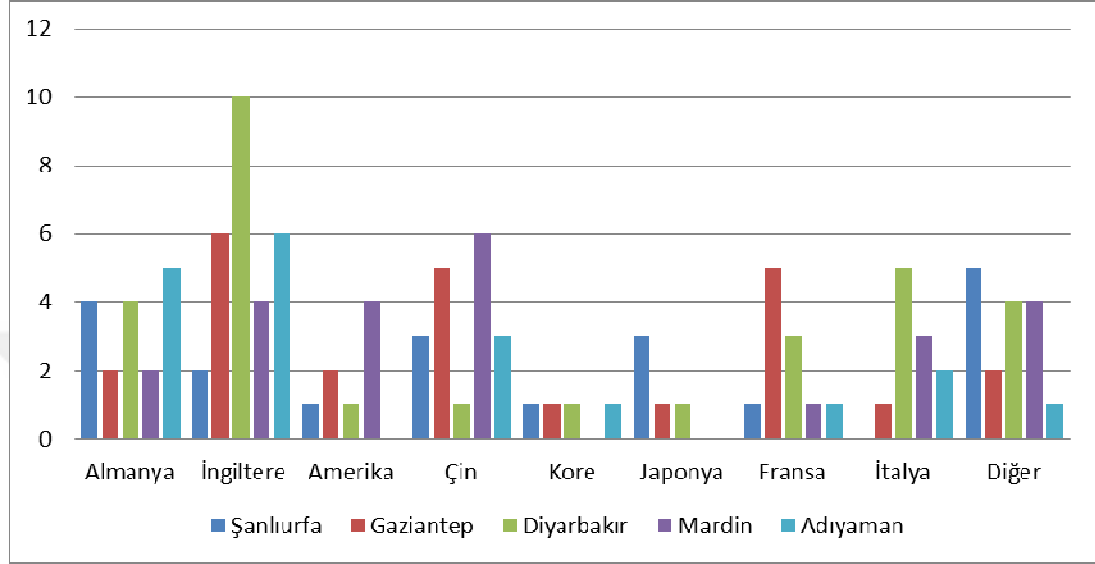
Diyarbakır olmuştur. Amerika'dan gelenlerin toplam tercihi 8 ve en çok tercih edilen Mardin olmuştur. Çin'den gelenlerin toplam tercihi 18 iken bunlarda benzer şekilde Mardin'i en çok tercih etmişlerdir. Kore ve Japonya 3 ve 4 defa toplam tercih edilmiş en çok olarak Şanlıurfa tercih edilmiştir. Fransa ve İtalya'dan gelenler toplam 11'er defa tercih etmiş ve Fransa'dan gelenler en çok Gaziantep İtalya'dan gelenler Diyarbakır'ı en çok tercih etmiştir. İl bazında hesap edildiğinde ise Diyarbakır en çok tercih edilen il olmuştur. Ayrıca diğer ülkelerden gelenlerin gezdikleri illerde Şanlıurfa, Diyarbakır ve Mardin en başta gelmektedir.

Tablo 55: Geldikleri Ülkeye Göre Turistlerin İl Tercihleri

	Şanlıurfa	Gaziantep	Diyarbakır	Mardin	Adıyaman	Toplam
Almanya	4	2	4	2	5	17
İngiltere	2	6	10	4	6	28
Amerika	1	2	1	4	0	8
Çin	3	5	1	6	3	18
Kore	1	1	1	0	1	4
Japonya	3	1	1	0	0	5
Fransa	1	5	3	1	1	11
İtalya	0	1	5	3	2	11
Diğer	5	2	4	4	1	16
Toplam	20	25	30	24	19	118

Farklı ülkelerden gelenlerin il tercihleri yukarıdaki tabloda yansıtılmıştı. Aşağıdaki Şekilde ise bu tablonun oransal olarak karşılaştırılması sağlanmıştır. Bu grafiğe göre ülkelerin il tercihleri bir yere yığılmamıştır.

Şekil 47: Geldikleri Ülkeye Göre Turistlerin İl Tercihleri

2.10.11 En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon

Katılımcılara anket içerisinde Şanlıurfa, Mardin, Adıyaman, Diyarbakır ve Gaziantep illerindeki en çok ziyaret edilen 5 destinasyon sorulmuştur. Mardin için topla tercih sayısı 341 olmuş ve bu tercihler arasında en çok Beyazsu ve Mor Gabriel Manastırı destinasyonları gelmektedir. Şanlıurfa için toplamda 427 defa tercih edilmiş ve burası için Harran başta olmak üzere Balıklıgöl ve Göbeklitepe en çok tercih edilen destinasyonlar olmuştur. Diyarbakır toplamda 433 defa tercih edilmiş ve bu ilde en çok tercih edilen yerler İç Kale ve Meryem Ana Kilisesi olmuştur.

Adıyaman ilinin tercih edilen mekânları az olmasına rağmen toplamda en çok tercih edilen yerlerden bir tanesi olmuştur. Toplamda 448 defa tercih edilmiş ve Arsemia Antik Kenti, Cendere Köprüsü ve Nemrut destinasyonları yüksek sayıda tercih edilmiştir. Toplamda Gaziantep ili 465 defa tercih edilmiştir. Burada Zeugma ve Kasteller en çok tercih edilen destinasyon olmuştur.

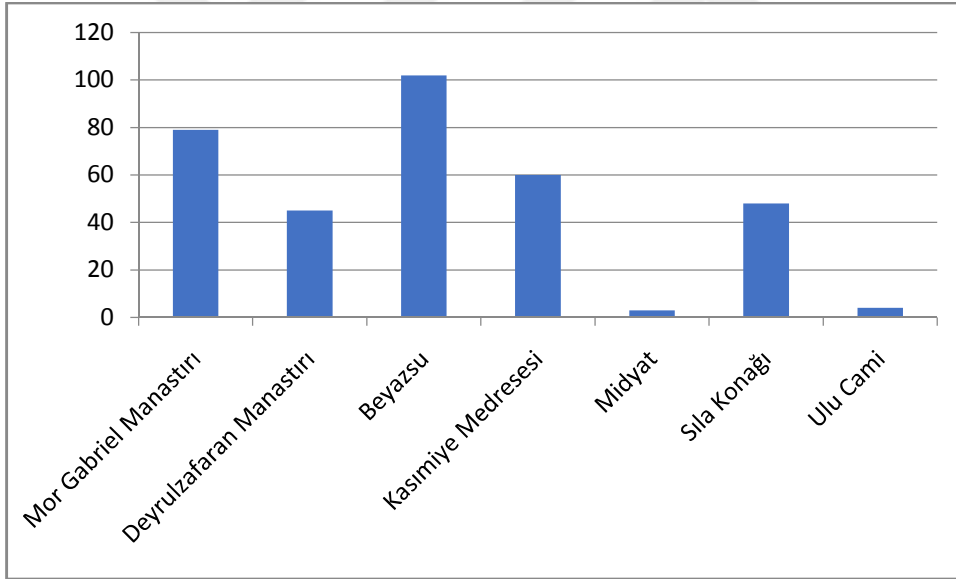
Tablo 56: En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon

İl	Destinasyon	Sayı
Mardin	Mor Gabriel Manastırı	79
	Deyrulzafaran Manastırı	45
	Beyazsu	102
	Kasımiye Medresesi	60
	Midyat	3
	Sıla Konağı	48
	Ulu Cami	4
	Toplam	341
Şanlıurfa	Harran	121
	Balıklığöl	89
	Göbeklitepe	79
	Halfeti	43
	Gümrükhanı	23
	Arkeoloji Müzesi	48
	Soğmatar	20
	Eyüp Peygamber	3
	Şuayip Antik Kenti	1
	Toplam	427
Diyarbakır	Surlar	41
	Ulu Cami	12
	Hasanpaşa Hanı	3
	İç Kale	50
	Meryem Ana Klisesi	99
	Sultan Süleyman Cami	30
	Gazi Köşkü	47
	Zerzevan Kalesi	35
	Körtik Tepe	23
	On Gözlü Köprü	11
	Cahit Sıtkı Tarancı Evi	5
	Mardin Kapı	26
	Kent Müzesi	44
	Dört Ayaklı Minare	13
	Kırklardağı	2
	Konaklar	1
	Hevsel Bahçeleri	14
Toplam	433	
Adıyaman	Arsemia Antik Kenti	111
	Cendere Köprüsü	115
	Nemrut	114
	Perre Antik Kenti	68
	Su Gözü	40

	Toplam	448
	Zeugma	99
	Belkis	87
	Kasteller	105
Gaziantep	Düllük	57
	Rum Kale	71
	Hamam	46
	Toplam	465

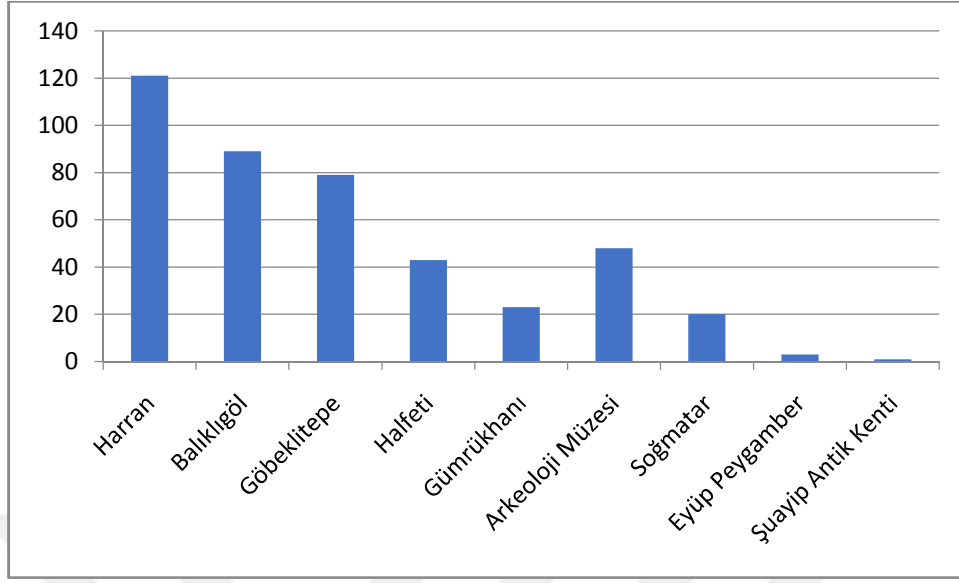
Aşağıdaki Şekilde yansıtıldığı gibi Mardin ilinde ziyaret edilen 5 destinasyon arasında en çok Beyazsu gelmektedir. Daha sonra Mor Gabriel Manastırı ve Kasımiye medresesi en çok ziyaret edilmektedir. Sıla konağı benzer şekilde ziyaret edilmiştir.

Şekil 48: Mardin’de En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon

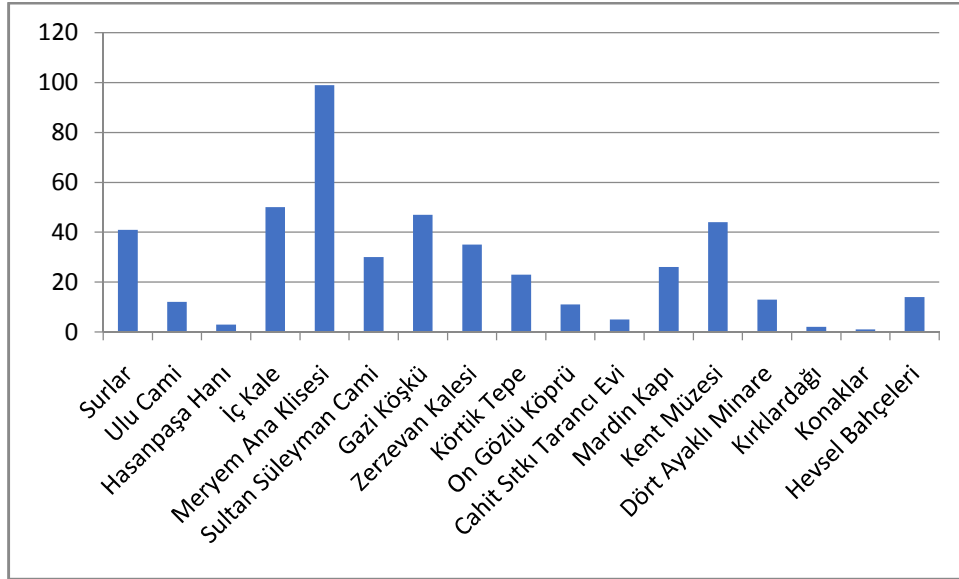
Şanlıurfa ilinde en çok ziyaret edilen destinasyonlar Şekil olarak incelemediğinde Harran ilçesi en yüksek değeri göstermiştir. Balıklıgöl platosu daha sonra gelmiştir. Son zamanlarda popüler olmaya başlayan Göbeklitepe daha sonra gelmiştir. Arkeoloji müzesi ve diğerleri daha sonra gelmektedir.

Şekil 49: Şanlıurfa'da En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon

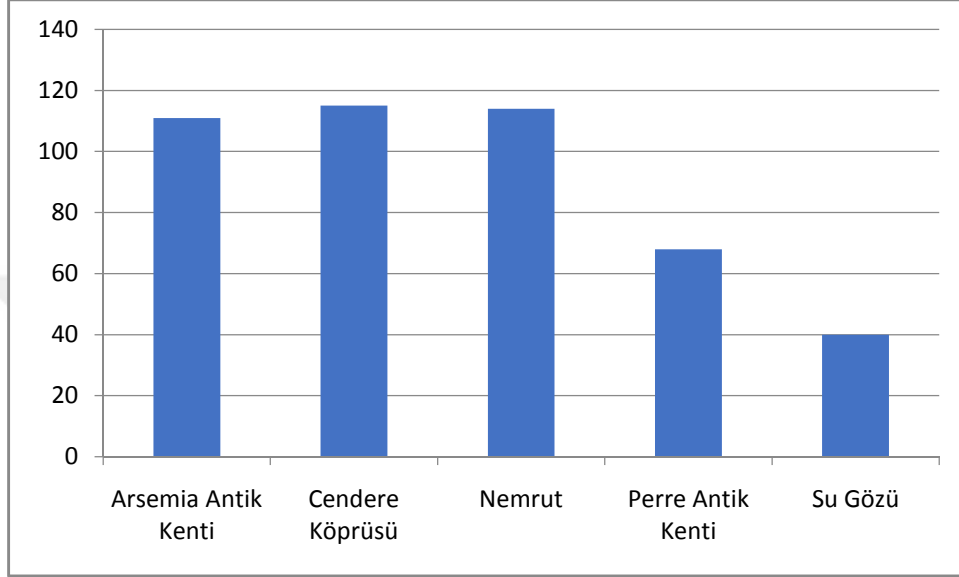
Diyarbakır'da en çok ziyaret edilen 5 destinasyon incelendiğinde Meryem ana Klisesi en yük oranda olmuştur. İç kale ve Gazi Köşkü diğer en çok gezilen iki yer olmuştur. Kent müzesi ve Surlar daha sonra gelmektedir. Diğer yerler aşağıdaki Şekilde yansıtılmıştır.

Şekil 50: Diyarbakır'da En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon

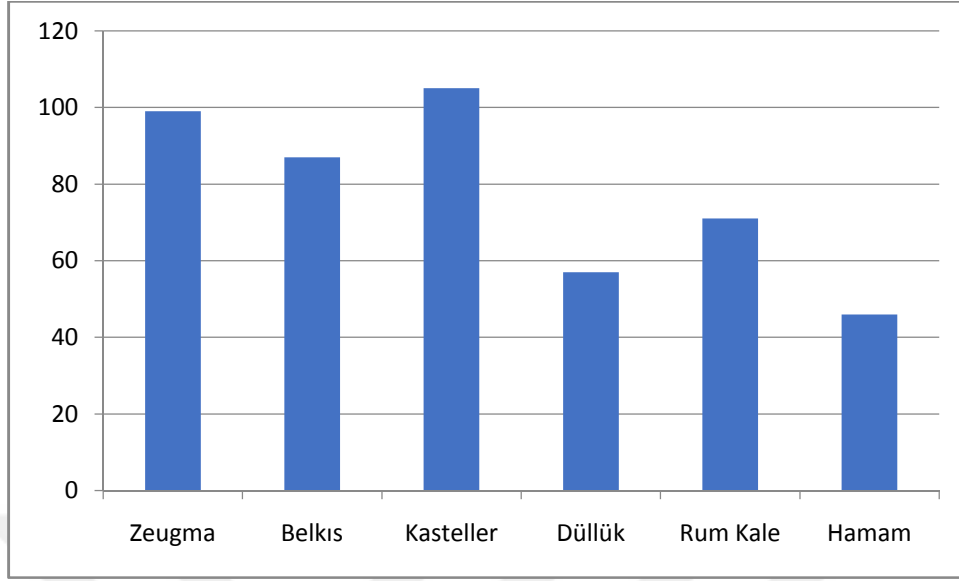
Adıyaman ilinde en çok ziyaret edilen 5 destinasyona bakıldığı zaman tüm yerler benzer oranlarda ziyaret edilmiştir. Arsemia Antik Kenti, Cendere Köprüsü ve Nemrut bunlar arasında en çok yüksek orandadır.

Şekil 51: Adıyaman'da En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon

Gaziantep'te en çok ziyaret edilen 5 destinasyon incelendiğinde ise benzer şekilde destinasyonlar yakın oranlarda tercih edilmiştir. Fakat Kasteller en yüksek oranda olduğu aşağıdaki Şekilde yansıtılmıştır. Zeugma ve Belkıs daha sonra gelen yerlerdir.

Şekil 52: Gaziantep'te En Çok Ziyaret Edilen 5 Destinasyon

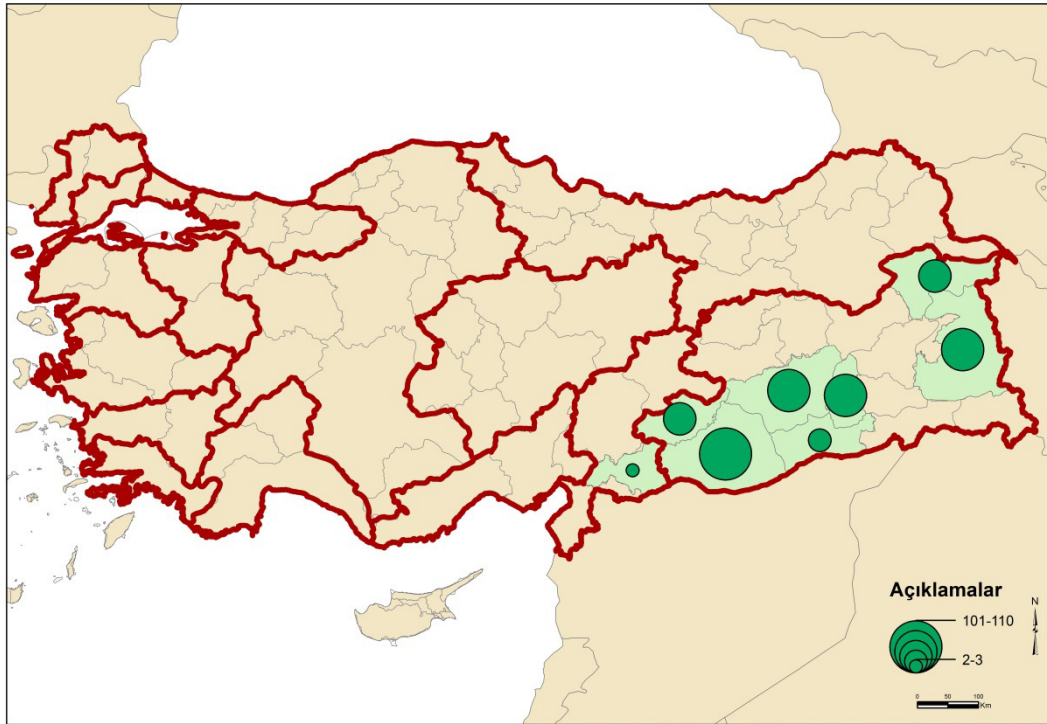
2.10.12 En Uygun Destinasyonlar

Yukarıdaki bölümlerden tercih edilen destinasyonlar sıralanmıştı. Bu bölümde ise rehberle 'ŞURO Rehberler Odasının etki alanına giren en uygun destinasyonlar hangileri olmalı?' sorusu sorulmuş ve bunlara göre cevaplar aşağıdaki tabloda listelenmiştir. Buna göre Şanlıurfa 110 defa tercih edilmiş ve daha sonra gelen Batman ve Van eşit şekilde 101 defa tercih edilmiştir. Gaziantep en az tercih edilen il olmuştur (2 defa).

Tablo 57: ŞURO Rehberler Odasının Etki Alanına Giren En Uygun Destinasyonlar

İl	Sayı	%
Mardin	13	2
Şanlıurfa	110	16
Diyarbakır	97	14
Adıyaman	86	13
Batman	101	15
Bitlis	91	13
Van	101	15
Gaziantep	2	0
Ağrı	85	12
Toplam	686	100

Şekil 53: ŞURO Rehberler Odasının Etki Alanına Giren En Uygun Destinasyonlar

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm iller, bölgeler ve ülkeler için bacasız sanayi olarak kabul edilmektedir. Turist rehberleri turizmin en önemli unsurlarından biridir. Turist rehberinin mesleğini kabullenmesi, sevmesi, yaratıcı, aktif, araştırmacı, çalışkan, düzenli ve disiplinli olması, yeterli mesleki ve genel kültür birikimine sahip olması, en az iyi bir yabancı dil bilgisinin yanı sıra kendi ana dilini iyi kullanması, etkili ve güzel hitabet yeteneği olması, sorumluluğunu üstlendiği kişi veya grubu sıkmadan eşlik etmesi mesleği için en önemli gereksinimdir. Bu rehberler kültür elçiliği görevi de yapmaktadır. Turist rehberliği, bir bölgenin temsili, turistik deneyimin kalitesi, kalış süresinin uzunluğu ve dolayısıyla ziyaret edilen bölgedeki yerel halkın ekonomik çıkarları gibi konularında stratejik bir etkidir. Özellikle kültürel mirasa dayalı sürdürülen turizmde yeterli düzeyde bilgi birikimi ve yüksek kalitede tur rehberliği hizmetinin sağlanması gerekmektedir. Turizm sektörünün başarısı ile turist rehberlerinin profili, yetenekleri ve tercihleri arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır.

Ülkemizin güney doğusunda bulunan, adını coğrafi konumundan alan, ova ve platolarla kaplı Güneydoğu Anadolu Bölgesi tarihin beşiği durumundadır. Bu bölge turizm açısından kendine özgü değerleri ve zengin bir kültür ve tarihe sahip olup, geçmişten günümüze birçok uygarlığı barındırmış, son yıllarda tarihi-turistik-mistik dokusu, doğal yapısı ve farklı seçenekleriyle ülke turizminde bir alternatif olmaya başlamıştır. Yüksek turizm potansiyeli ve kültürel zenginliği ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi ekonomik tatil tercih eden ve yeni yerler görmek isteyen turistler tarafından tercih edilmektedir. Bu araştırmada bu bölgede çalışan turist rehberlerin özellikleri incelendiğinde kayda değer sonuçlar bulunmuştur.

ŞURO kapsamında turist rehberliği yapıp bu araştırmaya katılan katılımcıların %79,8'u erkek ve ancak %20,2'si kadındır. Bu bulgu kadınların rehberlik mesleğindeki temsiliyetinin çok düşük olduğunu göstermektedir. Kadın sayısının düşük olmasının birçok nedeni olabilir. Öncelikli olarak ŞURO bölgesinde turizme bakış açısı ve kadının çalışan alanları ile ilgili sınırlamalar bu sayının düşük olmasına sebep olmaktadır. Rehberlerin çalışma şekillerinde ayrıca kadınlar ve özellikle anneler için engel oluşturabilmektedir. Katılımcıların farklı eğitim seviyelerinde olduğu

anlaşılmıştır. Bu araştırmadaki erkek katılımcıların yaş ortalamaları 40,6 ve kadın katılımcıların yaş ortalamaları ise 37,3 çıkmıştır. Bu bağlamda genç istihdamdaki açığın doldurulması için gençlerin bu alanda yetiştirilmesi faydalı olacaktır. Bu bölgedeki turist rehberlerin çoğunluğu Şanlıurfa'da ikamet etmektedir. Diğer illerdeki tarihi yerlerin tanıtılması için oralarda da bu mesleğin teşvik edilmesi sağlanabilir.

Katılımcıların yarısına yakınının (61) Bakanlık kursları ile geri kalan yarısının ise (67) üniversiteler aracılığıyla turizm ve rehberlik eğitimlerini aldıkları anlaşılmaktadır. Bakanlık eğitimlerine katılan 61 rehber arasından 31 tanesi Şanlıurfa ilinde 2008 yılında yapılan eğitimlere katılmıştır. Bu sonuç yakın yerde yapılan eğitimlere katılımın yüksek olmasına sebep olduğunu göstermektedir.

Rehberlerin rehber odasına üyelik yılı 2013'te yoğunluk göstermiştir (toplam 101). Toplam 129 katılımcının sadece 9 tanesi ŞURO'ya kayıt yapmadan önce başka rehber odasına kayıt yapmıştır. Rehberlerin %80,5'i ülkesel ve %19,5'i ise bölgesel kokart türüne sahiptir. Rehberlerin 128 tanesi eylemli ve sadece 1 tanesi eylemsizdir. Eylemli olan rehberlerin sadece 7 tanesinde sosyal güvenceye sahip değillerdir. Katılımcıların çoğunluğu (%95) serbest olarak çalışmaktadır. Bu bağlamda uygulanacak farklı devlet güvenceleriyle ve desteklemeleriyle rehberlerin kadrolu olarak acentelerde çalışmaları sağlanabilir. Rehberlerin asıl meslekleri incelendiğinde 27 kişi ile kamuda, 15 kişi akademisyen olarak çalışmaktadır. Ayrıca rehberlik ek meslek olarak yapılmaktadır. Bunun asıl mesleğe dönüşmesi bu meslek için önemlidir. Kamu personelleri diğer meslekleri ek iş olarak yapmaları sınırlı olmaktadır rehberlik için bu kısıtlama bulunmamaktaydı. Bu araştırma yazım aşamasındayken çıkarılan yeni kanun ile kamu personelinin rehber olma şartları yeniden düzenlenmiştir. Diğer meslekler farklı dağılım göstermektedir.

Turizm rehberliğinde yabancı dil temel gerekliliktir. Bu bazı durumlarda birden fazla olması gerekebilmektedir. Katılımcılardan sadece bir dil bilen rehberlerin sayısı 111 kişidir (%86). İki dil bilen rehber sayısı 12 (%9,3), üç dil bilenlerin sayısı 3 (%2,3) ve dört dil bilenlerin sayısı ise birdir (%0,8). Katılımcıların çoğunluğu sadece İngilizce dilini bildikleri anlaşılmaktadır. Bölgeyi farklı ülkelerden ziyaretler olmaktadır. Bu bağlamda diğer dillerin de bilinmesi önem kazanmaktadır.

Bunun için liselerde ve ön lisans programlarında buna yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Turist rehberlerinin bazı konularda uzmanlaştığı bilinmektedir. Bulgulara göre katılımcılar genelde kültür ve tarih alanında kendilerini uzman olarak görürken ekoturizm ve gastronomi gibi alanlarda uzmanlık sınırlı olmuştur. Bu bölgede gastronomi alanı önem kazanmaktadır. Bu bağlamda rehberlerin buna göre ayrıca yetiştirilmesi gerekmektedir.

Araştırmanın bu kısmında rehberlerin belli güzergâhları ne derece tercih ettikleri bu tercihlerin özellikleri incelenmiştir. Şanlıurfa ilinin tercih etme derecesi incelendiğinde 77 kişi (%59,7) 'En fazla tercih ederim', 31 kişi (%24) Büyük ölçüde tercih ederim' ve daha sonra 10 kişi (%7,8) 'Orta derecede tercih ederim' seçenekleri ile en yüksek tercih etmişlerdir. Bu sonuç bu ilerden katılımın fazla olmasından kaynaklanabilir. Elde edilen verilere göre bu araştırmaya katılan rehberler son 5 yıl içerisinde 234215 turist gezdirmiştir. Toplam olarak hesap edildiğinde 2018 yılı içerisinde 17229 turist gezdirilmiş ve bu rakamda rehber başına 134 turiste denk gelmektedir. Rehberlerin tercih edilen ilk varış noktası ile tercih edilen son varış noktası için Şanlıurfa (%54,3) ile en yüksek oranda tercih edilmiştir. Yapılacak olan nitel çalışmalar ile bu tercihlerin sebepleri detaylı bir şekilde incelenebilir.

Bu araştırmaya katılan rehberlerin görüşlerine göre bölgeye gelen turistlerin geldikleri coğrafik bölgeler ile tercih ettikleri iller incelendiğinde Marmara bölgesinden gelenler en çok Mardin'i tercih etmektedir. Mardin ilinin dini anlamda bazı yapıları bulunması bu ülkeden gelenler tarafından tercih edilmesine sebep olabilmektedir. Şehir çok büyümediğinden dolayı burada bulunan çoğu yapı orijinalliğini korumaktadır. Ege bölgesinden gelenler Diyarbakır'ı ve Akdeniz bölgesinden gelenler Gaziantep ve Adıyaman'ı tercih etmişlerdir. Karadeniz bölgesi Mardin'i tercih ederken Orta Anadolu'dan gelen turistler Mardin'i tercih etmiştir. Doğu Anadolu'dan gelenler Diyarbakır'ı tercih ederken Güneydoğu Anadolu'dan gelenler Şanlıurfa'yı en çok tercih etmekte. Toplam olarak düşünüldüğünde Ege bölgesinden daha çok tercih yapılırken, en çok tercih edilen il ise Diyarbakır olmuştur. Geldikleri ülkelere göre tercih ettikleri iller incelendiğinde ise Almanya'dan gelenlerin Adıyaman'ı, İngiltere'den gelenlerin Diyarbakır'ı,

Amerika'dan ve Çin'den gelenlerin Mardin'i, Kore ve Japonya'dan gelenlerin Şanlıurfa'yı tercih ettikleri görülmüştür. Bunun gerekçelerinin detaylı olarak başka bir çalışmada incelenmesi gerekmektedir.

Bu araştırmada anket metodu ile bölgede çalışan turist rehberlerinin bazı özellikleri ve düşünceleri anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu çalışmanın devamı olarak yapılacak olan akademik çalışmalarda bu araştırma kapsamında incelenen her bir konunun detaylı olarak incelenmesi alana faydalı olacaktır. Rehberle yapılan bu çalışma ile turizmin geliştirilmesine öncü olması sağlanacaktır.

Bu araştırma ile birlikte Türkiye'de Cumhuriyetin 100. yılı dolayısıyla oluşturulan 2023 vizyon hedeflerinin burada konu edilmesi önemlidir. Bu vizyon belgesinde Kültür Turizm Bakanlığı'nın yeni sorumlulukları ve ülke geneli hedeflenen planlar listelenmiştir. Bu vizyon belgesinde olup bu çalışma ile bağlantılı olan hedeflerden bazıları şu şekildedir: Pazarlama, markalaşma ve eğitimidir.

2023 Eylem Planında pazarlama başlığında şu hedefler konulmuştur: Türkiye turizminin uluslararası turizm pazarından daha fazla pay alabilmesi için her yıl turizmden elde edilen gelirin yüzde 1'inin tanıtıma ayrılması hedeflenmektedir. Ayrıca, e-tanıtım, e-pazarlama ve e-ticaret gibi yeni gelişmekte olan ve turizmi etkileyen teknolojilere kamu ve özel sektörde yeterli yatırım yapılacaktır.

Oluşturulan Eylem Planının markalaşma başlığında ise şu hedefler yer almaktadır: Türkiye İmajı Oluşturulması; uluslararası ve ulusal pazarlarda net bir imajın oluşturulması. Bölgesel ve Yerel olarak Turizm İmajı Oluşturulması; pazarlamada bütünsel hareket edilmesi ve bölgesel değerlerin ön plana çıkarılması ile varış noktalarının markalaştırılması sağlanacaktır. 2023 Eylem Planında kısıtlı olsa eğitim konusuna değinilmiştir. Bu eylem planına göre, turizm eğitimi ile işgücü kalitesi ve sektörde sertifikasyon sisteminin uygulanması hedeflenmektedir.

Bu eylem planında ayrıca Türkiye farklı gelişim bölgelerine ayrılmış ve buralarda yapılması planlanan turizm yatırımları listelenmiştir. Bu araştırmanın kapsamında olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi için GAP Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi oluşturulmuştur. Bu gelişim bölgesinde Kültür ve inanç turizminin gelişimi hedeflenmiş ve şu iller bu hedefe alınmıştır: Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak illeri (kulturturizm.gov.tr, 2007).

Sonuç olarak, bu çalışma sonunda elde edilen bulgular ile ŞURO kapsamında bulunan rehberlerin genel özellikleri, çalışma koşulları, çalışma alanları ve yaptıkları işler ile ilgili olarak yaşadıkları sorunlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu çalışma sonuçlarının en başta rehberlerin iş koşullarının anlaşılması ve yaşadıkları sorunların ortaya çıkması ile bu sorunların çözülmesi için yol gösterilmiş olunmuştur. Bu bulgular ışığında diğer turizm bölgelerinde bulunan rehberlerin de benzer iş koşulları ve sorunları da irdelenmiş bulunmaktadır. Bu çalışma, bu bağlamda Türkiye turizminin gelişmesi anlamında yol gösterici olacaktır.

Bu çalışma, belirtilen amaç doğrultusunda ve oluşturulan kapsam çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Diğer sosyal bilimler çalışmaları gibi bu çalışmada insanlar ile çalışıldığından planlanan araştırma yapısı istenen şekilde gitmemiş olabilmektedir. Bu çalışmada temel veri kaynağı katılımcıların kendi iradeleri ile doldurdukları anketler olduğundan bu anketlerin doğruluğunun kesin olmaması en büyük kısıtlıktır. Bu çalışma nicel olarak hazırlanıp anket alışmasına dayandığından katılımcıların bir soru için verdikleri cevapların gerekçeleri irdelenme imkânına sahip olmamıştır.

KAYNAKÇA

Ağrı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2 Mart 2019). *Ağrı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*. <http://www.agrikulturturizm.gov.tr/TR-95473/gezilecek-yerler.html> adresinden edinilmiştir.

Ahipaşaoğlu, H.S. (2006). *Turizmde rehberlik*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Ap, J., ve Wong, K. K. (2001). Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems. *Tourism Management*, 22, 551-563.

Arslantürk, Y. (2010). *Yükseköğretim Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Öğretim Kurumlarında Uygulanan Eğitime Yönelik Öğrenci Algulamaları*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Avcı, F. (2012). *Kütahya İlinin Turizm Coğrafyası*. Erzurum: Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Ens.

Batman, O., Yıldırğan, R., ve Demirtaş, N. (2000). *Turizm Rehberliği*. Sakarya: Değişim Yayınları.

Batman, O., Yıldırğan, R., ve Demirtaş, N. (2001). *Turizm Rehberliği*. Adapazarı: Değişim Yayınları.

Bingöl İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (4 Mart 2019). *Bingöl İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*. Bingöl İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <http://www.bingolkulturturizm.gov.tr/TR-56982/genel-bilgiler.html> adresinden edinilmiştir.

Bitlis İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (4 Mart 2019). *Bitlis İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*. Bitlis İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <http://www.bitliskulturturizm.gov.tr/TR-56221/gezilecek-yerler.html> adresinden edinilmiştir.

Cohen, E. (1985). The Tourist Guide: The Origins, Structure And Dynamics of a Role. *Annals Of Tourism Research*, 12(1), 378-398. Çetin, G., ve Kızılırmak, İ. (2012). Türk turizmde kokartlı turist rehberlerin mevcut durumunun analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 307-318 .

Çimrin, H. (1995). *Turizm ve Turist Rehberliğinin ABC'si*. Antalya: Akdeniz Kitabevi.

Dahles, H. (2002). The Politics of Tour Guiding; Image Management in Indonesia. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 783-800.

Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). Değirmencioğlu, A.Ö. (2001). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, c. 12, s. (Güz), 189-196.

Deniz, T., ve Kalem, M. Y. (2018). Turizm Coğrafyası: Çalışmalar, Sorunlar ve Yaklaşımlar. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 41-54.

Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (4 Mart 2019). *Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*. Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.

Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: Kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15, 51-59.

Erkol, G., ve Zengin, B. (2005). Bölge turizmini planlama ve sürdürülebilir gelişim: Şanlıurfa örneği. *The Journal of Academic Social Science*.

Güzel, F. (2007). *Türkiye İmajının Geliştirilmesinde Profesyonel Turist*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bil. Ens.

İstanbulu, D. F., ve Çakmak, T. F. (2015). Gözetim Toplum Yönetiminin Turizm Açısından Değerlendirilmesi. *I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi 28-30 Mayıs 2015 Cilt 2*, (s. 178- 188). Konya.

Kürkçü, M. (2017). Turist Rehberliği Eğitimi Sorunları, Sektöre Etkileri Ve Çözüm Önerileri. 3. *Turizm Şurası*, 264-274.

Milli Eğitim Bakanlığı, Megep Konaklama ve seyahat hizmetleri. (2006). *Turizm coğrafyası*. Ankara, 2006.

Milli Eğitim Bakanlığı Megep Konaklama ve Seyahat Hizmetleri. (2013). *Turizm Coğrafyası 2*. Ankara.

Mor, C. (2006). *Edirne İlinin Turizm Coğrafyası*. İstanbul: Marmara Üniv. Sosyal Bil. Ens.

Nebioğlu, K. G. (2009). *Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Düzenlenen Turist Rehberliği Eğitimlerinin Uzaktan Eğitim Modeli İle Verilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Öngören, H. (2016). *Fatih İlçesinin Turizm Coğrafyası*. Erzurum: Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Ens.

Özberk, F. (2017). *Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberler Odasına Bağlı Rehberlerin Genel Özelliklerinin Turizm Coğrafyası Açısından Değerlendirilmesi*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bil. Ens. Seminer.

Pelit, E., ve Katırcıoğlu, E. (2018). Turist Rehberliği Mesleğinde Taraflar Açısından Yaşanan Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Turist Rehberliği Dergisi*, 1(2), 74-94.

Prakash, M., ve Chowdhary, N. (2010). What we are training tour guides for? *Tourism*, 14(2), 53-65 .

Prakash, M., ve Chowdhary, N. (2011). Tour guiding: Interpreting the challenges. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal Of Tourism*, 6 (2), 65-81.

Soykan, F. (2002). Profesyonel Turist Rehberliği Kurslarındaki Derslerin Yeniden Değerlendirilmesi ve Türkiye'nin Turizm Coğrafyası Dersine Eleştirisel Yaklaşımı . *Turizm Eğitimi Konferansı– Workshop (11-13 Aralık 2002) Bildiriler Kitabı*. Ankara: Turizm Bakanlığı.

şahinalp, M. S. (2006). şanlıurfa şehri'nin Kuruluşuna Etki Eden Etmenler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 4 (1), 105-127.

şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası. (4 Mart 2019). şURO Kayıtları. şanlıurfa, Türkiye.

şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi. (28 şubat 2018). <http://www.investsanliurfa.com> adresinden edinilmiştir.

şURO. (3 Mart 2019). *şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası*. şURO. Hakkımızda: <http://www.urfarehberlerodasi.com/Hakkimizda.html> adresinden edinilmiştir.

şURO. (4 Mart 2019). *şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası*. Batman: <http://www.urfarehberlerodasi.com/Detay/221/233/batman/> adresinden edinilmiştir.

TBMM, (8 şubat 2019). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14521/profesyonel-turist-rehberligi-yonetmeligi-rg-tarihi-251-.html> adresinden edinilmiştir.

Temizkan, P., Temizkan, R., ve Tokay, S. (2013). Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve Turist Rehberi Eğitiminde Yeni Bir Paradoks. *14. Ulusal Turizm Kongresi*. Kayseri.

Tosun, C., ve Temizkan, R. (2004). Türkiye'nin Dış Tanıtım ve Ülke İmajında Turist Rehberlerinin Rolü. *I. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*, (s. 345-365). Balıkesir .

TUREB. (3 Mart 2019a). *Turist Rehberleri Birliği*. Hakkımızda: <http://tureb.org.tr/tr/Page/Detail/50> adresinden edinilmiştir.

TUREB. (3 Mart 2019b). *Türkiye Rehberler Birliği (İstatistik)*. Rehber İstatistikleri: <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> adresinden edinilmiştir.

Turist Rehberleri Birliği. (22 şubat 2019). *Rehber Nasıl Olunur?* Turist Rehberleri Birliği: <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/75> adresinden edinilmiştir.

Uçkun, E. (2015). *Niksar İlçesinin Turizm Potansiyeli*. Erzurum: Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Ens.

Ural, A., ve Pelit, E. (2002). Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Örgütleniş Biçimleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.

Usta, N. (2015). *Kızılcahamam İlçesinin Turizm Coğrafyası*. Erzurum: Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Ens.

Williams, S. (2009). *Tourism Geography, 2nd Ed*. New York: Routledge.

World Tourism Organization. (1994). *Tourism to the Year 2000: Recommendations on Tourist Statistics, Madrid*. New York: World Tourism/United Nations.

Yarcan, Ş. (2007). Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, c. 18, s. 1, 33-44*.

Yenen, Ş. (2002). Yenen, Ş. (2002). Turist Rehberliği Eğitiminde Niteliksel ve Niceliksel Planlamada Turizm Bakanlığı Yükseköğretim Kurumu ve Meslek Kuruluşları Arasındaki İşbirliğinin Önemi. *Workshop, (s. 257-274)*.

Yenipınar, U., Bak, E., ve Çapar, G. (2014). Turist Rehberliği Meslek Kanununun, Meslek Örgütleri ve Öğretim Elemanlarının Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (2), 86-114*.

Yerleşmiş, N. (2015). *Gaziantep Turizm Coğrafyası*. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniv. Sosyal Bil. Ens.

Zengin, B., ve Eker, N. (2017). Turist Rehberliği Meslek Kanununun Profesyonel Turist Rehberlerince Değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 142-156*.

Zoğal, V. (2016). *Urla'da (İzmir) İkinci Konutların Turizm Coğrafyası Yaklaşımıyla Değerlendirilmesi*. İzmir: Ege Üniv. Sosyal Bil. Ens.

Ek-1. Anket Soruları

Turist Rehberliği Anketi

Lütfen tüm sorulara cevap vermeye çalışınız. Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz *

Kadın Erkek

2. Yaşınız *

3. Doğum yeriniz *

4. İkamet yeriniz *

5. Eğitim durumunuz *

Lise 2 Yıllık Meslek Yüksek Okulu 4 yıllık yüksekokul veya fakülte Yüksek lisans Doktora

6. Turizm ve rehberlik eğitiminiz

Üniversite Bakanlık kursları

7. Turizm ve rehberlik eğitimini bakanlık kursları ile aldıysanız YERİNİ ve TARİHİNİ yazınız

8. Rehberlik odasına üyelik yılınız

9. Rehberler odasına

Aktif üyesiniz Pasif üyesiniz

10. Daha önce başka bir odaya bağlı mıydınız?

Evet Hayır

11. Eğer daha önce başka bir odaya bağlı çalıştıysanız odanın ADINI ve ŞURO'ya GEÇİŞ YILINIZI yazınız

12. Kokart türünüz

Bölgesel Ülkesel

13. Görevde aktifliğiniz

Eylemli Eylemsiz

14. Sosyal güvenceniz

Var Yok

15. Kokarttı aldığınız yıl *

16. Çalışma şekliniz

Acente-Kadrolu

Acente- sözleşmeli

Serbest

17. Çalışma şekliniz acente ise acentenin bulunduğu il

18. Çalıştığınız acente

Ulusal Bölgesel Uluslararası

19. Son 3 ulusal turunuzu yazınız

20. Son 3 bölgesel turunuzu yazınız

21. Son 3 uluslararası turunuzu yazınız

22. Asıl mesleğiniz

23. Bildiğiniz ve konuştuğunuz yabancı dil sayısı

24. Rehberlikten aylık ortalama kazancınız (TL/ay)

25. Yabancı dili nerede öğrendiniz (Ana diliniz değilse)

Orta öğretimde Ön lisansta Lisansta Yurt içi kursta Yurt dışı kursta Yurt dışında yaşarken

26. Bildiğiniz yabancı dilin seviyesi

	Temel	Orta düzeyde	İyi seviyede	Çok iyi	Mükemmel
İngilizce					
Almanca					
Fransızca					
İspanyolca					
Arapça					
İtalyanca					
Çince					
Japonca					
Diğer					

27. Turist rehberliği işini

Asıl meslek olarak yapıyorsunuz

Ek iş olarak yapıyorsunuz

Hobi olarak yapıyorsunuz

Diğer:

28. Rehberliği tercih nedeniniz (Birden fazla olabilir)

29. Rehberlikte uzmanlık alanınız

	Kesinlikle katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Orta derecede katılıyorum,	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Kültür					
Tarih					
Gastronomi					
Ekoturizm					

30. şURO'nun son 6ayıçinde yapmış olduğu eğitim- toplantı-gezi ve kurslara katılım sayınız

31. Katıldığımız birinci yıl içi eğitim- toplantı-gezi veya kursun adını ve tarihini yazınız

32. Katıldığımız ikinci yıl içi eğitim- toplantı-gezi veya kursun adını ve tarihini yazınız

33. Katıldığımız üçüncü yıl içi eğitim- toplantı-gezi veya kursun adını ve tarihini yazınız

34. Hizmet içi eğitim-toplantı-kursların yeterliliği

Yetersiz: Kısmen yeterli: Orta derecede yeterli: Oldukça yeterli: Mükemmel

35. Rehberlik yaparken yaşanan sorunlar

	Kesinlikle katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Sorun yok					
Müşteri ile					
Konaklama tesisleri ile					
Satıcılarla					
Seyahat Acentesi ile					
Diğer					

36. Seyahat acenteleri ile yaşanan sorunlar

	Kesinlikle katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Çok az sorun var					
Sosyal haklar					
Mali sorunlar					
Çalışma koşulları					
Diğer					

37. Size göre iletişim becerileriniz

	Zayıf	Orta	İyi	Çok iyi	Mükemmel
Rehber- müşteri					

İletişiminiz					
Mesleğinizi yaparken iletişim teknolojilerinden yararlanma					

38. Turist rehberliği mesleğinin özendirici yönleri

	Kesinlikle katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Çok yer görme olanağı					
Yeni insanlarla tanışma					
Mizacıma uygun					
Diğer					

39. Turist rehberliği mesleğinin zor yönleri

	Kesinlikle katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Yorucu					
Süresiz					
Güvencesiz					
Maddi olarak yetersiz					
Diğer					

40. Turist rehberliği mesleğinin genel sorunları

	Kesinlikle katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Etik sorunlar					
Kaçak rehberlik					
Mesai saatleri					
Sosyal güvenlik					
Diğer					

41. Ekonomik olarak turist rehberliğinden memnuniyetiniz

Kesinlikle memnun değilim	Biraz memnunum	Orta derecede memnunum	Oldukça memnunum	Kesinlikle çok memnunum

42. Aşağıdaki illeri ne derece tercih edersiniz?

	Hiç tercih etmem	Biraz tercih ederim	Orta derecede tercih ederim	Büyük ölçüde tercih ederim	En fazla tercih ederim
Şanlıurfa					
Mardin					
Adıyaman					
Diyarbakır					

Gaziantep					
-----------	--	--	--	--	--

43. Aşağıdaki illerde ne kadar uzmansınız?

	Hiç uzman değilim	Biraz uzmanım	Orta derecede uzmanım	Büyük ölçüde uzmanım	Mükemmel düzeyde uzmanım
Şanlıurfa					
Mardin					
Adıyaman					
Diyarbakır					
Gaziantep					

44. Çıkılan turlarda Aşağıdaki illerden en çok hangisinde konaklama yapmaktasınız

Şanlıurfa Mardin Adıyaman Diyarbakır Gaziantep

45. Güzergâh çeşitliliği

Genellikle tek bir güzergâhta turist gezdiriyorsunuz

Genellikle farklı güzergâhlarda turist gezdiriyorsunuz

46. Son 5 yılda kaç turist gezdirdiniz?

47. Son 5 yılda kaç kez turist gezdirdiniz?

48. Son 1 yılda (2018) kaç kez turist gezdirdiniz?

49. Son 1 rehberliğinizin

	Başlangıç noktası	Orta noktası	Bitiş noktası
Şanlıurfa			
Mardin			

Adıyaman			
Diyarbakır			
Gaziantep			

50. Tercih ettiğiniz varış noktaları

	Tercih edilen ilk varış noktası	Tercih edilen son varış noktası
Şanlıurfa		
Mardin		
Adıyaman		
Diyarbakır		
Gaziantep		

51. Çalışılan acenteler ve çalışma süresi

Genellikle kaç acente ile çalışıldığı?

Genellikle bir turda kaç gün çalışıldığı?

Genellikle kaç acente ile çalışıldığı?

Genellikle bir turda kaç gün çalışıldığı?

52. Bir yılda ortalama kaç tur gezdiriyorsunuz?

53. Bir yılda ortalama kaç turist gezdiriyorsunuz?

54. Konaklama süresi tercihi (gün)

1-2 3-4 5-6 7-9 en az 10

55. Genellikle hangi bölge turistleri aşağıdaki illeri tercih ediyor?

	Ege	Akdeniz	Orta Anadolu	Karadeniz	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu	Marmara

Şanlıurfa							
Mardin							
Adıyaman							
Diyarbakır							
Gaziantep							

56. Genellikle hangi ülke turistleri aşağıdaki illeri tercih ediyor?

	Almanya	Fransa	İngiltere	Amerika	İtalya	Çin	Kore	Japonya
Şanlıurfa								
Mardin								
Adıyaman								
Diyarbakır								
Gaziantep								

57. Konaklama ve sıra gecesi

Butik Otel Konuk evi Misafirhane 3* Otel 4* Otel 5* Otel

Konaklama tercihleri yer:

Sıra gecesi tercihleri: Türü

Konaklama tercihleri yer:

Sıra gecesi tercihleri: Türü

58. Yeme-içme yeri tercihiniz

Otel Restoran Sıra gecesi-Konuk evi Salaş restoran Misafirhane

59. Şanlıurfa'da en çok ziyaret edilen 5 destinasyon?

60. Mardin'de en çok ziyaret edilen 5 destinasyon?

61. Diyarbakır'da en çok ziyaret edilen 5 destinasyon?

62. Adıyaman'da en çok ziyaret edilen 5 destinasyon? (Virgülle ayırarak yazınız.)

63. Gaziantep’te en çok ziyaret edilen 5 destinasyon?
64. Son yaptığınız 3 turdan ilkinin tüm durak noktalarını yazınız
65. Son yaptığınız 3 turdan ikincisinin tüm durak noktalarını yazınız
66. Son yaptığınız 3 turdan üçüncüsünün tüm durak noktalarını yazınız
67. ŞURO Rehberler Odasının etki alanına giren destinasyonlarda ideal bir tur kaç gün olmalıdır?
68. ŞURO Rehberler Odasının etki alanına giren destinasyonlarda ideal bir tur kaç kişiden oluşmalıdır?
69. ŞURO Rehberler Odasının etki alanına giren en uygun destinasyonlar hangileri olmalıdır?
70. ŞURO Rehberler Odasının alanına giren destinasyonlarda iyi bir rehberin sahip olması gereken özellikler nelerdir?

